

DIPLOMADOLGOZAT

JAKAB ZSÓFIA
Neveléstudomány mesterszak

Budapest

2023

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Budai Campus
Neveléstudomány Mesterszak

ÁLLATASSZISZTÁLT TERÁPIA A PEDAGÓGIÁBAN

Belső konzulens: Iváncsik Réka
tanársegéd

Készítette: **Jakab Zsófia**
G9OZ4J
levelező tagozat

Intézet/Tanszék: Neveléstudományi Intézet

Budapest

2023

Tartalomjegyzék:

I. AZ ÁLLATASSZISZTÁLT INTERVENCIÓ (AAI) TÖRTÉNETI HÁTTERE.....	6
II. AZ ÁLLATASSZISZTÁLT INTERVENCIÓ.....	8
II.1 ÁLLATASSZISZTÁLT AKTIVITÁS.....	9
II.2 ÁLLATASSZISZTÁLT TERÁPIA (AAT).....	10
II.3 ÁLLATASSZISZTÁLT OKTATÁS (ANIMAL ASSISTED EDUCATION, AAE) VAGY ÁLLAT ASSZISZTÁLT PEDAGÓGIA (AAP)	11
III. ÁLLATASSZISZTÁLT INTERVENCIÓK JELENLÉTE EURÓPÁBAN	11
III.1 ÁLLATASSZISZTÁLT INTERVENCIÓ ANGLIÁBAN	11
III.2: ÁLLATASSZISZTÁLT INTERVENCIÓ NÉMETORSZÁGBAN	13
IV. ÁLLATASSZISZTÁLT INTERVENCIÓBAN HASZNÁLT ÁLLATOK.....	14
IV.1.LOVASTERÁPIA.....	15
VI.2. A KUTYA, MINT TÁRSÁLLAT	17
VI.3 AMIT EGY TERÁPIÁS KUTYÁNAK TUDNIA KELL.....	17
V. AZ ÁLLAT HATÁSA A GYÓGYÍTÁSBAN, AZ EGÉSZSÉGRE ÉS A PSZICHÉS FUNKCIÓKRA	24
V.1. AZ ÁLLATASSZISZTÁLT TERÁPIA ÉRZELMI HATÁSAI.....	26
V.2. AZ ÁLLATASSZISZTÁLT TERÁPIA SZOCIÁLIS HATÁSA.....	26
VI. A KUTYÁVAL ASSZISZTÁLT INTERVENCIÓ A PEDAGÓGIÁBAN	27
VII. ÁLLATASSZISZTÁLT TERÁPIA AZ ÓVODÁBAN/ GYEREKEKKEL	29
VIII. KAPOSVÁRI EGYETEM KUTATÁSA AZ ÁLLATASSZISZTÁLT INTERVENCIÓ TERÜLETÉN	32
IX. TOVÁBBKÉPZÉSI LEHETŐSÉGEK PEDAGÓGUSOK SZÁMÁRA	34
IX.1. AKKREDITÁLT TANFOLYAMOK:	34
IX.2. SZAKKÉPZÉSEK.....	37
VIZSGÁLATI RÉSZ	40
X. SAJÁT KUTATÁS ISMERTETÉSE.....	40
XI. KUTYÁVAL ASSZISZTÁLT BEMUTATÓ FOGLALKOZÁS.....	41
XI.1. ELSŐ FOGLALKOZÁS	41
XI.2. MÁSODIK FOGLALKOZÁS.....	43
XI.3. HARMADIK FOGLALKOZÁS.....	45
XII. ÁLLATASSZISZTÁLT TERÁPIA MEGFIGYELÉSE	47
XII.1. HOLDACSKA CSOPORT.....	48
XII.1.1. HOLDACSKA CSOPORT ELSŐ MEGFIGYELÉS.....	48
XII.1.2. HOLDACSKA CSOPORT MÁSODIK MEGFIGYELÉS	51
XII.1.3. INTERJÚ: MISKOLCZI LILLÁVAL, A HOLDACSKA CSOPORT GYÓGYPEDAGÓGUSÁVAL.....	55
XII.2. FELHŐCSKE CSOPORT	58

XII. 2.1. FELHŐCSKE CSOPORT ELSŐ MEGFIGYELÉS	58
XII.2.3. INTERJÚ MÉRCSE TAMARÁVAL, A FELHŐCSKE CSOPORT GYÓGYPEDAGÓGUSÁVAL	65
XII.3. NAPOCSKA CSOPORT	69
XII. 3.1. NAPOCSKA CSOPORT ELSŐ MEGFIGYELÉS.....	69
XII. 3.2. NAPOCSKA CSOPORT MÁSODIK MEGFIGYELÉS	71
XII.3.3. INTERJÚ KATONA ZSÓFIÁVAL, A NAPOCSKA CSOPORT GYÓGYPEDAGÓGUSÁVAL ..	76
XIII. INTERJÚ ÁLLATASSZISZTÁLT INTERVENCIÓBAN RÉSZTVEVŐ SZAKEMBEREKKEL ..	77
XIII. 1: INTERJÚ SIPOS MÓNIKÁVAL - TERÁPIÁS KUTYA FELVEZETŐJE	77
XIII.2. INTERJÚ FENYVESINÉ ROZGONYI ESZTERREL - ÓVODAPEDAGÓGUS, TÁRSÁLLAT TERÁPIÁS FEJLESZTŐ SZAKEMBER.....	80
XIV. ÖSSZEGZÉS, KONKLÚZIÓ, JAVASLATOK	82
XV. FELHASZNÁLT IRODALOM ÉS HIVATKOZÁSOK:	86

MELLÉKLETEK

1. MELLÉKLET – TELJES INTERJÚ MISKOLCI LILLÁVAL.....	88
2. MELLÉKLET – TELJES INTERJÚ MÉRCSE TAMARÁVAL	97
3. MELLÉKLET – TELJES INTERJÚ KATONA ZSÓFIÁVAL.....	105
4. MELLÉKLET – TELJES INTERJÚ SIPOS MÓNIKÁVAL	105
5. MELLÉKLET – TELJES INTERJÚ FENYVESINÉ ROZGONYI ESZTERREL	109
6. MELLÉKLET - NYILATKOZAT.....	113
7. MELLÉKLET - KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS	114

Bevezető

Úgy gondolom, hogy az ember arról tud szívesen írni, azzal foglalkozik örömmel, ami közel áll hozzá. Számomra a háziállatok, házi kedvencek mindig kedvesek voltak. Gyermekkorom óta vannak állataim: tyúkok, díszhalak, nimfa papagájok, aranyhőrcsög, görögteknős, deguk, tibeti mókus és kutyák. Természetesen az állatok közti hierarchia, erőviszony különbség közöttük is megjelent és sajnos volt olyan eset, hogy ennek köszönhetően vesztettem el kisállatot. Jelenleg egy 20 éves nimfapapagáj, Picike és egy másfél éves kutya, Zefír és egy öt hónapos kölyökkutya, Lainey teszik teljessé a mindennapjaimat.

A szakdolgozatom témájának azért választottam az állatasszisztált terápiát, mert nemcsak az otthoni környezetemben tapasztalom nap mint nap az állatok közelségének jótékony hatását, hanem a munkahelyemen is. Óvodában dolgozom, vegyes csoportban és már mielőtt én bekerültem a csoportba, volt egy akvárium, két aranyhallal. A gyermekek minden nap szívesen figyelték az akvárium lakóit, örömeiket lelték bennük. Lehetőségük volt megetetni őket, természetesen ez felnőtt segítségével történt. Az akvárium lakói mára teljesen kicserélődtek. A gyermekek látták azt is, amikor valamelyik hal elpusztult és még hetek múlva is foglalkoztatta őket a téma, eszükbe jutott, hogy elpusztult a halacska, hiányolták az élőlényt. Az új halak érkezését pedig örömmel fogadták. Nézték, hogy milyenek, mekkorák, elnevezték őket. Folyamatosan gondoskodtak róluk, kérdezték, hogy mikor etethetik meg a halakat.

A 2020-as nevelési év elején, tovább bővült az állatok száma a csoportunkban: 3 afrikai óriáscsiga/achát csiga költözött be. Előtte munkatársaimmal utánajártunk a törvényeknek, hogy engedélyezik-e a csigák tartását óvodai csoportban, és az intézményvezető beleegyezését is kértük. A gyermekek őket is nagy örömmel fogadták. Figyelik, hogy mikor bújnak elő, etetik őket, és alkalmanként a felnőttek segítségével meg is simogathatják őket. Többször is volt már rá példa, hogy mikor tojást raktak, akkor abból kértek a gyerekek, hogy hazavihessék és otthon felnevelhessék.

Mindezeket figyelembe véve már évek óta megfogalmazódott bennem a kérdés, hogy hogyan viszonyulnának a gyermekek egy melegvérű, bundás négylábúhoz a csoportban. Milyen jótékony hatásai lennének a csoportra, gyermekekre.

Mesterszakos diplomadolgozatomban annak szeretnék utána járni, hogy honnan indult az állatasszisztált intervenció, milyen lehetőségei vannak egy pedagógusnak, hogyan lehet bevonni az állatokat az oktatásába, illetve, hogy a gyermekekre milyen hatással van.

I. Az állatasszisztált intervenció (AAI) történeti háttere

Az állatasszisztált beavatkozások olyan programok, amelyekben állatokat alkalmaznak, hogy segítsenek egy embercsoportnak előre meghatározott módon profitálni a terápia által. Általában háromféle AAI-típust különböztetnek meg: állatasszisztált terápiák (AAT), állatasszisztált aktivitás (AAA) és állatasszisztált oktatás (AAE). Az állatasszisztált terápia során egy erre a feladatra kiképzett személy egy állatot illeszt be egy gondosan előírt terápiás kezelésbe, a terápiának jól meghatározott céljai vannak, és a fejlődést dokumentálják. Az állatasszisztált terápiára példa, amikor egy kutya segít egy gyógytornásznak az izomtónus növelésében. Az állatasszisztált tevékenység során a tevékenység céljai kevésbé jól meghatározottak, és az állat szerepe könnyebben igazítható a változó helyzetekhez. Az AAA gyakorlói általában nem képzik ki a tevékenység végzésére, de előfordulhat, hogy egy országos szervezet, például a Therapy Dogs International vagy a Delta Society értékelték őket. Az állatasszisztált aktivitásra példa egy nyugdíjasközpont meglátogatása, hogy feldobják a lakók napját. Az állatasszisztált oktatás minden olyan program, amely állatok bevonásával növeli a tanulók tanulását konkrét, előre meghatározott információk/készségek elsajátítását; példa erre, ha egy minősített tanár úgy tanítja meg a gyerekeket a kutyákkal való biztonságosabb bánásmódra, hogy egy kutyaparkba tett kiránduláson megtanulják, hogyan mutatják ki a kutyák az érzéseiket. Megjegyzendő, hogy az állatokkal kapcsolatos programok leírására használt kifejezések igen eltérőek.¹

Valószínű, hogy a történelem során az állatok - különösen a társ- és háziállatok - segítettek az embereknek megbirkózni a nehézségeikkel és gyógyulni. Az állatasszisztált intervenciók azonban informálisak maradtak, amíg tudósok és nemzeti szervezetek nem vizsgálták és támogatták őket. Körülbelül 1980 óta az állatasszisztált intervenciók száma megnőtt. Ennek ellenére még sok munkát kell végezni a programok megértése és szabályozása érdekében.

Bár más társadalmak is alkalmaztak állatokat a betegek megsegítésére, az ókori görögök voltak az elsők, akik dokumentált beszámolókat hagytak ránk erről. Görögországban a halálos betegeket időnként lovas kirándulásokra vitték vidékre, hogy jobban érezzék magukat lelkileg. A görögök a kutyákat az orvostudomány félistenéhez, Aszklepioszhoz társították, és különös módon a kutyákat is hagyták segíteni a betegeken. Lewis Farnell a Greek Hero Cults and Ideas

¹ Meers, Lieve; Coultis, Debbie; és Ellery Samuels, William: History of Animal-Assisted Therapy. In: Encyclopædia of Human-Animal Relationships: A Global Exploration of Our Connections with Animals, 2007. Research Gate honlapja [online] URL: https://www.researchgate.net/publication/344390748_History_of_Animal-Assisted_Therapy [2023.03.02.]

of Immortality című könyvében arról számol be, hogy egyes templomok szent kutyákat engedtek a lábadozó imádkozók közé, hogy nyalogassák a sebeiket. Bár a kutyanyál (és néhány más állat nyála) kis mennyiségben tartalmaz baktériumölő anyagot, a kutyák valószínűleg egyszerűen azzal voltak a leghatékonyabbak, hogy vigaszt nyújtottak.

Anne és Alan Bowd szerint az állatasszisztált intervenció első szervezett használata a 9. században jött létre a belgiumi Gheelben. A gheeli családok segítettek azokon a mentális és/vagy fizikai kihívásokkal küzdő személyeken is, akik nem voltak a család tagjai. A lakosok többek között a „therapie naturelle”, azaz a természet terápiájával segítségével segítették a rájuk bízottakat, amelynek része volt a háziállatok gondozásának megtanulása is. Gyakorlatuk azonban nem terjedt el.²

A 17. századi orvosi könyvek említést tesznek a lovaglás alkalmazásáról a rossz morál, az idegbetegségek, sőt még a köszvény kezelésére is. A kis háziállatokat beépítették az angliai Yorkban, az 1796-ban Quaker William Turk által alapított, forradalmian humánus pszichiátriai intézményben, a The Retreatben végzett kezelések egy részébe. Még Florence Nightingale is javasolta, hogy kis háziállatok vigasztalják a betegeket. Levinson beszámol arról, hogy az Amerikai Vöröskereszt 1944-ben a New York-i Amerikai Légierő Lábadozó Központban állatasszisztencia-programot dolgozott ki az érzelmileg traumatizált pilóták segítésére. Nem történt azonban valódi kísérlet az ilyen típusú terápia elterjesztésére.³

Az állatasszisztált beavatkozások iránti jelenlegi érdeklődés akkor kezdődött, amikor Boris Levinson a Yeshiva Egyetemre magával vitte a kutyáját, Jingles-t is. Jingles-szel a szobában Levinson végre képes volt kommunikálni olyan betegekkel, akikkel korábban nem lehetett kapcsolatot teremteni. Nem Levinson volt az első, aki állatokat is bevont a terápiába, de ő volt az első, aki alapos és meggyőző beszámolót adott erről, amikor 1969-ben megjelentette a Pet-Oriented Child Psychotherapy (Állatközpontú gyermekpszichoterápia) című könyvét.

Az állatoknak az emberek gyógyulását segítő, mára dokumentált sikerei további programokat és kutatásokat inspiráltak. Dr. Leo Bosted, a Delta Society társalapítója és első

² Meers, Lieve; Coultis, Debbie; és Ellery Samuels, William: History of Animal-Assisted Therapy. In: Encyclopædia of Human-Animal Relationships: A Global Exploration of Our Connections with Animals, 2007. Research Gate honlapja [online] URL:

https://www.researchgate.net/publication/344390748_History_of_Animal-Assisted_Therapy [2023.03.02.]

³ Meers, Lieve; Coultis, Debbie; és Ellery Samuels, William: History of Animal-Assisted Therapy. In: Encyclopædia of Human-Animal Relationships: A Global Exploration of Our Connections with Animals, 2007. Research Gate honlapja [online] URL:

https://www.researchgate.net/publication/344390748_History_of_Animal-Assisted_Therapy [2023.03.02.]

elnöke szintén nagy szerepet játszott abban, hogy felhívta a figyelmet erre a kutatásra és az állatok státuszának előmozdítására. Természetesen még több kutatásra van szükség, de az eredmények általában megerősítik azt, amit az emberek gyanítanak. Az állatok kiváló "szociális kenőanyagok", pl. megkönnyítik az emberek számára, hogy beszélgessenek egymással. A társállatok az ember legbensőségesebb bizalmasai és legstabilabb érzelmi támaszai is lehetnek; ahogy Levinson mondta, "egy háziállat a józanság szigete egy örültnek tűnő világban". Alan Beck és Aaron Katcher professzorok is úgy vélik, hogy az állatok által lehetővé tett fizikai kapcsolat - ami más pszichológiai terápiákból általában hiányzik - igen fontos.⁴

II. Az állatasszisztált intervenció

Az angolszász nyelvterületről jött át a kifejezés: animal-assisted. A különféle szakirodalmak olvasása során feltűnt, hogy magyarul nincs standardizált írásmódja az állatasszisztált intervenciónak. Például Illés Anett könyvében⁵ kötőjellel: *állat-asszisztált* intervencióként írja le, Szódy Judit: *Kutyák a tanteremben- állatasszisztált oktatás*⁶ cikkében; Takács István - Szalai Katalin: *Állatasszisztált kutatások Kaposvárott*⁷ cikkében és Maróthy Johanna: *Állatasszisztált intervenciók Németországban*⁸ cikkében a szóösszetételt egyben írják le a szerzők: *állatasszisztált*. Mivel a kutatás során több példát találtam magyarul a szóösszetétel egybeírására, így a szakdolgozatomban én is ezt az írásmódot fogom használni.

Az állatasszisztált intervenció fogalma az International Association of Human-Animal meghatározása által: ⁹Állatasszisztált intervenció (AAI) egy interdiszciplináris kifejezés, amely olyan strukturálatlan vagy célorientált tevékenységeket ír le, amelyek szándékosan vonják be az állatokat a humán szolgáltatásokba, az egészségügybe, az oktatásba és hasonló területekre. Az állatasszisztált intervenció lehet egyéni vagy csoportos jellegű, és különböző korosztályok és képességek számára is alkalmas. Az állatasszisztált intervenció egy gyűjtőfogalom, amely magába foglalja az állatasszisztált aktivitást (AAA), az állatasszisztált oktatást (AAE), az

⁴ Meers, Lieve; Coultis, Debbie; és Ellery Samuels, William: History of Animal-Assisted Therapy. In: Encyclopædia of Human-Animal Relationships: A Global Exploration of Our Connections with Animals, 2007. Research Gate honlapja [online] URL:

https://www.researchgate.net/publication/344390748_History_of_Animal-Assisted_Therapy [2023.03.02.]

⁵ Illés Anett: AI módszer a kutyás terápiában. In: Magyar Elektronikus Könyvtár honlapja [online] URL: <https://mek.oszk.hu/03800/03851/> [2022. 03. 11.]

⁶ Szódy Judit : Kutyák a tanteremben - Állatasszisztált oktatás. In: Új Köznevelés honlapja, 2018/3-4, [online] ,URL: <https://folyoiratok.oh.gov.hu/uj-kozneveles/kutyak-a-tanteremben> [2023. 04.07.]

⁷ Takács István; Szalai Katalin: Állatasszisztált kutatások Kaposvárott 2011-2016. In: Gyermeknevelés Tudományos folyóirat [online], <https://ojs.elte.hu/gyermekneveles/article/view/601/500>, : [2022. 11.15.]

⁸ Maróthy Johanna: Állatasszisztált intervenciók Németországban. In: Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat honlapja, 2017/5-2, [online], URL: <https://ojs.elte.hu/gyermekneveles/article/view/653> , [2022.11.14.]

⁹ Glossary of terms. In:Animal Assisted Intervention Internaional honlapja. [online], URL:<https://aai-int.org/aai/glossary-of-terms/> [2023.03.24.]

állatasszisztált terápiát (AAT), az állatasszisztált speciális programokat (AASP) és az állatasszisztált elhelyezési programokat (AAPP).

Az utóbbi kettő olyan kategóriákat képviselnek, amelyek az állatasszisztált intervenció széleskörű jellegét tükrözik, és amelyekbe az állatasszisztált aktivitás, az állatasszisztált oktatás vagy az állatasszisztált terápia kategóriába nem illeszkedik. Az állatasszisztált intervenciók elősegítik az emberek jólétét és előnyeit, és pozitív élményt nyújtanak az állatoknak, erőszak, kényszer vagy kizsákmányolás nélkül. Az állatasszisztált intervenciók közvetlenül vagy közvetve bevonhatják az állatot.¹⁰

Jelenleg Magyarországon a kutyával történő állatasszisztált intervenciónak háromféle típusa van: állatasszisztált aktivitás (AAA), állatasszisztált pedagógia (AAP), állatasszisztált terápia (AAT)

II.1 Állatasszisztált aktivitás

Az állatasszisztált aktivitás jellemzője, hogy nincs egy előre meghatározott célja, hanem elemi célkitűzések vannak, és az aktivitás által elért fejlődést nem követik nyomon, hanem lényege, hogy a résztvevők életszínvonalában következzen be pozitív változás az aktivitás hatására. A legtöbb esetben magától alakul ki a terv.¹¹ Az állatasszisztált aktivitás során a tevékenység céljai kevésbé jól meghatározottak, és az állat szerepe könnyebben igazítható a változó helyzetekhez¹².

Az aktivitás során a leggyakoribb általános célkitűzések a következők:

- a foglalkozáson jelen levők és a kutya között jó kapcsolat jöjjön létre,
- az alanyok izoláltságának és stresszszintjének csökkentése,
- szociális képességek fejlesztése,
- az alanyok a kutyák viselkedése által jobban megértsék az emberi viselkedést,
- feladatokban való motiváció erősítése a kutyával,

¹⁰ Glossary of terms. In: Animal Assisted Intervention International honlapja. [online], URL: <https://aai-int.org/aai/glossary-of-terms/> [2023.03.24.]

¹¹ Illés Anett: AI módszer a kutyás terápiában. In: Magyar Elektronikus Könyvtár honlapja [online] URL: <https://mek.oszk.hu/03800/03851/> [2022. 03. 11.]

¹² Meers, Lieve; Coultis, Debbie; és Ellery Samuels, William: History of Animal-Assisted Therapy. In: Encyclopædia of Human-Animal Relationships: A Global Exploration of Our Connections with Animals, 2007. Research Gate honlapja [online] URL: https://www.researchgate.net/publication/344390748_History_of_Animal-Assisted_Therapy [2023.03.02.]

- kutyával szemben a meglévő félelmek leküzdésének segítése,
- empátiás képesség és verbális kommunikáció fejlesztése,

II.2 Állatasszisztált terápia (AAT)

A Delta Society nemzetközi nonprofit szervezet által meghatározott definíciót használja a szakirodalom az állatasszisztált terápia leírása során. Az állatasszisztált terápia célorientált intervenció, mely során a képzett terápiás állat bevonásával valósítják meg az elérendő célt. A terápia épít az ember-állat kapcsolat pozitív befolyásával és terápiás tényezőként számolnak ezzel. A terápia célkitűzése sokféle lehet, leginkább a mozgásjavítás, érzelmi, szociális, kognitív fejlesztés, kommunikáció megindítás, életminőség javítása.

Az állatasszisztált terápián megkülönböztetnek rendszeres viziteket kívánó terápiás alkalmakat, illetve az állat folyamatos jelenléte által bekövetkezett hatások, amikor az állat folyamatosan jelen van, és azáltal bekövetkezett hatásokra építik a terápiát.¹³

Konkrét, megvalósítani kívánt céljai vannak. A terápiát eszerint szervezik meg, valamint a terápia által elért fejlődést is naplózzák.¹⁴ Azok a programok tartoznak ide, amely során a kutyát alkalmazzuk a tanulási és fejlesztési programok során. A célt a legtöbb esetben az adott csoporttal foglalkozó szakember jelöli ki. Szorongó egyének feszültségét csökkenti a kutyával közösen elvégzett feladatok, együttlét, valamint elősegíti a gyógyulást. Értelmileg sérült alanyt a kutya apportíroztatása motiválja, mivel az állat örömmel hozza vissza a neki eldobott játékot.¹⁵

Feladatok a terápia során:

- életszínvonal fejlesztése, prevenció és korrekció,
- önállóság, önellátás fejlesztése,
- fogyatékból, sérülésekből származó nehézségek leküzdése,
- pszichés funkciók és motoros funkciók fejlesztése,
- érzelmi és akarti tényezők, magatartás fejlesztése

¹³ Babos Edit: Állatasszisztált terápia – Módszertani előtanulmány óvodáskorú gyerekek kutyával történő fejlesztésére. In: Alkalmazott Pszichológia Alapítvány folyóirata 2013/3, [online], APA.2013.3.:1.korr.qxd (elte.hu), [2022. 11.14.]

¹⁴ Illés Anett: AI módszer a kutyás terápiában. In: Magyar Elektronikus Könyvtár honlapja [online] URL: <https://mek.oszk.hu/03800/03851/> [2022. 03. 11.]

¹⁵ Terápiás Kutya. In: Azúr Segítőkutya Egyesület honlapja [online] URL: <http://www.azursegitokutya.hu/Ter%C3%A1pi%C3%A1s-kutya/>, [2023.01.15]

- Az résztvevők életkora szerinti fegyelem, kitartás és kötelességtudat növelése¹⁶

II.3 Állatasszisztált oktatás (Animal Assisted Education, AAE) vagy állat asszisztált pedagógia (AAP)

Ebben a formátumban a pedagógus úgy szervezi és tervezi meg a foglalkozásokat, hogy a terápiás állatokra alapoz. A pedagógus az állatok által motiválja a gyermekeket, akik így könnyebben tanulhatnak, illetve a csoport és osztályközösségre is pozitívan hat. A pedagógus ilyenkor a terápiás állatot visz be az órára – legtöbb esetben sikeres terápiás vizsgát tett kutyát-, és az állattal közösen végzik el a feladatokat, valamint segít a kezdeményezésben, tanórának a keretinek megszabásában is.¹⁷ Állatasszisztált pedagógia minden olyan program, amely állatok bevonásával növeli a tanulók tanulását konkrét, előre meghatározott információk/készségek elsajátításában; példa erre, ha egy minősített tanár úgy tanítja meg a gyerekeket a kutyákkal való biztonságosabb bántásmódra, hogy egy kutyaparkba tett kiránduláson megtanulják, hogyan mutatják ki a kutyák az érzéseiket.¹⁸

III. Állatasszisztált intervenciók jelenléte Európában

III.1 Állatasszisztált intervenció Angliában

Angliában nem kezelik elismert tevékenységnek az állatasszisztált tevékenységeket. Az elismerés kivívásához nagyban hozzájárulna, ha több kutatás lenne a témában, amik alátámasztják az ellátás hatásosságát. Átfogó eredményeket azonban csak multidiszciplináris kutatások fognak adni. Annak érdekében, hogy az állatasszisztált ellátások is a többi humán tudományághoz hasonlóan bizonyítékon alapulóak legyenek, csak a társtudományokkal együttműködve lehet a szükséges kutatásokat elvégezni.

Angliában az állatasszisztált ellátások főbb résztvevői az autizmus spektrum zavarral élők, a szexuális abúzus áldozatai, szívbetegség ellátása otthoni és kórházi környezetben, illetve a demens betegek támogatása. Ezek alapján úgy látszik, hogy a nevelési folyamatokba beépített, állatokkal támogatott eljárások megjelenéséhez még várnunk kell.

¹⁶ Illés Anett: AI módszer a kutyás terápiában. In: Magyar Elektronikus Könyvtár honlapja [online] URL: <https://mek.oszk.hu/03800/03851/> [2022. 03. 11.]

¹⁷ Szódy Judit : Kutyák a tanteremben - Állatasszisztált oktatás. In: Új Köznevelés honlapja, 2018/3-4, [online] ,URL: <https://folyoiratok.oh.gov.hu/uj-kozneveles/kutyak-a-tanteremben> [2023. 04.07.]

¹⁸ Meers, Lieve; Coultis, Debbie; és Ellery Samuels, William: History of Animal-Assisted Therapy. In: Encyclopædia of Human-Animal Relationships: A Global Exploration of Our Connections with Animals, 2007. Research Gate honlapja [online] URL: https://www.researchgate.net/publication/344390748_History_of_Animal-Assisted_Therapy [2023.03.02.]

Az állatasszisztált eljárásokat tévhitek is övezik. Az emberek fenntartják azt a gondolatot, hogy az állat veszélyes az emberre nézve, viselkedése nem kiszámítható. Az állatasszisztált eljárások biztonságos igénybevételét segítheti az az ajánlás, hogy mielőtt valaki igénybe venné a segítséget, járjon utána, hogy a szakember tagja-e valamelyik szervezetnek. Főbb szervezetek a BPS (British Psychological Society), a BACP (British Association for Counselling and Psychotherapy) a HCPC (Health & Care Professions Council), és az UKCP (UK Council for Psychotherapy). Az országban számos helyen elérhető képzések vannak az AAT (Animal Assisted Therapy), leginkább a terápiát érintő szakmák képviselőinek. A sok képzés ellenére azonban eddig nem került elfogadásra egy olyan képzés, ami országosan elismert lenne. A jelenleg elérhető kurzusok időtartalma 3 és 6 hónap között mozog, az árak pedig 300-tól 1000 forintig terjed.

Az ország véleményét az állatasszisztált ellátásról nagy fokban befolyásolják az európai és az észak amerikai hatások, mivel Angliában ezen két terület kutatási eredményeit veszik alapul. Így nem is meglepő, hogy két amerikai terapeuta számít a legelfogadottabbnak: Elizabeth Reichart és Gregory Bern. Előbb említett kutató a kislányokat ért szexuális zaklatások áldozatainak terápiáját írja le, melyen a kislányok a megsúgták a kutyának, hogy mi érte őket. A kutatás eredményesnek bizonyult, azoknál az eseteknél, ahol a kislányok lelki gyógyulási folyamata előre lépett.¹⁹

Angliából több érdekes tanulmány is napvilágot látott a témával kapcsolatban. Az elsőben egy édesapa a 11 éves fiával az állatkertben látogatott és fiánál áttörő változást tapasztalt az ott átéltek alapján. A szerző ezután olyan történeteket hoz példának, ahol az állatok a gyermekeket oltalmuk alá vették, például: Maugli, Romulus és Remus. Mindezek után a szerző nem mást állít, minthogy az érintett gyermekeknél a szülők pozícióját az állatok töltötték be. Végül említi, hogy a közelmúltban a katonák beszéltek a velük együtt szolgálatot teljesítő kutyákról és arról, hogy milyen bizalmas kapcsolat alakult ki közöttük.²⁰

Egy másik kutatás során öt autizmus spektrumzavarral diagnosztizált gyermek volt a fókuszban. A terapeuta hetente egy-két órás foglalkozásokat tartott a gyermekeknek, egy-négy

¹⁹ Győrfi Gabriella: Angliai körkép az állatasszisztált ellátásokról. In: Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat honlapja, 2017. 5/2. [online] URL: <https://ojs.elte.hu/gyermekneveles/article/view/652/548> [2022.11.14]

²⁰ Győrfi Gabriella: Angliai körkép az állatasszisztált ellátásokról. In: Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat honlapja, 2017. 5/2. [online] URL: <https://ojs.elte.hu/gyermekneveles/article/view/652/548> [2022.11.14]

kutyával dolgozva. A terápiákról videófelvételek is készültek, amik alátámasztják, hogy a gyermekek bezáródott világát jelentősen oldották a kutyákkal való interakciók.²¹

Egy következő esetleírásban egy család szerepel, ahol a 9 éves lányt autizmus spektrumzavarral diagnosztizálták, akinek lány ikerpár húgai vannak. A nagytestvérnek különleges megrögzöttségei vannak és szegényes kapcsolatot ápol a húgaival. Ezek mellett érzelmeit nem tudja kordában tartani, nem mosolyog, vele egy osztályba járó társai nevét nem tudja. Ugyanakkor különleges érdeklődést mutat az állatvilág iránt. A környezetében levő madarakat, bogarakat, kígyókat, legyeket ismeri és érdeklődik irántuk. A terápia során egy alkalommal a lány terapeutája egy kutyával érkezett. Az ikerpár kitűnő örömmel fogadta a kutyát, ám a kislány csak enyhe érdeklődést mutatott az irányába. A terapeuta a kutyával kezdett foglalkozni, vezényszavakkal irányította: leültette, pacsit kért. A kislány egyre jobban figyelte a kutya és a terapeuta kapcsolatát. Ekkor a terapeuta a vezényszavak használatát kezdte tanítani a gyermeknek. A foglalkozás kimondottan sokáig tartott, mivel a kislány figyelmét teljesen lekötötte a kutyával való kooperáció. A későbbiekben a terapeuta már kettő, azt követően négy kutyával érkezett. A kislány és húgai szüntelenül játszottak a kutyával, valamint elkezdtek beszélgetni is a kutyáról. Az esetleírás alapján a negyedik alkalom után már látszott, hogy a kislány szociális megnyilvánulásai, kommunikációja a rövid idő alatt is nagy mértékben fejlődött.²²

Összességében az látszik, hogy Angliában van igény az állatasszisztált ellátásokra, azonban a szakmai szabályrendszerek hiánya, és az eljárások eredményeinek jóváírásához még időre van szükség.²³

III.2: Állatasszisztált intervenció Németországban

Németországban is egyre nagyobb figyelem övezi az állatasszisztált intervenciót, ugyanakkor a fogadtatás vegyes, mert a média szenzációhajszolása kerül előtérbe a tudományos megközelítés helyett. Ennek következtében azonban az állatasszisztált intervenció nem kapja meg a szükséges támogatásokat és elismeréseket. 1980-as évektől tapasztalható fejlődés a témában. 1987-ben Brigitte von Rechenberg-Scheidemann állatorvos megalapította a „Tiere helfen Menschen e. V.” egyesületet, ami legnagyobb és legismertebb egyesületek egyike. A

²¹ Győrfi Gabriella: Angliai körkép az állatasszisztált ellátásokról. In: Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat honlapja, 2017. 5/2. [online] URL: <https://ojs.elte.hu/gyermekneveles/article/view/652/548> [2022.11.14]

²² Győrfi Gabriella: Angliai körkép az állatasszisztált ellátásokról. In: Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat honlapja, 2017. 5/2. [online] URL: <https://ojs.elte.hu/gyermekneveles/article/view/652/548> [2022.11.14]

²³ Győrfi Gabriella: Angliai körkép az állatasszisztált ellátásokról. In: Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat honlapja, 2017. 5/2. [online] URL: <https://ojs.elte.hu/gyermekneveles/article/view/652/548> [2022.11.14]

Würzburgban található székhelyen kívül sok egyéb városban is vannak központjaik. Tevékenységük révén segítik az állatok terápiás célú bevezetését különféle intézményekbe, országos sajtómunkát végeznek.

Az állatasszisztált intervenció megnevezése angolszász régiókban két formában létezik: állatasszisztált aktivitások (Tiergestützte Aktivitäten/Animal-Assisted-Activities AAA) és az állatasszisztált terápia (Tiergestützte Therapie/Animal-Assisted-Therapy AAT). Német nyelvterületen azonban a fogalomhasználat nem egységes, ami félreértésekhez vezethet. Három csoportra osztható: az állatasszisztált aktivitás, az állatasszisztált pedagógia és az állatasszisztált terápia.

Ezek között az állatasszisztált pedagógia a legelterjedtebb Németországban. Az óvodától az általános iskoláig, az iskolai szabadidős foglalkozásokat soroljuk ide. Egyre népszerűbb a „*Schulzoo*”, vagyis, hogy iskolai állatkertet hoznak létre, ami lehetőséget biztosít a gyermekeknek a felelősségvállalás, a szociális készségek és a szabályok követésének a tanulására, mindemellett az állatok viselkedését is megfigyelhetik a gyermekek.²⁴

IV. Állatasszisztált intervencióban használt állatok

Bizonyos nézőpontból szubjektív, hogy melyik állatot nevezzük alkalmasnak a terápiára. Fontos azonban, hogy legyenek információink az állat viselkedéséről, mert mind az állat jólétét, mind az alany biztonságát szem előtt kell tartani. Az állatasszisztált intervenció létrejöttékor lényeges, hogy a tevékenység előre meghatározott körülmények között valósuljon meg. Ez azt jelenti, hogy egy bizonyos fajból a rá kidolgozott, multidiszciplináris szempontrendszernek megfelelően tudjuk állatasszisztált tevékenységen részt vevő állatot választani és képezni. Hazánkban az állatasszisztált tevékenységek során keret-jogszabályra mindenképp szükség volna., valamint egy olyan előírásra, amely állatfajonként külön-külön lebontva írná le az alapfeltételeket. 2017-ben még az ombudsman is felhívta erre a figyelmet az értelmezési kérdések tisztázatlanságára.²⁵

A Magyarországon jelenleg a lovas és kutyás terápiák a legelterjedtebbek, de emellett alpakákkal és nyulakkal is végeznek terápiákat. A foglalkozások célkitűzése nagyon sokrétű lehet, a mozgásfejlesztés, a kommunikációs készségek javítása vagy éppen a lelki eredetű problémák kezelése. Csak olyan szakemberek vezethetnek terápiát, akik a szociális területet,

²⁴ Maróthy Johanna: Állatasszisztált intervenciók Németországban. In: Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat honlapja, 2017. /5-2, [online] URL: <https://ojs.elte.hu/gyermekneveles/article/view/653>, [2022.11.14.]

²⁵ Takács István; Szalai Katalin: Állatasszisztált kutatások Kaposvárott 2011-2016. In: Gyermeknevelés Tudományos folyóirat [online], <https://ojs.elte.hu/gyermekneveles/article/view/601/500>, : [2022. 11.15.]

az egészségügy és a pedagógia területét egyaránt ismerik.

Hazánkban Magyar Lovasterápia Szövetség Alapítvány (MLTSZ) 1997-ben, majd 2009-ben a Magyar Terápiás és Segítőkutya Szövetség Egyesülete (MATESZE) alapult meg, így ekkor indult el a lovas, és kutyás terápia Magyarországon.

Az állatasszisztált terápia megkezdése előtt érdemes tudni, hogy az eltérő állatfajoknak különböző szerepeik vannak, ennek következtében más-más hatást váltanak ki az alanyból. Egy méretes ló vagy egy kisebb testű kutya jelenléte eltérő hatást válthat ki. A legmegfelelőbb ember-állat páros összeállítása a szakemberek feladata. A terápia során, attól függően, hogy mi a cél, az állat lehet passzív és aktív résztvevő is.²⁶

IV.1.Lovasterápia

„A lovasterápia egy olyan gyűjtőfogalom, mely magába foglalja mindazokat az intézményhez kötött, orvosi indikáció alapján terápiás céllal alkalmazott, kezelés jellegű, egyéni, vagy csoportos fejlesztéseket, melyek a lovaglás, illetve a lóval való foglalkozás és tevékenységek hatásait használják fel. Célja: a sérülés/károsodás, a fogyatékoság/zavar, az akadályozottság/korlátozottság ismeretében a ló és a lovaglás hatásainak felhasználása a minél gyorsabb, eredményesebb gyógyulás, képességfejlődés, és rehabilitáció érdekében.” (Lovasterápia definíciója a Magyar Lovasterápia Szövetség megfogalmazásában)²⁷

A lovasterápiának négyféle ágát különböztetik meg:

1. Hippoterápia
2. Gyógypedagógiai lovaglás és lovastorna, speciális fogathajtás
3. Pszichoterápia lóval / Ló asszisztált, vagy Ló mediált pszichoterápia (hazai elnevezés: Pszichológiai lovasterápia)
4. Fogyatékos személyek szabadidős lovaglása és lovassportja²⁸

A lovasterápia eltérő ágazatait különböző végzettségű szakemberek végezhetik. A hippoterápia során gyógytornász vagy szomatopedagógus vezeti a foglalkozást, ezek gyógytorna alapú terápiák. A gyógypedagógiai lovaglást vagy gyógytornát gyógypedagógus végzettségű szakemberek végzik, mely során alkalmazzák a lovaglás és a lovastorna elemeit,

²⁶ Pászék Norbert: Az állatok hatása az emberek egészségügyi állapotára. In: Egészségtudományi Közlemények, 2019, [online] URL: <http://midra.uni-miskolc.hu/document/34626/31087.pdf>, [2023. 04. 01.]

²⁷ Lovasterápia definíciója. A lovasterápiáról általában. In: Magyar Lovasterápia Szövetség Alapítvány honlapja [online] URL: <http://www.lovasterapia.hu/lovasterapiarol/lovasterapiarol.html>, [2023.04.10.]

²⁸ A lovasterápia ágai. In: Magyar Lovasterápia Szövetség Alapítvány honlapja [online] URL: <http://www.lovasterapia.hu/lovasterapiarol/lovasterapiarol.html>, [2023.04.10.]

ugyanakkor nevelő, fejlesztő célokat tűznek ki, és bevonhatnak különféle eszközöket, játékokat is. Lehet egyéni és csoportos foglalkozás is. A lovas pszichoterápiát pedig olyan pszichológusok végzik, akik lovasterapeuták is egyben. Ilyenkor a lóval történő kontaktus által kiváltott hatásokat használják fel terápiában.

A lovasterápia során az alany a ló hátán ül, és amíg a ló mozgásban van, passzívan átmozgatja az embert. Egy ló átlagosan 90-110-et lép egy perc alatt, így egy 30 perces foglalkozás alatt mindegy 3000 fiziológiás impulzust ad át az alanyoknak, ezek az impulzusok pedig fejlesztő hatással vannak az alany idegrendszerére. A foglalkozás történhet futószáron lévő és vezetett lovon is.

A megfelelő terápiás ló kiválasztásánál a szempontok a következők: méret, mozgás, nem, kor, munkakedv és vérmérséklet. Magasságnál a marmagasság szerint három kategóriát különböztetnek meg: 120 cm alatti: póni, 120 - 148 cm közötti: kisló és ló 148 cm felett.

A terápia során a három legfontosabb jármód a lépés, az ügetés és a vágta. Fontos, hogy a mozgásuk a felsorolt jármódok közben is szép és tiszta, szabályos és ütemes legyen.

Nemek szerint kanca, mén és herélt lovak vannak. Közülük a herélt a legalkalmasabb a terápiára, mivel viselkedésük nyugodt és kiegyensúlyozott. A kanca is alkalmas, azonban figyelembe kell venni, hogy a sárlási periódusban viselkedésük megváltozhat. A méneket nem ajánlják terápiás állatoknak.

Kor alapján az 5 évesnél idősebb lovak alkalmasabbak terápiára, ennél fiatalabb korban vérmérsékletük miatt nem ajánlatos alkalmazni őket.

Vérmérséklet alapján hidegvérű és melegvérű lovak vannak. Az utóbbi kisebb testfelépítésű, vékony csontú, heves vérmérsékletű lovak. A hidegvérű lovak erősebb testfelépítésűek, dús szőrzettel, több fizikai feladatot tudnak elvégezni, valamint lassabban reagálnak az őket érő külső hatásokra. Ezeket figyelembe véve terápiára a hidegvérű lovakat ajánlják.

A lovasterápia akkor lehet sikeres, ha a megfelelő lovat sikerül kiválasztani, valamint a kiválasztás után is tiszteletben kell tartani az adott ló személyiségét. Nincs kikötés, hogy csak bizonyos fajtájú lovakat lehet alkalmazni terápiára.²⁹

²⁹ Koltai Blanka Sára; Dr. Devosa Iván Ph.D.; Dr. Tiszai Luca Ph.D.; Dr. habil. PaedDr. Nagy Melinda Ph.: A lovak rejtett szerepe a lovasterápiás munkában. In: Gradus, (2020) [online]URL: http://real.mtak.hu/122584/1/2020_3_ART_005_Koltai.pdf, Elérés: [2023.04.10.]

VI.2. A kutya, mint társállat

A kutya egészségre gyakorolt jótékony hatását elsősorban az az alapvető feltevés adja, hogy az ember körül élő állatok, leginkább a kutya főszerepet töltöttek be az emberiség evolúciójában. Ennek következtében a kutya a lelki bőség nélkülözhetetlen szereplőjévé vált.³⁰

A kutatások során több elmélet is született, hogy vajon miért van jó hatással az ember testi és lelki egészségére a kutya közelsége. Az egyik a „közvetlen oksági hipotézis”, amely szerint a társállat közelsége nyugtató hatással van az emberre. A kutya képes hasonló pozitív ingereket kiváltani, valamint szociális és érzelmi támogatást adni az embernek.

A közvetett oksági hipotézis szerint a kutya nem közvetlenül gyakorol pozitív hatást az emberek egészségére, hanem mint egy spontán élénkítő, pezsdíti fel az emberek közötti interakciókat, így közvetve járul hozzá az egészségmegőrzéshez.³¹

VI.3 Amit egy terápiás kutyának tudnia kell

Ahhoz, hogy egy kutyából terápiás kutya legyen, meg kell felelnie nélkülözhetetlen elvárásoknak. Ezek az következők:

- A kutya legyen egészséges
- Semmilyen agressziót ne mutasson az emberek iránt
- Egyéb kutyákkal és más fajtájú állatokkal is legyen kompatibilis, ne mutasson agressziót
- Gazdája minden körülmény között tudjon hatni rá, tudja irányítani
- Kutya igényelje a foglalkozást
- Higgadt és érdeklődő marad különböző helyeken, az eltérő hangok, szagok és zajok mellett is
- Gyógyászati segédeszközöket fogadja el

³⁰ Topál József: Állatasszisztált foglalkozások – A társállat tartás és egészség kapcsolata. In: Juhász Gyula Pedagógusképző Kar honlapja, [online] URL: http://www.jgypk.hu/mentorhalo/tananyag/Allatasszisztalt_foglalkozasV2/332_a_tarsallat_tartas_s_az_egszsg_kapcsolata.html, [2023.04.07.]

³¹ Topál József: Állatasszisztált foglalkozások: Lehetőségek hatásmechanizmusok, In: Juhász Gyula Pedagógusképző Kar honlapja, [online] URL: http://www.jgypk.hu/mentorhalo/tananyag/Allatasszisztalt_foglalkozasV2/3321_lehetsges_hatsmechanizmusok.html, [2023.04.07.]

- A terápiát megelőző higiénias folyamatot tűrje el
- A gazda a terápia közben nem stresszeli a saját kutyáját
- A gazda és a kutya jó összhangban tudnak együttműködni, valamint a terápiás csoport vezetőjével és tagjaival jó kapcsolatot ápolni
- Váratlan helyzeteket is tudja a gazda a kutyájával megélni
- Különböző feladatok között a kutyát pihentesse a gazda

Valamint alapvető kritérium, hogy a kutya a terápiás helyzeteket élvezze, érezze jól magát benne, ne mutassa a stressz jeleit.

- A vizsgát sikertelennek tekintik, amennyiben a kutya vonyít, ugat, kitámad, kapkod, valamint, ha az agresszió bármilyen jelét mutatja
- A kutya vad félelmi megnyilvánulásokat mutat a terápia résztvevőivel szemben
- Ha a kutyával erőszakosan bánt a gazda
- A kutya a feladatok közben székel vagy vize³²

A célcsoport határozza meg a kutya terápiához szükséges tudását, valamint ezt a tudást a terápiás csoport szükségletével kell összehangolni.³³

Magyarországon többféle állatasszisztált terápiával foglalkozó egyesület van. A két legismertebb a Kutyával az Emberért Alapítvány (KEA) és a Magyar Terápiás és Segítőkutyás Szövetség Egyesület (MATESZE). A szervezetek között nincs egy általánosan elfogadott vizsga, bár a KEA-nak és a MATESZE-nek nagyon hasonlóan van felépítve a terápiás kutya vizsgálója. Az alábbiakban a MATESZE vizsgamenetét fogom ismertetni.

A MATESZE vizsgálója két részből áll. Az első vizsgarész a temperamentum vizsga. Az első vizsgarészhez biztosítani kell, egy minimum 900 m² területű sík terepet a szabadban, ami mentes minden tárgytól és egy 10 és 30 m² közötti zárható, jól megvilágított helyiséget. Kikötés, hogy a vizsga helyszíne nem lehet a kutya számára jól ismert terepen.

³² A terápiás kutyák vizsgaszabályzata. In Magyar Terápiás és Segítőkutyás Szövetség Egyesület honlapja [online]: URL: <https://matesze.hu/documents/document/terapias-kutyak-vizsgaszabalyzata-document-202101262000.pdf> [2023.04.04.]

³³ Illés Anett: AI módszer a kutyás terápiában. In: Magyar Elektronikus Könyvtár honlapja [online] URL: <https://mek.oszk.hu/03800/03851/> [2022. 03. 11.]

A temperamentum vizsga 13 részfeladatból áll, ezek a következők:³⁴

1. Vezethetőség vizsgálata. Azt nézik, hogy a kutya milyen reakciót mutat idegen emberrel és idegen kutyával való találkozáskor. Szabad területen zajlik.
2. Viselkedés vizsgálata. Szabad területen különösen viselkedő, furcsán mozgó és gesztikuláló emberek közelítenek a kutyus és gazdája felé és kapcsolatot teremtenek velük.
3. Viselkedés vizsgálata, szabadban, csoportosan. Legalább 6 fős csoport körbeveszi a kutyát, simogatják a hasát, marját, tarkóját. Közben az emberek közül néhányan egymásra kiabálnak, majd távozáskor az egyikük térdel meglöki a kutyát. Itt a felvezető segítheti kutyát dicsérő szavakkal.
4. Szabadban vizsgálják a kutya engedelmisségét, kontrollját. Az egyik vizsgabiztos felszólítására a kutyának különféle feladatokat kell bemutatnia a gazdával, többek között laza pórázon sétálás, láb mellett követés, helyben maradás.
5. A kutya irányíthatóságának, engedelmisségének vizsgálata, szabad területen. Az előző feladat folytatásaként, a 4. pontban szereplőkhöz hasonló feladatokat kell a kutyának végrehajtani, de itt már nem a saját gazdájával, hanem a vizsgabizottság egy tagja – kilenszerűen viselkedve - vezeti a kutyát és ő vele hatja végre a feladatokat. A gazda szükség esetén kézjellel vagy vezényszóval segítheti a kutyáját.
6. Kültéri helyszínen a kutya behívhatóságának vizsgálata. A gazda elengedi a kutyáját közös játékokra három másik ebbel, 2 percig. Az idő letelte után a gazdának be kell hívni a kutyát, ehhez használhat apportjátékot vagy néhány jutalomfalatot.³⁵
7. Beltéri helyiségben történik a vizsgafeladat, egy berendezett szobában, ahol a kutyán és a gazdáján kívül jelen van egy idegen ember és a vizsgabizottság tagjai.

Apportírozó készség vizsgálata, játék során az irányíthatóság és az együttműködési készség tesztelése, őrző-védő funkciókhoz tartozó agresszív viselkedés kizárása. A feladat során a gazda jelen van, de nem aktív szereplő. A vizsgáztató 1-1 percig játszik a kutyával: először labdával, majd kötéllel. Minimum kétszer el kell dobnia mindkét tárgyat, és motiválni

³⁴ A terápiás kutyák vizsgaszabályzata. In Magyar Terápiás és Segítőkutyás Szövetség Egyesület honlapja [online]: URL: <https://matesze.hu/documents/document/terapias-kutyak-vizsgaszabalyzata-document-202101262000.pdf> [2023.04.04.]

³⁵ A terápiás kutyák vizsgaszabályzata. In Magyar Terápiás és Segítőkutyás Szövetség Egyesület honlapja [online]: URL: <https://matesze.hu/documents/document/terapias-kutyak-vizsgaszabalyzata-document-202101262000.pdf> [2023.04.04.]

a kutyát, hogy hozza vissza. Illetve minimum egyszer el is kell venni a játékot a kutyától. Az embernek is figyelnie kell arra, hogy úgy tartsa a kezét, hogy a kutyának legyen esélye az ember kezére, ezzel a gátolt harapást is tudják tesztelni. Fontos a fokozatosság elve, vagyis az elején szépen kéri kutyát, és ha erre nem reagál a kutya, akkor igyekszik erősebben hatni rá az ember.

8. Berendezett szoba, bent van négy idegen ember, a kutya a gazdájával és a vizsgálókat. A szobában a kutya magasságában étel-ital lerakva, két személynél szendvics, egy személy áll, egy másik kerekesszékekben foglal helyet.

A feladatkor azt vizsgálják, hogy a kutya egy zsúfolt, idegen helyre történő belépéskor, illetve a kerekesszékekkel közlekedő emberrel való találkozáskor milyen viselkedést mutat, engedi-e a kutya, hogy megsimogassa őt. A kerekesszékekben ülő ember után a gazda felad a kutyára egy előre odakészített hámot, néhány lépés megtétele után leveszi róla, majd néhány másodperc után újra megismétli a hám felvételét és tesznek pár lépést. Fontos, hogy a hám levétele után a gazda dicsérje meg a kutyáját.

9. Az előző feladattal azonos helyszín és emberek vannak jelen. A vizsgarész során vizsgálják a kutya élelemmel kapcsolatos kontrollját közösségi helyiségben, illetve a nem várt ingerekre, - és a különféle zajokra mutatott reakcióját. Ennél a feladatnál két elvárás szerint is értékelik az kutyát. Az egyik a táplálékkal kapcsolatos szabályozás, a másik az erős, váratlan ingerekre adott reakciója.

A feladat során a kutyát a vizsgáló odavezeti laza pórázon az asztal bal oldalán ülő, szendvicset evő emberhez. Amikor odaér a két ember üdvözli egymást. A szendvicset tartó kezét nyújt és a másik kezében lévő szendvics 30-40 cm-re kerül a kutya orrához. Ezután megkéri a gazdát, hogy ültesse le a kutyáját, hogy neki köszönhessen. Amikor a kutya leül, és megsimogatta a fejét, kap a szendvicsből egy 1-1 cm-es falatot. Ezután a gazda ellép, hogy másik embert is üdvözlje. Ekkor az első ember váratlanul és gyorsan megcsípi a kutya bőrét hátulról. Miután a második üdvözlés is megtörtént, a kutya közelében a mankó eldől (fontos, hogy ne találja el a kutyát), majd néhány másodperccel később a sarokban eddig inaktívan szereplő ember egy zajos eszközt megszólaltat 10 mp erejéig.

10. Helyszíne az előző két feladatban használt szoba. A helyiségben bent van egy idegen ember, a vizsgáló kutya és gazdája, valamint a vizsgabizottság tagjai.

A vizsgarészben az élelemmegtagadást és a póráz nélküli irányíthatóságot figyelik. A helyiségbe lépve a kutya szabadon lép be, az ajtó is nyitva marad. A gazdának ki kell töltenie

egy kérdőívet, addig a kutya szabadon van. Közben az idegen személy látszólag akaratlanul lelők egy szendvicset a földre, a kutya fél méteres közelébe, és csak fél perc elteltével veszi fel azt. A gazda a feladat során nem érintheti sem a kutyát, sem a kutya nyakörvét.

11. Helyszíne az előző három feladattal azonos szoba. A helyiségben bent van egy idegen ember, a vizsgáló kutya és gazdája, valamint a vizsgabizottság tagjai.

A feladatban azt vizsgálják, hogy hogyan szerepel a kutya, ha idegen helyen a gazdával nincs közös térben. A helyiségbe pórázon lép be a kutya, majd a gazdája átadja a pórázt egy idegen embernek, kéri a kutyát, hogy maradjon, majd elhagyja a szobát. A kutyának nem szabad kimozdítani az idegen embert. A gazda két perc után visszatér és örömmel üdvözlí a kutyáját.

12. Zavartalan szabad környezet, ahol csak egy idegen ember, a vizsgáló kutya és gazdája, valamint a vizsgabizottság tagjai vannak jelen. A feladat során a kutya kulcsingereit nézik az emberi viselkedés barátságot és fenyegetést kiváltó ingereire. A vizsgarész alatt a kutyus ki van kötve egy fához vagy tárgyhoz, pórázon lefekteti, majd a gazda a kutya mögé megy. Ezek után az idegen személy 10 méterről megközelíti a kutyust. A vizsga akkor kezdőik, amikor a vizsgáló felveszi a szemkontaktus a kutyával. A vizsgáló ezek után a kutyát először barátságon közelíti meg, nevéen szólítja, és megsimogatja, amennyiben a kutya engedi. Ezt követi a fenyegető megközelítés. Az idegen személy újra 10m-ről közelít a kutya felé. Fontos, hogy a kutya testével is az idegen felé forduljon – ebben a gazda segítheti őt – illetve, hogy felvegye szemkontaktus a személlyel. Amikor megvan a szemkontaktus a vizsgáló előre döntött felsőtesttel, lassan, hangtalanul halad a kutya felé, néhány lépésenként megáll 3-10 másodpercre, miközben végig a kutya szemébe néz. A harmadik része ennek a vizsgának a feloldás. Az idegen személy, ott, ahol a fenyegető megközelítése végén áll, - ha eljutott a kutyáig, visszalép kettőt -, kéri a gazdát, hogy engedje el a kutyát. Majd az elengedés után a kutyát hívni kezdi tapssal és szóval. Mikor a kutyus kartávolságon belülre kerül az idegen megsimogatja a kutyát, maximum 15 másodpercig. Ha a kutya nem az elvárt passzív vagy barátságos viselkedést mutatja, akkor a fenyegető megközelítést és a feloldást kétszer végzik el.³⁶

13. Zavartalan szabad környezet, ahol csak egy idegen ember, a vizsgáló kutya és gazdája, valamint a vizsgabizottság tagjai vannak jelen.

³⁶ A terápiás kutyák vizsgaszabályzata. In Magyar Terápiás és Segítőkutyás Szövetség Egyesület honlapja [online]: URL: <https://matesze.hu/documents/document/terapias-kutyak-vizsgaszabalyzata-document-202101262000.pdf> [2023.04.04.]

A feladatban azt nézik, hogy az emberrel szemben a kutya mutat-e agressziót a táplálék-kompetíciós helyzetben. Ennek a vizsgálatához egy főtt marhacsontot ad a gazda a kutyának, és megvárja, még a kutya elkezd rágni. Ezután a gazda – a vizsgáztató instrukcióit követve – a következőket teszi:

- Kb 5 másodpercig simogatja a kutya egész fejét, az ornyeregtől kezdve a fejtetőig
- Ugyanezzel a kézzel ráfog a csontra és elkéri a kutyától
- Ha nem sikerül elvenni, más módszerrel is próbálkozhat (bántalmazást és cserét kizárva)
- Ha sikerült elvenni a csontot a kutyát megdicséri, majd visszaadja neki

Ezek után a vizsgarészt megismétlik, annyi különbséggel, hogy most a vizsgáztató adja oda a csontot és ő is próbálja elvenni tőle.

Mindegyik vizsgarész után a vizsgabiztosság tagjai megfelelnek vagy nem megfelelnek ítélik az adott feladatot. A temperamentum vizsga akkor tekinthető sikeresnek, ha mindegyik részképességnél megfeleltre minősítik a kutyát.³⁷

A második részvizsga: Viselkedés valós terápiás helyzetben

A második vizsgarésznek az első részt követő 60-240 napon belül kell sorra kerülnie.

A terápiás helyszín látogatását megelőzően a kutyának meg kell felelnie az állategészségügy által előírt szabályoknak.

A vizsga előfeltétele egy felkészítő tréning, melyet a szervezet jelöl ki, egy más sikeresen vizsgázott, minimum egy éve aktívan dolgozó terápiás kutya-gazda párosnál. 15 alkalmat kell teljesíteniük, ebből az első két alkalom a megismerkedés időszaka, majd a harmadik alkalomtól a vizsgázó a saját kutyájával dolgozik a csoportban, a kijelölt páros mellett. Az alkalmak száma növelhető, amennyiben a párosnak még gyakorlásra van szüksége. Egy

³⁷ A terápiás kutyák vizsgaszabályzata. In Magyar Terápiás és Segítőkutya Szövetség Egyesület honlapja [online]: URL: <https://matesze.hu/documents/document/terapias-kutyak-vizsgaszabalyzata-document-202101262000.pdf> [2023.04.04.]

héten maximum három alkalmat tud teljesíteni a páros, így akár 5 hét alatt is elvégezhetik a felkészítő tréninget.³⁸

A vizsga elemi szabályai

A vizsgabizottság három kirendelt személyből áll. A vizsga helyszíne az a csoport, ahol a gyakorlatot is töltötte a páros. A vizsga időtartalma 30-45 perc közötti. A vizsgán a feladatokat illetve ezek sorrendjét a gyakorlatvezető vagy a pedagógus állítja össze, de minden feladattípusnak meg kell jelennie. A vizsgafeladatok a következők lehetnek:

- Felvezető és a kutya üdvözlése (lehetőleg mindig ugyanaz legyen, pl: simogatás, paksi)
- Kutya körül elhelyezkedés és testrészeinek megérintése
- Mozgásos és hangos tevékenység a kutya körül. Ilyenkor a kutya szabadon van, de folyamatosan meg lehet erősíteni a helyes viselkedést jutalomfalattal.
- Koordinációs feladat, mely során hármat kell végrehajtani a vizsga során:
 - tárgy alappontozás
 - akadályon átjutás (ugró, pad, kúszó, target)
 - trükk, amiket a kutya ismer (paksi-adás, forgás, ugrás, tolatás)
 - a terápia alanya kér valamit a kutyától
- az alany vezeti laza pórázon a kutyát
- ismeretlen ember lép be nagy hangzavarral a foglalkozás közepén
- jutalomfalat adás a kutyának legalább három alany által, egy általuk választott feladat után, a feladat végeztével

A második nagy vizsgarész értékelése során minden feladatot külön kell véleményezni. A vizsga akkor sikeres, ha valamennyi részben megfelelt minősítést kap a páros. A vizsga során a felvezetőnek valamennyi feladattípust be kell mutatnia.

³⁸ A terápiás kutyák vizsgaszabályzata. In Magyar Terápiás és Segítőkutya Szövetség Egyesület honlapja [online]: URL: <https://matesze.hu/documents/document/terapias-kutyak-vizsgaszabalyzata-document-202101262000.pdf> [2023.04.04.]

Amennyiben a páros sikeres vizsgát tett, terápiás tanúsítványt kapnak, amely a vizsgától számított 2 évig érvényes. A meghosszabbításhoz a párosnak igazolnia kell, hogy az elmúlt 24 hónapból legalább 15 hónapon keresztül heti rendszerességgel vettek részt terápián.³⁹

V. Az állat hatása a gyógyításban, az egészségre és a pszichés funkciókra

A svájci Bázeli Egyetem Rahel Marti által vezetett kutatói arról számoltak be, hogy a valódi kutyák látványa, jelenléte, közelsége és érintése egyre magasabb szintű aktivitást eredményez az agy prefrontális kéregében. A *Plos One* 2022 október 5-i számában megjelent tanulmány azt mutatja, hogy ez a hatás azután is fennmarad, hogy a kutyák már nincsenek jelen, de csökken, ha a valódi kutyákat plüssállatokkal helyettesítik. Az eredményeknek következményei vannak az állatasszisztált klinikai terápiára nézve.⁴⁰

Mivel az állatokkal, különösen a kutyákkal való interakcióról ismert, hogy segít az embereknek megbirkózni a stresszel és a depresszióval, a kutatók úgy vélik, hogy a kapcsolódó agyi aktivitás jobb megértése segíthet a klinikusoknak jobb rendszereket (systems) tervezni az állatasszisztált terápiához. A prefrontális kéreg különösen fontos lehet, mivel segít szabályozni és feldolgozni a szociális és érzelmi interakciókat.

A tanulmányban az agy prefrontális kéregének aktivitását non-invazív módon, infravörös neuroimaging technológiával mérték, miközben 19 férfi és nő egy-egy kutyát nézett, **ugyanaz a kutya a lábukhoz dőlt**, vagy megsimogatták a kutyát. **Mindegyik körülményt** Leóval, egy kitömött szőrös oroszlánnal is elvégezték, amelyet egy vizes palackkal töltöttek meg, hogy a kutyák hőmérsékletének és súlyának megfeleljen.

Az eredmények azt mutatták, hogy a prefrontális agyi aktivitás nagyobb volt, amikor a résztvevők interakcióba léptek a valódi kutyákkal, és ez a különbség a simogatás esetében volt a legnagyobb, ami a leginteraktívabb feltétel volt. Egy másik kulcsfontosságú különbség az volt, hogy a prefrontális agyi aktivitás minden alkalommal megnőtt, amikor az emberek interakcióba léptek a valódi kutyával. Ez nem volt megfigyelhető a kitömött oroszlánnal való egymást

³⁹ A terápiás kutyák vizsgaszabályzata. In Magyar Terápiás és Segítőkutyás Szövetség Egyesület honlapja [online]: URL: <https://matesze.hu/documents/document/terapias-kutyak-vizsgaszabalyzata-document-202101262000.pdf> [2023.04.04.]

⁴⁰ Effects of contact with a dog on prefrontal brain activity: A controlled trial. In: EurekAlert.org honlapja, 2022. [online].URL: <https://www.eurekalert.org/news-releases/966229>, [2023. 02.24.]

követő interakcióknál, ami arra utal, hogy a válasz az ismertséggel vagy a szociális kötődéssel függhet össze.⁴¹

Jövőbeni vizsgálatokra lesz szükség az ismeretség kérdésének részletesebb vizsgálatához, valamint ahhoz, hogy az állatok simogatása kiválthatja-e a prefrontális agyi aktivitás hasonló fokozódását a szocioemocionális deficittel küzdő betegeknél.

A szerzők hozzátézik: "A jelen tanulmány azt mutatja, hogy a prefrontális agyi aktivitás egészséges alanyoknál megnőtt a kutyával vagy plüssállattal való interakciós közelség növekedésével, de különösen a kutyával való kontaktusban az aktiváció erősebb. Ez arra utal, hogy a kutyával való interakciók több figyelmi folyamatot aktiválhatnak és erősebb érzelmi izgalmat válthatnak ki, mint a hasonló, nem élő ingerek".⁴²

Friedmann és munkatársai kutatása során az 1980-as évek elején a gyerekeknek hangosan kellett felolvasniuk egy könyvből és percenként mérték a gyerekek vérnyomását. Mindegyik gyermek olvasott fel egyedül is és úgy is, hogy közben kutya jelen volt. A gyermekeknek alacsonyabb volt a pulzusszámuk, amikor a kutya is ott volt velük.⁴³

Katcher egy kutatása során arra az eredményre jutott, hogy jelentős különbség van az emberek vérnyomása között, akik a kutyájukhoz beszéltek vagy simogatták. A társállatok simogatása nyugtatóbb hatással van az emberre, mint az egyszerű pihenés.⁴⁴

Az állatok a képesek csökkenteni a személy stresszszintjét, ugyanolyan mértékben, mintha a személy házastársa lenne jelen. Egy 1996-os tanulmány azt támasztja alá, hogy a stresszmutatók akkor voltak a legalacsonyabbak, amikor házastársuk és a háziállatuk is egyszerre volt jelen. Ugyanezen vizsgálat során Allen és munkatársai azt vizsgálták, hogy csökken-e a fájdalomérzet a személyeknél, amikor háziállatuk mellettük van. A kísérleti

⁴¹ Effects of contact with a dog on prefrontal brain activity: A controlled trial. In: EurekAlert.org honlapja, 2022. [online].URL: <https://www.eurekalert.org/news-releases/966229>, [2023. 02.24.]

⁴² Effects of contact with a dog on prefrontal brain activity: A controlled trial. In: EurekAlert.org honlapja, 2022. [online].URL: <https://www.eurekalert.org/news-releases/966229>, [2023. 02.24.]

⁴³ Babos Edit: Állatasszisztált terápia. Módszertani előtanulmány óvodáskorú gyerekek kutyával történő fejlesztésére. In: Alkalmazott Pszichológia, 2013, 58-81. [online] URL: http://ap.elte.hu/wp-content/uploads/2014/01/APA_2013_3.pdf#page=54 [2022.11.14]

⁴⁴ Babos Edit: Állatasszisztált terápia. Módszertani előtanulmány óvodáskorú gyerekek kutyával történő fejlesztésére. In: Alkalmazott Pszichológia, 2013, 58-81. [online] URL: http://ap.elte.hu/wp-content/uploads/2014/01/APA_2013_3.pdf#page=54 [2022.11.14]

személyek kevésbé éreztek fájdalmat háziállatuk jelenlétekor, mint amikor egy barátjuk volt velük vagy amikor egyedül voltak.⁴⁵

Magyarországon is születtek tanulmányok, melyek az állat emberre gyakorolt pozitív hatásait vizsgálták. Bánkszy és munkatársai a szomatikus, szociális és pszichés jóllét területét vizsgálták. Eredményeik szerint az állat jelenléte már redukálja az egyedüllét érzését és a szorongást, azáltal, hogy az állat, mint egy szociális katalizátorként van jelen: segítve az ember társas kapcsolatainak alakulását. Bánkszyék kiemelik, hogy mindezek a terápia során is megvalósulnak, mivel a terápiás állat a jelenlétével is segít, hogy csökkenjen a stressz szint, megkönnyítheti a szakember és az alany között a kommunikációt.⁴⁶

V.1. Az állatasszisztált terápia érzelmi hatásai

A humanisztikus pszichológia hangsúlyozza, hogy az emberek lelki jóllétéhez elengedhetetlen, a feltétel nélküli szeretet és elfogadás. Az állatok pont ezt a feltételekhez nem kötött szeretetet tudják közvetíteni és kimutatni a gazdájuk irányába. Mindezek mellett, hogy a kutya ugyanolyan örömmel köszönti hazaérkező gazdáját azon a napon, amikor előléptetik és azon a napon is, amikor az ember rosszul teljesít, a kutya képes felismerni az ember érzelmeit és ennek megfelelően viselkedni.

Az állatok jelenléte segíti a spontán érzelemerkifejezést, ami a lelki és fizika jóllétet tekintve is meghatározó.

Az állatok szorongáscsökkentő hatást is kiváltanak. A biofilia hipotézis alapján, ha egy nyugodt állatot néznek fényképen vagy személyesen, mindkét esetben nyugtató hatással van az emberre.⁴⁷

V.2. Az állatasszisztált terápia szociális hatása

Az állatok jelenlétében csökken az ember magányossága. Egy állat hatására az emberek is közvetlenebbé válnak. Az állattartás előhossa a valakiről való gondoskodás kompetenciáját, ami megakadályozhatja a depresszió kialakulását, illetve segít leküzdeni. Az állatok segítik az emberek közötti kapcsolatokat és kommunikációt, beszélgetés témáját adják. Ezt Messent

⁴⁵ Babos Edit: Állatasszisztált terápia. Módszertani előtanulmány óvodáskorú gyerekek kutyával történő fejlesztésére. In: Alkalmazott Pszichológia, 2013, 58-81. [online] URL: http://ap.elte.hu/wp-content/uploads/2014/01/APA_2013_3.pdf#page=54 [2022.11.14]

⁴⁶ Takács István; Szalai Katalin: Állatasszisztált kutatások Kaposvárott 2011-2016. In: Gyermeknevelés Tudományos folyóirat [online], <https://ojs.elte.hu/gyermekneveles/article/view/601/500>.: [2022. 11.15.]

⁴⁷ Babos Edit: Állatasszisztált terápia. Módszertani előtanulmány óvodáskorú gyerekek kutyával történő fejlesztésére. In: Alkalmazott Pszichológia, 2013, 58-81. [online] URL: http://ap.elte.hu/wp-content/uploads/2014/01/APA_2013_3.pdf#page=54 [2022.11.14]

vizsgálata is alátámasztja, aki azt állapította meg, hogy sokkal gyakrabban lépnek kapcsolatba olyan személlyel az emberek, aki kutyát sétáltat.⁴⁸

A Green Chimineys Alapítvány problémás gyermekeket fogad be és az egész intézmény szinte egy önálló gazdálkodást tart fenn. Az érzelmileg zavart gyermekek a farmon jó kapcsolatot alakítottak ki az állatokkal, így kiderült, hogy sem az IQ szintje, sem a társas képességek szintje nincs hatással arra, hogy az állatokkal milyen kapcsolatot tud kialakítani a gyermek.⁴⁹

Cornos és munkatársainál az 1980-as években erősen introvertált, mentálisan sérült vagy pszichológiai betegek esetében társ terapeutaként voltak jelen kutyák. Az 50 kezelt betegből 47-nél lehetett tapasztalni az egyre növekvő önbecsülést, függetlenséget, kifejeztették a felelősségérzetüket. Mindezek hatására olyan kedvező eredmények születtek, hogy lehetővé vált a személyes elbocsátása a pszichiátriai intézményből.⁵⁰

A gyermekek szempontjából lényeges, hogy az állatokkal való kapcsolat egyszerűbb szabályok alapján van felépítve, ezáltal könnyebb felismerni és reagálni a helyzetekre. A gyermek verbális és nonverbális jeleire egyből érkezik válasz az állattól, így a gyermek is könnyebben megérti, hogy milyen relációk vannak a tettei és azok következményei között.⁵¹

VI. A kutyával asszisztált intervenció a pedagógiában

Minden nevelés és oktatás területén dolgozó szakember azt szeretné, hogy tanulni vágyó gyermek között legyenek, akik motiváltak arra, hogy új ismeretekkel gazdagodjanak. Az 1950-es évektől előtérbe került a humán szemléletű pszichológia, aminek hatására a társtudományok és a pedagógiai is ebbe az irányba fordult. Meghatározó szerepet kezdett betölteni a gyermekek személyisége, biztonságérzete. A pozitív pszichológia által elért eredmények további inspirációt adtak a pedagógusoknak ahhoz, hogy új tanítási módszereket fejlesszenek ki. Ennek során rájöttek arra, hogy a pozitív megerősítés módszerével nő a tanulás eredményessége, mivel

⁴⁸ Babos Edit: Állatasszisztált terápia. Módszertani előtanulmány óvodáskorú gyerekek kutyával történő fejlesztésére. In: Alkalmazott Pszichológia, 2013, 58-81. [online] URL: http://ap.elte.hu/wp-content/uploads/2014/01/APA_2013_3.pdf#page=54 [2022.11.14]

⁴⁹ Babos Edit: Állatasszisztált terápia. Módszertani előtanulmány óvodáskorú gyerekek kutyával történő fejlesztésére. In: Alkalmazott Pszichológia, 2013, 58-81. [online] URL: http://ap.elte.hu/wp-content/uploads/2014/01/APA_2013_3.pdf#page=54 [2022.11.14]

⁵⁰ Babos Edit: Állatasszisztált terápia. Módszertani előtanulmány óvodáskorú gyerekek kutyával történő fejlesztésére. In: Alkalmazott Pszichológia, 2013, 58-81. [online] URL: http://ap.elte.hu/wp-content/uploads/2014/01/APA_2013_3.pdf#page=54 [2022.11.14]

⁵¹ Babos Edit: Állatasszisztált terápia. Módszertani előtanulmány óvodáskorú gyerekek kutyával történő fejlesztésére. In: Alkalmazott Pszichológia, 2013, 58-81. [online] URL: http://ap.elte.hu/wp-content/uploads/2014/01/APA_2013_3.pdf#page=54 [2022.11.14]

a tanultakat így gyorsabban és erősebben lehet elraktározni és előhívni. Amikor a gyermek számára öröm a tanulás, akkor a megtanult anyag mellett a további feladatok elvégzésére is nyitott lesz, így megszereti a tanulást. Az egyik módszer a sok élményalapú pedagógia között az állatasszisztált oktatás (Animal Assisted Education).⁵²

Mielőtt az oktatásba is bekerültek volna az állatok, az egészségügyben és a szociális közegben kezdett terjedni az állatasszisztált terápia jó hatása, majd a gyógypedagógia területén is elkezdtek alkalmazni a speciális igényekkel élő gyermekek fejlesztése érdekében a terápiás állatokat. Innen már szinte egyenes út vezetett ahhoz, hogy a tipikusan fejlődő gyerekek oktatásába is be lehetne vonni az állatokat.

A klasszikus oktatás során legtöbb esetben terápiás kutyákat használnak. A tipikus felállásban háromtagú csoport vezeti a foglalkozást: a pedagógus, a felvezető és a kutya. Azonban létezik olyan is, amikor a pedagógus és a felvezető személye megegyezik, ilyenkor ő és a kutya van jelen. A foglalkozásra a pedagógus határozza meg az ismeretanyagot, a felvezető pedig ötleteket ad, hogy milyen játékok és feladatok vannak ebben a témakörben, amibe a kutyát is be lehet vonni. A két szakember összedolgozik és közösen kijelölik a célokat, gyermekcsoportnak megfelelő feladatokat választanak.

Az állatasszisztált pedagógia alkalmazott néhány feladata:

- Üdvözlő játék az érkezéskor, elköszönő játék a kutya távozásakor
- A kutya hámján található zsebekből a kihúzott papíron lévő feladat végrehajtása
- Előkészített képek közül a kutya választ és odaviszi az adott személynek
- A kutya a szájában viszi a kosarat és a gyerekeknek a megfelelő tárgyakat kell belehelyezniük
- Helyes válasz esetén a kutyus – a felvezető titkos jelzésére – vakkant egyet
- Segít a testrészek megtanulásában, térbeli tájékozódásban
- Feladat megoldása után jutalomként a gyermek kapcsolatba léphet a kutyával és eldobhatja neki a labdát vagy adhat neki jutalomfalatot
- Finommozgások fejlesztésénél, szem-kéz koordinációs gyakorlatként felöltöztethetik vagy levetköztethetik a kutyát (hám, nyakörv, stb)

⁵² Szódy Judit : Kutyák a tanteremben - Állatasszisztált oktatás. In: Új Köznevelés honlapja, 2018/3-4, [online] , URL: <https://folyoiratok.oh.gov.hu/uj-kozneveles/kutyak-a-tanteremben> [2023. 04.07.]

- Tanult versek, dalok, memoriterek előadása a kutyának⁵³

Mindezen feladatok és a kutya személyes jelenléte elősegítik a gyermekeknél a jobb közérzetet, a motivációt, az ismeretek könnyebb átadását. Fejlesztő hatással van a kommunikációra, a készségekre és a személyiséget, önismeretet is fejleszti. Mindezek mellett pozitív hatással van a csoportkohézióra, a foglalkozás összehozza a gyerekeket. Az állatasszisztált pedagógia során átélt alapélmények a csoportban elfogadott viselkedésé válnak, amit a többi foglalkozás, tanórán is érvényben lesz.⁵⁴

VII. Állatasszisztált terápia az óvodában/ gyerekekkel

Megannyi tanulmány megerősítette a tényt, hogy az állatok bevonásával sikeresen együtt lehet dolgozni a problémás gyerekekkel is. A pedagógiai folyamatokban résztvevő állatok jó hatással vannak a közösség hangulatára és a tanulási folyamatokra is, a csoport légköre nyugodtabb. A viselkedés problémával küzdő gyermek viselkedése is javul az állatok jelenlétében, mivel az állatok simogatása nyugtató hatással bír. Az agresszív megnyilvánulások száma is kevesebb a csoportban, az állatok feltétel nélküli szeretete által kiváltott pozitív érzések miatt. Az elhanyagoló családi környezetből érkező gyerekek is megtapasztalják a törődést és a kedvességet, melyet egy idő után a gyerekek is viszonyoznak feléjük, majd ez a viselkedési megjelenhet az emberekkel való kapcsolatokban is. Az emlősállatokra jellemző, hogy addig incselkednek, míg a gyerekek megszeretgetik őket. Ez, a tiszta, elvárosoktól mentes szeretet szükséges a gyermekek számára, legfőképpen az érzelmileg sérült gyermekeknek.⁵⁵

Az állatasszisztált terápia fejlesztő hatással van a gyermekek motoros képességeire, mind a finom, mind a nagymozgások területén. Az izmok irányítása által a beszéd is fejlődik.

A viselkedés, magatartás területén az állatok jelenléte segíti a gyermeket az önkontroll, felelősségérzet kialakításában, ami kihat az éntudat alakulására is. A gyermek fejlődése során a világgal kapcsolatba lépve szerez tapasztalatot saját magáról és ilyenkor sajátítja el azokat a kompetenciákat és önbizalmat, amely egy sikeres élethez szükséges. Olyankor, ha ez sérül is, lehet kompenzálni, amiben nagy segítség egy állat jelenléte. Egy kisgyermek

⁵³ Szódy Judit: Kutyák a tanteremben - Állatasszisztált oktatás. In: Új Köznevelés honlapja, 2018/3-4, [online], URL: <https://folyoiratok.oh.gov.hu/uj-kozneveles/kutyak-a-tanteremben> [2023. 04.07.]

⁵⁴ Szódy Judit: Kutyák a tanteremben - Állatasszisztált oktatás. In: Új Köznevelés honlapja, 2018/3-4, [online], URL: <https://folyoiratok.oh.gov.hu/uj-kozneveles/kutyak-a-tanteremben> [2023. 04.07.]

⁵⁵ Babos Edit: Állatasszisztált terápia. Módszertani előtanulmány óvodáskorú gyerekek kutyával történő fejlesztésére. In: Alkalmazott Pszichológia, 2013, 58-81. [online] URL: http://ap.elte.hu/wp-content/uploads/2014/01/APA_2013_3.pdf#page=54 [2022.11.14]

önbizalmán hatalmat tud lendíteni, amikor olyan tapasztalatban van része, amiben ő irányít egy másik élőlényt.⁵⁶

Az állatasszisztált terápia fejleszti a gyermek interaktív képességeit is. A kutyák is rendelkeznek azokkal a társas kulcsingerekkel, amellyel a gyermekek is, vagyis, hogy interakcióba tudnak lépni a környezetükkel. A kutya ezáltal tudja ösztönözni a gyermekeknél az interaktív képességek kibontakozását. A kutyával való kapcsolat előnye amellett, hogy tanulják a szocialitás szabályait, az, hogy ha a kutyánál „hibáznak”, az állat mindig lehetőséget ad a javításra és a gyermek könnyen újra magára tudja irányítani a kutya figyelmét.

Amikor pszichológus bevonására van szükség a gyermeknél, akkor a terápiás állat jelenléte felgyorsíthatja a gyógyulás folyamatát, illetve gyakran az állattal jön létre kapcsolat, neki mondja el a gyermek a feldolgozandó élményeit. Az állat hídszerepet tölt be a szakember és a gyermek között, és a pszichológusra is áttevődik a bizalom. Ezeken túl az állat témát tud adni a terápiához, segít áttérni a családi viszonylatokra. Az állat motivációs tényezőjét is meg kell említeni: sokkal szívesebben megy a gyermek a rendelőbe, ha tudja, hogy ott találkozhat egy kedves állattal.⁵⁷

Néhány állatfaj (delfin, ló, kutya, macska) aktívan bevonható a terápiába. Különösen a jól képzett kutyákkal az állatasszisztált terápia során a simogatáson túl a gyakorlatok fejlesztő hatására is építenek. Ilyenkor fontos, hogy a terápia anyaga illeszkedjen a fejlesztendő területekhez.⁵⁸

Babos Edit Magyarországon elsőként dolgozott ki állatasszisztált terápiás programot 2002-ben. Ennek tovább gondolásaként óvodáskorú gyermeknél végzett vizsgálatot melyet videófelvétellel rögzítettek, hogy olyan gyakorlatokat és megfigyelési szempontrendszert dolgozzon ki, amely későbbiekben is hatékonyan alkalmazható. A foglalkozások során elsősorban mozgásos gyakorlatokat és játékokat alkalmaztak. A gyakorlatokat úgy választották ki, hogy olyan funkciókat fejlesszenek vele, melyek fejlesztése óvodás korban

⁵⁶ Babos Edit: Állatasszisztált terápia. Módszertani előtanulmány óvodáskorú gyerekek kutyával történő fejlesztésére. In: Alkalmazott Pszichológia, 2013, 58-81. [online] URL: http://ap.elte.hu/wp-content/uploads/2014/01/APA_2013_3.pdf#page=54 [2022.11.14]

⁵⁷ Babos Edit: Állatasszisztált terápia. Módszertani előtanulmány óvodáskorú gyerekek kutyával történő fejlesztésére. In: Alkalmazott Pszichológia, 2013, 58-81. [online] URL: http://ap.elte.hu/wp-content/uploads/2014/01/APA_2013_3.pdf#page=54 [2022.11.14]

⁵⁸ Babos Edit: Állatasszisztált terápia. Módszertani előtanulmány óvodáskorú gyerekek kutyával történő fejlesztésére. In: Alkalmazott Pszichológia, 2013, 58-81. [online] URL: http://ap.elte.hu/wp-content/uploads/2014/01/APA_2013_3.pdf#page=54 [2022.11.14]

a legoptimálisabb. Így többek közt érintették a percepció készségeket, vizuális észlelést, vizomotoros koordinációt, auditív információk észlelését, lateralitást, motoros készségeket, vestibuláris rendszert és a testsémát.⁵⁹

A vizsgálat Budapesten történt a XIV. kerület egyik tipikus fejlődésű gyermekeket befogadó óvodájában. Hat hatéves gyermeket vizsgáltak: öt fiút és egy lányt, akik életkorban ugyan egykorúak voltak, de egyéni képességeik és fejlesztendő területeik eltértek. A foglalkozásokat megelőzte két alkalom, amikor a gyerekek megismerkedtek a felvezető párossal. Azután 13 alkalommal volt vizsgálat. A foglalkozás anyagától függően a gyerekek egyénileg, párban vagy csoportosan vettek részt. A harmadik foglalkozástól a csoportos foglalkozásokat felváltotta az egyéni, hogy a gyerekek hamarabb sajátítsák el a gyakorlatokat, kevesebb volt a várakozási idő. A páros foglalkozások alkalmával mindig változtatták, hogy kik a páros tagjai. A foglalkozások alkalmával a gyerekek mellett jelen volt Lerry, az öt éves kan németjuhász, terápiás vizsgával rendelkező kutya, a pszichológus felvezető, aki a kutya gazdája is egyben és a videófelvételeket készítő személy.

A felvételeket kétféleképpen elemezték: viselkedéseket a gyakoriság alapján, míg másokat globális skála szerint tudtak értékelni. Összesen tizenöt szempontot figyeltek meg és elemeztek. Az eredményeknél csak öt vizsgálati személy van feltüntetve, mert a hatodik gyermek sokat hiányzott, az utolsó öt foglalkozáson nem volt jelen. Az eredmények a következők lettek a kiindulópontához viszonyítva:

Gyakoriságot vizsgáló szempontok és eredményeik:

- Kedveskedés a kutyának: nincs határozott tendencia
- Agresszió feladat közben: stagnál, egy személynél csökkenés
- Agresszió várakozás közben: csoportos csökkenés
- Feladatgyakorlás: Nőtt, egy személynél csökkenés
- Feladat feladása: csoportosan stagnál
- Árulkodás: Stagnál, egy személynél csökkenés
- Csúfolás: Három személynél nőtt, többiekénél stagnál

Globális skálán értékelt szempontok és eredményeik:

⁵⁹ Babos Edit: Állatasszisztált terápia. Módszertani előtanulmány óvodáskorú gyerekek kutyával történő fejlesztésére. In: Alkalmazott Pszichológia, 2013, 58-81. [online] URL: http://ap.elte.hu/wp-content/uploads/2014/01/APA_2013_3.pdf#page=54 [2022.11.14]

- Egymásnak segítség: minden esetben nőtt
- Feladat-jutalom sorrend megtartása: mindenkinél nőtt
- Oldalmegkülönböztetés: mindenkinél javult
- Foglalkozásvezetővel való kapcsolat: mindenkinél javult
- Fegyelmezettség, feladattartás: 3 személynél nőtt, 2 stagnál
- Félelem a kutyától: 4 személynél csökkent, 1 személynél változatlan
- Kutyá bízto s kezelé se: mindenkinél javult
- Kutyá iránti gyöngédség: 4 gyereknél nőtt, egy gyereknél stagnál⁶⁰

A vizsgálat végeztével Babos Edit leírja, hogy a gyerekeknél a foglalkozáson részt vevő személyekkel és a kutyával való kapcsolatban pozitív változások következtek be. A megvalósítani kívánt fejlesztési célokat többé-kevésbé elérték. A foglalkozásokról a gyerekek és szüleik részéről pozitív visszajelzés érkezett. Az óvodapedagógusok szintén kedvező hatásúnak látták a foglalkozásokat, mivel a gyerekek az alkalmak között is örömmel beszéltek a kutyáról, valamint meg is nőtt a népszerűségük.

Babos saját munkáját ígéretesnek tartja az elért eredmények tekintetében, ámbár ezek nem bizonyítékértékűek. Az általa kiválasztott megfigyelési szempontokat hasznosnak tartja, mivel 15-ből 11 az előzetesen várt tendenciát tükrözte. A legnagyobb mértékű változások az agresszió redukálásában, a kutyával kapcsolatos viselkedésbe és a gyerekek egymás közötti segítő magatartásának megnyilvánulásában voltak.⁶¹

VIII. Kaposvári Egyetem kutatása az állatasszisztált intervenció területén

2013-ban RAP-RAT (rabbit-assisted pedagogy and therapy), nyúllal asszisztált pedagógiát és terápiát kezdték kutatni. A program társ partnere és bázisa a törökbálinti Bóbita Óvoda volt. Az óvodapedagógusok Társállat és a Kutyaterápiás fejlesztő szakember szakirányú képzését az önkormányzat finanszírozta, valamint a második évben a pilotkutatás során felmerülő költségekből is kivette a részét a fenntartó.

Az állatasszisztált pedagógia pilotkutatásnak a vizsgálni kívánt témája a memória lett, mivel e témakörben rendelkeztek standardizált mérőeszközökkel. A memóriát fejlesztő játékos

⁶⁰ Babos Edit: Állatasszisztált terápia. Módszertani előtanulmány óvodáskorú gyerekek kutyával történő fejlesztésére. In: Alkalmazott Pszichológia, 2013, 58-81. [online] URL: http://ap.elte.hu/wp-content/uploads/2014/01/APA_2013_3.pdf#page=54 [2022.11.14]

⁶¹ Babos Edit: Állatasszisztált terápia. Módszertani előtanulmány óvodáskorú gyerekek kutyával történő fejlesztésére. In: Alkalmazott Pszichológia, 2013, 58-81. [online] URL: http://ap.elte.hu/wp-content/uploads/2014/01/APA_2013_3.pdf#page=54 [2022.11.14]

feladatokat igyekeztek úgy összeválogatni, hogy kapcsolódjanak a nyúlhoz. Az ehhez kapcsolódó kérdéseket, eszközigényeket rögzítettek, és volt lehetőség próbafoglalkozást tartani. Két kontrollcsoportot is létrehoztak: az egyikben állat nélkül kaptak fejlesztést a gyermekek, a másikban jelen volt állat, de kontaktust nem tudtak vele létesíteni.⁶²

A kutatás hipotézise az volt, hogy a nyúllal közvetlen kapcsolatba lépő gyermekek eredményesebbek a feladatok során, többet haladnak előre, mint a kontrollcsoportok tagjai.

A vizsgálatban a törökbálinti Bóbita Óvoda, ahonnan 54 gyermek vett részt, és két érdi általános iskola: Érdi Kőrösi Csoma Sándor Általános Iskola és az Érdligeti Általános iskola összesen 12 diákja is részt vett, így összesen 66 kisgyermek volt a kutatásban, az átlagéletkoruk pedig 6,4 év volt. A gyermekek 22 főként kerültek a csoportokba, azonban egyéni fejlesztésekben is részesültek. A vizsgálatban résztvevő 11 foglalkozásvezető egységesen 6-6 gyermekkel foglalkozott.⁶³

1. csoport tagja: 22 fő, akik közvetlenül kapcsolatba lépve dolgoztak együtt a nyúllal. A nyuszi a tevékenység során végig szabadon járt-kelt a csoportszobában.
2. csoport tagjai, kontrollcsoport I: A nyúl jelen van a foglalkozáson, de ketrechen
3. csoport tagjai, kontrollcsoport II: Nem volt nyúl jelen a fejlesztések során.

A kutatást megelőzően majd azt követően WISC IV. intelligenciateszt egyes altesztjeivel mérték fel a gyermekek tudását a számterjedelem és a kódoláspróbák segítségével, és a foglalkozásvezetőnek megfigyelési naplót is kellett vezetniük a gyerekekről. A vizsgálat során a megfigyelési naplók azt mutatták, hogy a foglalkozások során a gyermekeknél leginkább feladattudat, a feladattartás, az önértékelés, az önbizalom és a csoportbeli pozíció fejlődött. Mindezeken felül az 1. csoport tagjainál megfigyelték meg, hogy jó kapcsolatba kerültek a foglalkozásvezetővel, motiválhatóak voltak, oldott légkör alakult ki és humánetológiai aspektusú változásokat is tapasztaltak.

Az eredmények jelentős változásokat mutattak az előtte-és utána méréseket összevetve: mind a számterjedelem, mind a kódpróbálás területén jobb eredményeket produkáltak a gyerekek – feltehetően a fejlesztéseknek köszönhetően. A hipotézis beigazolódott, mivel a számterjedelem próbán elért eredmények azoknál a gyerekeknél nőttek a leginkább, ahol a nyúl,

⁶² Takács István; Szalai Katalin: Állatasszisztált kutatások Kaposvárott 2011-2016. In: Gyermeknevelés Tudományos folyóirat [online], <https://ojs.elte.hu/gyermekneveles/article/view/601/500>.: [2022. 11.15.]

⁶³ Takács István; Szalai Katalin: Állatasszisztált kutatások Kaposvárott 2011-2016. In: Gyermeknevelés Tudományos folyóirat [online], <https://ojs.elte.hu/gyermekneveles/article/view/601/500>.: [2022. 11.15.]

mint aktív szereplő volt jelen. Őket követték az első kontrollcsoport tagjai, majd a harmadik csoport tagjainál volt a legkisebb mértékű a fejlődés, ahol egyáltalán nem volt jelen az állat.⁶⁴

A pilotkutatást az alapozó kutatás követte Kaposváron. A kutatás a „*Napi rutin nyúllal*” nevet kapta. A kutatói kérdés, amire választ szerettek volna kapni a kutatás során az volt, hogy életminőség fejlesztő-e, viselkedés javító-e, ha hetente többször simogat nyulat a gyermek az óvoda/tanórák megkezdése előtt. A tervezett elképzeléshez képest több módosítással ugyan, de megvalósult a kutatás 2015/2016-os tanév második szemeszterében.⁶⁵

A vizsgálat során öt gyógypedagógus hallgató foglalkozott 6-14 év közötti gyerekekkel, 3-5 fős csoportokban. A 21 érintett gyermekből 15 sajátos nevelési igényű, 6 beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel volt diagnosztizálva. A helyszíneket kaposvári és környékbeli integráló intézmények adták. Az intervenció típusa állatasszisztált aktivitás volt. A kutatás során az volt a hipotézis, hogy az állat jelenléte jótékony hatással van a szorongás oldására és az önértékelés optimalizálására egyaránt. A foglalkozások időtartalma 12 hét volt, hetente két alkalommal 20-25 percet töltöttek a gyerekek az állatok társaságában 7.30 és 8-00 között. A 12 hét letelte után kontrollvizsgálat is szerepelt a célok között, ez a tanév végi sűrű programok miatt nem valósult meg.

A kutatás részeredményeit az állatasszisztált aktivitás konferencián került sor. Jelen volt a befogadó iskolák vezetői, a résztvevő gyógypedagógus hallgatók és a kutatás vezetői. Az eredmények feldolgozására a 2016/2017-es tanévben nem került sor.⁶⁶

IX. Továbbképzési lehetőségek pedagógusok számára

Az alábbi részben annak jártam utána, arra voltam kíváncsi, hogy milyen továbbképzések vannak a pedagógusok számára állatasszisztált intervenció területen és ezek milyen jellegűek.

A kutatás során akkreditált tanfolyamokat, illetve elsőoktatási szakképzéseket is találtam, ezekből emeltem ki néhányat.

IX.1. Akkreditált tanfolyamok:

1 – Szervező: Csiga-Biga Mozgás- és Képességfejlesztő Alapítvány

⁶⁴ Takács István; Szalai Katalin: Állatasszisztált kutatások Kaposvárott 2011-2016. In: Gyermeknevelés Tudományos folyóirat [online], <https://ojs.elte.hu/gyermekneveles/article/view/601/500>; [2022. 11.15.]

⁶⁵ Takács István; Szalai Katalin: Állatasszisztált kutatások Kaposvárott 2011-2016. In: Gyermeknevelés Tudományos folyóirat [online], <https://ojs.elte.hu/gyermekneveles/article/view/601/500>; [2022. 11.15.]

⁶⁶ Takács István; Szalai Katalin: Állatasszisztált kutatások Kaposvárott 2011-2016. In: Gyermeknevelés Tudományos folyóirat [online], <https://ojs.elte.hu/gyermekneveles/article/view/601/500>; [2022. 11.15.]

Az alapítvány többféle szolgáltatást is nyújt az óvodás, iskolás korú gyermekeknek, például elérhető náluk pszichológus, logopédus, állapotfelmérés, iskola előkészítés, vitamintorna, valamint kutyás terápia is.

Tanfolyam címe: *Bevezetés a kutyával támogatott óvodai, általános iskolai és középiskolai foglalkozások elméletébe és gyakorlatába. A kutyával támogatott foglalkozások mozgás- és képességfejlesztésének lehetőségei.*

Az alapítvány akkreditált továbbképzés keretében tart továbbképzést pedagógusoknak.

A továbbképzés 30 órás, ezt három napra elosztva szervezik meg. A jelentkezés feltételhez kötött, főiskolai és/vagy egyetemi diplomások tudnak rajta részt venni.

A tanfolyam elméleti tudást ad, melynek során a résztvevők többek között ismereteket szerezhetnek arról, hogy hogyan kell kiválasztani a megfelelő terápiás kutyát, milyen pozitív hatása van a gyermek szociális fejlődésére a terápiának, hogyan zajlik a vizsga a kutya számára. Foglalkoznak még kutyával támogatott programok elméleti és gyakorlati bemutatása során az autizmus spektrumzavarral, a diszlexiával, a diszkalkuliával, a mozgásfejlesztéssel, a képességfejlesztéssel, német és angol nyelvű kutyás foglalkozásokkal és játszóházi foglalkozásokkal, tanóra szervezésével terápiás kutyával.

A képzés jelenléti, Budapesten és Szekszárdon kerül(t) megrendezésre. A tanfolyam ára 55.000 Ft.

A tanfolyam teljesítéséhez két feladatot kell elvégezni. Az első egy teszt kitöltése, ez 51%-tól sikeres. A másik egy 45 perces terápiás foglalkozás megtervezése, segítő kutya bevonásával a pedagógus saját területén, és azt a tanfolyam vége után hét nappal elektronikus formában elküldeni a szervezőknek⁶⁷.

2 – Szervező: **Kutyával Egy Mosolyért Alapítvány**

Tanfolyam címe: *A kutya, mint segédtanár. A kutyás terápia, mint alternatív lehetőség a pedagógiában, gyógypedagógiában.*

A továbbképzés 30 órás, amiért 30 kreditpont is jár a résztvevőknek. A tanfolyamot két egymást követő pénteken és szombaton, vagy egy hosszúhétvégén péntektől vasárnapig tartják

⁶⁷ Bevezetés a kutyával támogatott óvodai, általános iskolai és középiskolai foglalkozások elméletébe és gyakorlatába. A kutyával támogatott foglalkozások mozgás- és képességfejlesztésének lehetőségei. In: Csiga-Biga Alapítvány honlapja, [online] URL: <https://www.csigabigaalapitvany.hu/pedagogus-akkreditalt-tovabbkepzes-2023-24/>, [2023.04.04.]

meg. Idén Kecskeméten lesz a továbbképzés, melyet 2023. október 6,7,13,14-én fognak megtartani.

A kurzus során a jelentkezők megismerkednek a kutyás terápia szellemiségével a sajátos nevelési igényű, fogyatékkal élő gyermekek körében, tudják segíteni őket az integrációban és a felzárkóztatásban. A részt vevő pedagógusok tudják alkalmazni a saját szakterületükön a kutyás terápiát az inklúzió megvalósítása érdekében, valamint, hogy tudjanak együtt dolgozni a kutyás szakemberekkel.

A jelentkezésnek itt is feltétele a főiskolai vagy egyetemi diploma, pedagógus végzettség. A sikeres teljesítéshez egy záródolgozatot kell kitölteni, ami 61%-tól sikeres. Második feladat egy 45 perces kutyával asszisztált foglalkozás megtervezése⁶⁸.

A tanfolyam ára 30.000 Ft.

3 - Szervező neve: **Zalai Kutyabarátok Egyesülete**

Tanfolyam címe: *Állatasszisztált foglalkozásvezetés elmélete és gyakorlata*

A képzés célja, hogy a jelentkező pedagógusok megfelelő elméleti és gyakorlati tudást szerezzenek a kutyával asszisztált terápiáról, arról, hogy miként tudják ezzel segíteni a tipikus és atipikus fejlődésű gyermekeket, hogyan tudják erősíteni a csoport és osztályközösséget, támogatni a sajátos nevelési igényű gyermekeket, inklúziót biztosítani számukra. Kutyás szakemberekkel tudjanak együtt dolgozni.

A tanfolyam végén zárótesztet kell kitölteniük, ami 60%-tól sikeres, illetve ezen a kurzuson is egyéni óravázlatot kell készíteni.

A jelentkezés itt nincs diplomához kötve. Olyan szociális – oktatási- egészségügyi területen dolgozók jelentkezését várják, akik munkájuk során szívesen alkalmaznák a kutyával történő terápiát.

A tanfolyam 30 órás, 30 kreditpont jár érte.

A továbbképzés ára 60.000 Ft, és a jelentkezéskor 10.000 Ft előleg befizetése szükséges.

Helyszín Zalaegerszeg, a KutyAngyal Napközi

⁶⁸: A kutya, mint segédtanár. A kutyás terápia, mint alternatív lehetőség a pedagógiában, gyógypedagógiában.
In: Kutyával Egy Mosolyért Alapítvány honlapja, Kecskemét [online] URL:
https://kutyavalegymosolyert.hu/alapitvany/?page_id=2025, F2023.04.04.]

A kurzus(ok) tervezett időpontjai: 2022/2023-as tanév őszi és tavaszi szünetében.⁶⁹

IX.2. Szakképzések

I. Magyar Agrár és Élettudományi Egyetem

Szakképzés neve: *Állatasszisztált pedagógiai fejlesztő tevékenység területen pedagógus szakvizsgára felkészítő szakirányú továbbképzés*

A képzés célja a pedagógusoknak a folyamatos szakmai fejlődésükhöz szükséges állatasszisztált terápiával és egyéni fejlesztéssel kapcsolatos új ismeretek átadása. További cél, hogy a diplomás pedagógusok képessé váljanak állatasszisztált terápiás foglalkozásokat tervezni, szervezni és levezetni.

Az ideális jelentkező, olyan gyakorlattal rendelkező pedagógus, aki új ismeretekkel szeretné bővíteni tudástárát. A szakképzés során a hallgatónak lehetősége nyílik elsajátítani kompetenciákat, ismereteket, miközben használhatja személyes adottságait, készségeit, tudás, képességek, attitűd, autonómia és felelősség.

A képzés előfeltétele az alapfokú pedagógiai végzettség és a pedagógusi munkakörben eltöltött minimum hároméves gyakorlat.

A képzés helye Kaposvár és 120 kreditet kell teljesíteni a képzési idő alatt, ami 4 félév. A kurzus levelező formában, államilag finanszírozott és önköltséges formában is indul. A képzésre 2023. augusztus 15-ig kell jelentkezni és 2023 őszén indul a képzés, megfelelő számú jelentkező esetén.⁷⁰

II. Debreceni Egyetem a 2021/2022-es tanévben indított szakképzést diplomás pedagógusok számára.

Szakképzés neve: *Állatasszisztált pedagógiai fejlesztőtevékenység területen pedagógus-szakvizsgára felkészítő szakirányú továbbképzési szak*

⁶⁹ Állatasszisztált foglalkozásvezetés elmélete és gyakorlata. In: Zalai Kutyabarátok Egyesülete honlapja, [online], URL: <https://terapiaskutya.webnode.hu/pedagogusoknak/> [2023.04.06.]

⁷⁰ : Állatasszisztált pedagógiai fejlesztő tevékenység területen pedagógus szakvizsgára felkészítő szakirányú továbbképzés. In: Magyar Agrár és Élettudományi Egyetem honlapja [online] URL: <https://uni-mate.hu/k%C3%A9pz%C3%A9s/-/content-viewer/%C3%81llatassziszt%C3%A1lt-pedag%C3%B3giai-fejleszt%C5%91-tev%C3%A9kenys%C3%A9g-ter%C3%BCleten-pedag%C3%B3gus-szakvizsg%C3%A1ra-felk%C3%A9sz%C3%ADt%C5%91-szakir%C3%A1ny%C3%BA-tov%C3%A1bbk%C3%A9pz%C3%A9s/20123>, [2022. 11.30]

A képzés célja olyan diplomás szakemberek képzése, akik az állatasszisztált terápiával, gyakorlati sikeres megvalósításával tisztában vannak. Sikeresen meg tudnak tervezni és levezetni egy állatasszisztált foglalkozást.

További cél, hogy az észak, északkeleti, kelet-magyarországi országrészen biztosítsák az állatasszisztált szakembereket.

A képzés során a résztvevők megtudják, hogy milyen szerepet tölt be az állatasszisztált terápia a segítő tevékenység során. Az állattartásról, állatjólétről, állatvédelemről, zoopedagógiáról is ismereteket szereznek, illetve az állatterápiát szabályzó jogi háttérrel is.

Tanulnak a kutyák kognitív képességeiről és a kutya-ember kapcsolatról is. Rálátást kapnak, hogy a gyermek személyiségfejlődésére miként hatnak a kutyával történő foglalkozások. Képet kapnak a jelentkezők arról, hogy miként működik a segítő kutya kiválasztás és milyen kiképzésen kell részt venni, milyen követelményeket kell teljesíteni és milyen vizsgát kell tennie a kutyának és a szakembernek. Tanulnak arról is, hogy a nevelésben, oktatásban segítő állatokat milyen hatások érik és foglalkoznak ezeknek a tudatos kezelésével. A szakképzés elsősorban kutyával történő fejlesztésekre irányul, de más állatokkal történő tevékenységekbe, módszerekbe is bepillantást nyújt, pl. a lovasterápiába. A képzés során a hallgatók különböző jellegű intézményekben vehetnek részt gyakorlaton, ahol lehetőségük van az állatasszisztált terápia szervezéséhez, tervezéséhez és levezetéséhez is.

A diploma megszerzése után a hallgatók képzetek lesznek ahhoz, hogy köznevelési intézményekben, klinikai és egyéb területeken állatasszisztált pedagógiai tevékenységeket tartsanak.

A képzés 4 féléves, 120 kreditet kell teljesíteni ez idő alatt.⁷¹

A felsorolt akkreditált képzések közül számomra a Kutyával Egy Mosolyért Alapítvány képzése tűnik a gyakorlatban a leghasznosabbnak, mert az általuk kínált 30 órás tanfolyam a pedagógusokat készíti fel arra, hogy hogyan segítsék a terápiás kutyát és felvezetőjét a foglalkozások alatt.

⁷¹Állatasszisztált pedagógiai fejlesztőtevékenység területen pedagógus-szakvizsgára felkészítő szakirányú továbbképzési szak. In: Debreceni Egyetem honlapja, [online]. URL: https://gygyk.unideb.hu/sites/default/files/upload_documents/allatasszisztalt_pedagogiai_fejlesztotevenyse_g_teruleten_honlapra_1.pdf, [2022.05.07.]

A legátfogóbb tudást gyakorlati és elméleti szinten is a MATE képzése adja, így annak a pedagógusnak, aki komolyan és hosszútávon szeretne állatasszisztált terápiát/foglalkozásokat tartani, érdemes ezt a képzést választania.

A kutatásom előtt úgy gondoltam, hogy kevesebb képzést fogok találni ebben a témában. Ami meglepett, hogy a kurzusokat ritkán, szinte csak évente szervezik, és a honlapokon talált információk alapján hiányolom a magasabb szintű képzéseket.

Vizsgálati rész

A vizsgálati részben az állatasszisztált intervención belül az állatasszisztált terápiát kutattam, azon belül is leginkább a kutyával asszisztált terápiát. Azért ezt a területet vizsgáltam, mert a kutya az a terápiás állat, amely mobilis.

A vizsgálat során hospitáltam:

- bemutató foglalkozásokat óvodában,
- rendszeres terápiás foglalkozásokat egységes módszertani és gyógypedagógiai intézmény óvodájában - két alkalommal.

Interjút készítettem:

- az egységes módszertani és gyógypedagógiai intézmény óvodájának a gyógypedagógusaival, Miskolczi Lillával, Mércse Tamarával (és Katona Zsófiával),
- a terápiás kutya felvezetőjével, Sipos Mónikával,
- a Kaposvári Egyetemen Társállat-terápiás fejlesztő szakember szakon végzett hallgatójával és óvodapedagógussal: Fenyvesiné Rozgonyi Eszterrel.

Kutatási kérdések, amikre a vizsgálati részben kerestem a választ:

- I. Ugyanolyan hatékony-e a terápia, ha a kutya saját felvezetője tartja vagy ha a gyermekcsoportot jobban ismerő szakember (pedagógus, gyógypedagógus) dolgozik a kutyával a felvezető jelenlétében?
- II. A terápia hatékonyságára hatással van-e, hogyha valaki nem szívesen dolgozik együtt az állattal?
- III. A pedagógusok mit tapasztalnak, milyen a szülők hozzáállása, véleménye?
- IV. Az állatasszisztált intervencióban résztvevő állatnak állatjólét szempontjából jó-e, ha részt vesz a tevékenységeken?

X. Saját kutatás ismertetése

A megfigyeléseimet nem időrendi sorrend szerint, hanem témák szerint csoportosítottam és mutatom be. Sorrendje a következő:

1. Kutyával asszisztált bemutató foglalkozások a dunaharaszti Szivárvány Óvodában
2. Rendszeres kutyával asszisztált terápiában részt vevő Holdacska csoport terápiás foglalkozásainak bemutatása és interjú a csoport gyógypedagógussal

3. Rendszeres kutyával asszisztált terápiában részt vevő Felhőcske csoport terápiás foglalkozásainak bemutatása és interjú a csoport gyógypedagógussal
4. Rendszeres kutyával asszisztált terápiában részt vevő Napocska csoport terápiás foglalkozásainak bemutatása és interjú a csoport gyógypedagógussal
5. Interjú a terápiás kutya felvezetőjével
6. Interjú társállat-terápiás fejlesztő szakemberrel

XI. Kutyával asszisztált bemutató foglalkozás

Helyszín: Dunaharaszti, Szivárvány Óvoda

Időpont: 2022. 04. 01.

Az óvodába tipikusan fejlődő gyermekek járnak, vannak homogén és heterogén összetételű csoportok is. Az intézményben 2021/2022-es nevelés évben kezdődtek állatasszisztált intervenciók kutyákkal, kislétszámú csoportban. Ezek a foglalkozások fakultatívak.

Az intézmény megszervezett egy délelőtti, ahol valamennyi csoport részt vehet egy állatasszisztált terápia bemutató foglalkozáson. A bemutató foglalkozás célja az volt, hogy a gyermekek megismerkedjenek a terápiás kutyákkal, interakcióba kerüljenek velük. A foglalkozás előtt a felvezető párosok egyeztettek az intézménnyel, hogy milyen témát dolgozzanak fel, így esett a választás a tavasz témára.

Jelen van három felvezető páros: Feldesz Linda és Lujzi, Kovács-Krajcsi Enikő és Igor, valamint Sipos Mónika és Loki. Egyszerre két kutya dolgozik egy csoportban, addig a harmadik kutya pihen.

Ennél a hospitálásnál megfigyeltem, miközben a látottakat lejegyeztem a számítógépbe.

XI.1. Első foglalkozás

Az első csoportban 22 gyerek van, akik kiscsoportos korosztály és 3 fő pedagógus. Igor és Lujzi dolgozik ennél a foglalkozásnál.

A foglalkozást bemutatkozással kezdik, a három felvezető közül Sipos Mónika irányítja a foglalkozást, míg a másik két páros dolgozik. A gyermekek egy padon ülnek, a két kutya a pad két vége felől indul el. A gyermekek megsimogatják őket. A felvezetők végig a saját kutyájuk mögött vannak. Ha egy gyermek nem szeretné megsimogatni az állatot, azt tiszteltben tartják.

Bemutatkozás után megkérdezik, hogy: „*Melyiknek volt puhább a szőre? Hogy hívják őket?*” A gyerekek válaszolnak, hogy Lujzi szőrét találták puhábbnak.

A foglalkozás témája a tavasz. A felvezetők színes papírból készült rózsákat szórnak szét a tornateremben. A gyermekek azt a feladatot kapják, hogy törpejárásban menjenek körbe, majd, amikor meghallják, hogy az egyik kutyus vakkant egyet, akkor kezdenek el futni. Következő vakkantásra/ugatásra vegyenek fel egy rózsát és rakják be a kosarakba, amik a kutyusok előtt vannak.

Ezután leülnek a gyermekek két csoportban a két kutya köré és megsimogatják a hátukat. Ekkor a felvezetők észlelik, hogy sok a gyermek és nem fér mindenki oda a két kutya köré, így bevonják a Lokit is ebbe a feladatba, aki eddig pihent.

Mónika azt kéri a gyerekektől, hogy: „*Mindenki fogja meg a saját fejét.*” Ez azért fontos, mert egyrészt kap feladatot a gyermek, másrészt nem nyúlnak engedély nélkül a kutyához. Játék következik. „*Akkor simogasd meg, ha igaz rád az állítás*”: Simogassa meg a kutyust, aki:

- *Kislány*
- *Kisfiú*
- *Aki szerint esik a hó*
- *Aki Igornál ül*
- *Aki Lokinál ül*
- *Aki Lujzinál ül*
- *Aki nagyon szereti a fagyit*
- *Aki szerint van itt cica*
- *Aki óvadás*

A feladat után a harmadik kutya visszament pihenni.

Átvezetés egy új játékba: *Most tornázni fogunk:*

„*Bújj, bújj zöldág*” című dalt éneklik, közben a gyermekek egymás után átmásznak a Igor alatt, átlépik Lujzit, majd tesznek két kör szlalomot, átfutnak a terem másik oldalára, ahol terpeszállásban állnak meg egymás után. Minden gyermek egyénileg hajtja végre a gyakorlatot, majd terpeszállásban bevárják egymást. Mivel nagy a gyermeklétszám, így két sor alakul ki a terpeszállásban álló gyerekekből. Mikor minden gyermek megérkezett, Lujzi kutya átfut a gyermekek lába között, kétszer.

Ezután a gyerekek törökülésben leülnek két sorban. Mindenki kap egy szem kutyatápot, amivel megetetik a kutyusokat: *Bárhová rakhatod a falatot. Teheted a lábadra, vagy a kezedbe is. Mikor odaér hozzátok a kutyus, azt kell mondani, hogy Lujzi/Igor tied, és akkor el fogja venni és megeszi.* ” Egyik sor Lujzit, másik sor Igort eteti meg.

Ezt követően minden gyermek feláll, Igor kutyára közben a szakemberek csatoltak egy hosszú pórázt. Ezt megfogva a gyermekek a „*Tekeredik a kígyó*” dalt énekelve mennek körben kanyarogva a tornateremben, Igor vezeti a sort, majd visszaérkeznek a padhoz.

Elköszönés következik. Hasonlóképpen, mint a bemutatkozásnál, a gyermekek ülnek a padon, és a kutyák a pad két végéről indulnak. A gyermekek megsimogatják a kutyusok hátát/lábát/ hasát.

Ezt követően egy extra meglepetés következett: Kökény, a 4 napos kecskegida. A gyermekek a padon ülve őt is megsimogathatták. Amíg a gyermek simogatták a gödölyét, közben egyéni lehetőséggel próbálják érzékenyíteni azt a kislányt, aki a foglalkozás közben nem simogatta meg a kutyákat. Odalépett hozzá Enikő és Igor és lehetőséget biztosítottak neki, hogy ha szeretné, most megsimogathatja. A kislány elzárkózott a feladat elől.

Ez a foglalkozás 30 percig tartott.

XI.2. Második foglalkozás

Nagycsoport, 2 pedagógus, 19 gyerek

Jelen vannak: 3 terápiás kutya (Igor, Loki, Lujzi), 3 fellevezető. Egyszerre két kutya dolgozik egy csoportban, addig a harmadik kutyus pihen. Most Loki és Igor dolgozik. A foglalkozás felépítése nagyon hasonló, mint az előzőé.

Bemutatkozással kezdenek. Loki és Igor kutyák a pad két végétől indulnak, és a gyerekek a fejüktől a farkukig megsimogatják őket.

„*Ki volt a puhább?*” – Loki – a gyermekek válasza alapján.

„*Ugasson egyet Loki. Hangos volt?*” A gyermekeknek nem volt túl hangos az ugatás.

Játék következik: A gyermekek futnak körben, és amikor Loki ugat, mindenki felvesz egy virágot, és beteszik a kosárba. A kutya kétszer ugat. Törpejárásban szedik a virágokat, de csak akkor szedhetik fel, amikor a kutya ugat, kétszer ismételték a feladatot. Aztán óriásjárásban mennek körbe, szintén ugatásra szedik fel a virágokat és rakják bele a kosárba, most is kétszer ismételnék.

A gyermekek körbeülik a kutyusokat, ennél a résznél Lujzi is bekapcsolódik. Három körben ülnek a gyermekek a kutyák körül, simogatják őket. Kezdődik a következő játék.: a felvezetők megkérlik a gyermekeket, hogy a kezüket rakják a térdükre. Igaz-hamis állításokat mondanak a felvezető szakemberek és az a gyermek simogathatja meg a kutyát, aki tudja a jó választ, vagy akire igaz az állítás. Az állítások a következőek:

- *Most ősz van*
- *Aki reggel úszószemüveget pakolt*
- *Aki szereti a fagyit*
- *Aki mosott fogat*
- *Milyen hónap van most*
- *Akihez fog jönni a húsvéti nyuszi*
- *Aki ma az oviban reggelizett*
- *Húsvétkor a Mikulás hozzá az ajándékot*
- *Karácsonyra a Mikulás hozzá az ajándékot*
- *Aki szerint a rózsza tavaszi virág*

Verseny következik. A csoport egyik fele az egyik, a másik fele a másik felvezetőhöz megy. A gyermekek beállnak két sorba, egymás mögé, terpeszállásban, úgy, hogy az előttük levő társuk vállát fogják. Egyik sornál Loki, másik sornál Igor átbújik a gyermekek lábai alatt oda- vissza. A verseny akkor indul, amikor az elől álló gyerekek azt mondják, hogy „*Vigyázz, kész, rajt!*”. Az első kört Loki nyeri. Cserélnek, a kutyák átállnak a másik sorhoz. Ezt a kört is Loki nyeri.

A verseny után a gyermekek törökülésben foglalnak helyet. Kutyaetetés fog következni. Minden gyermek odateszi a falatot, ahonnan szeretné, hogy a kutya elvegye. Most is felhívják a gyermekek figyelmét, hogy „*Tied*” vezényszót kell mondaniuk a kutyáknak, akkor fogják elvenni a falatot. (Eközben a kutyusok a számukra odakészített vízből isznak.)

Elköszönés következik, hasonlóképpen, mint a bemutatkozás. A két kutyus a pad két széléről halad ellentétes irányban, közben a gyermekek megsimogatják őket.

Meglepetés kiskecske következik. A felvezető felhívja a gyermekek figyelmét, hogy nézzék meg a kiskecske szemét, nem kerek neki, hanem hosszúkás, illetve azt is megtudják, hogy a nőnemű kiskecskét úgy nevezik, hogy gödölye.

Mielőtt a gyermekek kimennek, a pedagógusok megkérdezték tőlük, hogy: *„Mi lesz az első dolgok, ha visszamentek a csoportba? - Kézművészet.”*

XI.3. Harmadik foglalkozás

Középső csoport, 2 pedagógus, 24 gyermek

Jelen vannak: 3 terápiás kutya (Igor, Loki, Lujzi), 3 kutyaterápiás szakember. Egyszerre két kutya dolgozik egy csoportban, addig a harmadik kutyus pihen. Most Loki és Lujzi dolgozik. A foglalkozás felépítése nagyon hasonló, mint az előzőé.

Bemutakozással kezdenek. Loki és Lujzi kutyák a pad két végétől indulnak, és a gyerekek a fejüktől a farkukig megsimogatják őket.

Bemutakozó után megkérdezik a gyerekektől, hogy: *„Kinek a bundája volt a puhább?”* A gyermekek most is Lokit tartják puhábbnak.

Játék következik. *„Ugatnak a kutyák egyet, akit zavar, az szóljon”*. Egyik kisfiút zavarja az ugatás, túl hangos neki. Így a szakemberek változtattak, ugatás helyett akkor kell a gyermekeknek a feladatokat végrehajtaniuk, amikor a kutyák egy előre meghatározott trükköt fognak csinálni.

„Amikor ugranak a kutyák, akkor fel kell állni, és szedni egy virágot futás közben.”

„Amikor a kutyák forognak, akkor törpejáráásban közlekedjete tovább.”

„Akkor menjete óriásjáráásban, amikor a kutyák lefekszenek.”

Beugratós, mert ugratják, forgatják a kutyákat a szakemberek, valamelyik gyermek ilyenkor is vesz fel virágot. Erre a csoport pedagógusai is felhívják a figyelmet.

Ezután visszaülnek a gyermekek a padra és három csoportra osztják őket a kutyasimogatáshoz. Ennél a feladatnál Igor is csatlakozik. Amelyik kutya nevét mondják, oda üljenek le, körbe. (Gyerekek a körben hangosak, pedagógus rájuk is szól, hogy akkor visszamennek a csoportba)

Igaz-hamis játék. Az tudja megsimogatni a kutyát, aki(k)re igaz az állítás. Ameddig nem simogatnak, addig a gyermekek kezei a saját combjukon vannak.

- *Esik a hó*
- *Aki szereti a virágokat*
- *Aki kislány*

- *Aki kisfiú*
- *Aki szerint húsvétkor a Télapó jön*
- *A virágok télen nyílnak*
- *Ma csütörtök van* (Itt az egyik gyermek nem szépen simogatta a kutyát, a fejlesztő szakember erre fel is hívja a figyelmét, kéri, hogy szépen simogassa)
- *Aki szerint két fiúkutya van itt*
- *Aki szereti a kutyákat*
- *Aki szófogadó és simogatás után visszaül a helyére*

Következő játékhoz két sorba állítják a gyerekeket terpeszállásban, mindegyikük fogja az előtte levő vállát. Az egyik szakember felhívja a figyelmüket arra, hogy ne álljanak lábujjhegyen, mert nem stabil.

Verseny: Loki és Lujzi átbújnak a gyermekek lába alatt, oda-vissza. Az első fordulót Lujzi nyeri.

Helyet cserél a két kutya a sorok előtt, újabb verseny következik. Ezt is Lujzi nyeri.

Az egyik szakember odamegy a szállítódobozhoz, amiben a kiskecske van. Addig a másik szakember megkérdezi a gyerekektől: *„Mi van a dobozban? Megsúgom: Zsiráf! Elhiszitek? Megsúgom újra: kiskecske.”*

Ezt követően a kutyák elindulnak elköszönni, ugyanúgy, ahogy a bemutatkozásnál.

Aki nem szeretné, annak most sem kell megsimogatni a kutyákat.

A foglalkozások után megkérdeztem a felvezetőket, hogy mi a különbség a bemutató foglalkozás és a rendszeres foglalkozás között. Nagyon szimplán, de lényegre törően azt a választ adták, hogy *„A bemutató foglalkozásnak nincs meg az a fajta mélysége, mint egy rendszeresnek.”*

A megfigyelése során használt jegyzetelési technika jónak bizonyult, mivel a billentyűzettel tudtam olyan gyorsan jegyzetelni, hogy közben követni is tudtam a foglalkozás menetét és a történeteket.

XII. Állatasszisztált terápia megfigyelése

Helyszín: Budapest, XX. kerület, Benedek Elek Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény (továbbiakban: Benedek Elek EGYMI)

Az intézményben évek óta folyik kutyás terápia foglalkozás, heti egy alkalommal, minden csoportban. A foglalkozáson jelen van a csoportban dolgozó gyógypedagógus, pedagógiai asszisztens és dajka is. Egy foglalkozás 30 percig tart. A foglalkozás témája passzol a csoportokban az adott héten vett ismeretanyaghoz, a felvezető páros is ezt a témát segít feldolgozni a gyerekeknek. A foglalkozás során a kutya jelenlétének ösztönző erejét használják ki, vele motiválják a gyermekeket a különféle fejlesztő feladatok elvégzésére. A legtöbb gyermek számára örömteli az állat jelenléte, örömmel és egyre nagyobb önbizalommal tevékenykednek a foglalkozáson. A foglalkozás során kiemelt területek az anyanyelvi készségek fejlesztés: hallási figyelem, beszédértés, szókincsbővítés, szövegértés, verbális kifejezőképesség, valamint a memória és a finommotorika fejlesztése. Ezek mellett közrejátszik még a terápia az értelmi, érzelmi-akarati és a mozgási képességek fejlesztésében is. A kutyával végzett közös munka során kialakuló szeretetkapcsolat növeli a gyermek koncentrációját az adott feladat elvégzése során. A folyamatos terápiának köszönhetően a gyermek ráhangolódik a kutyára, és megtanulja, hogyan tudja helyesen kifejezni az érzelmeit és a szocialitás szabályait is használnia szükséges. Az intézmény óvodája 24 gyermeket tud befogadni, csoportonként 8 főt.⁷²

A gyermekek mindegyikét diagnosztizáltak, BNO kóddal rendelkeznek. Az adatvédelemre való tekintettel a gyermekek fiktív névvel szerepelnek.

A diplomadolgozathoz interjú készítettem a Benedek Elek EGYMI óvodájában dolgozó gyógypedagógusokkal. A kérdéseimet előre összeállítottam és az interjút megelőzően megkapták az interjúalanyok a kérdéssort, hogy fel tudjanak készülni, át tudják gondolni a válaszaikat. Az interjút két gyógypedagógussal személyesen tudtam elkészíteni, kétszemélyes helyzetben, nyugodt körülmények között, munkaidő után. A harmadik gyógypedagógus betegség miatt nem tudott személyesen jelen lenni, így ő online formában adott választ a kérdéseimre.

Az interjúkérdéseket úgy állítottam össze, hogy legyenek benne zárt és nyitott kérdések is. Az beszélgetést diktafonra rögzítettem, így én is minden figyelmemet az interjúalanyokra

⁷² Benedek Elek Egységes Gyógypedagógia és Módszertani Intézet, Kutyás terápiás foglalkozás [online, URL:]<http://erzsebetibenedek.hu/index.php/kutyaterapias-foglalkozas/>[2023. 04.02.]

tudtam fordítani, minden információ megmaradt, valamint nem kellett az interjúalanyoknak rám várniuk, amíg leírom a válaszukat, így nem volt holtidő.

Azért törekedtem arra, hogy egyesével készítsem el az interjúkat, mert mindhárom gyógypedagógus saját véleményére voltam kíváncsi, el szerettem volna kerülni, hogy csoportos interjú esetén egy valaki legyen csak a hangadó és az introvertáltabb személyiségű alany ne tudja elmondani a saját, esetleg eltérő véleményét.

XII.1. Holdacska csoport

XII.1.1. Holdacska csoport első megfigyelés

Időpontja: 2022.03.24. 10.00-10-30

Jelen van 6 gyermek és 1 fő gyógypedagógus, 1 fő dajka, illetve 2 fejlesztő szakember és 2 terápiás kutya, Winter és Teó.

Név + nem	Diagnózis	Kor
András, fiú	F79	6 év
Tamás, fiú	F84.9	6 év
István, fiú	F84.0	6 év
Kála, lány	F84.0	5 év
Emőke, lány	F70	4 év
Koppány, fiú	F84	4 év
Géza, fiú	F84	3év
Tas, fiú	F84	3év

Megfigyelési szempontok:

- Milyen a terápiás foglalkozás az atipikusan fejlődő gyermekeknél?
- Milyen feladatokba lehet a gyermekeket bevonni?
- Milyen a foglalkozás légköre?
- Gyermekek hogyan reagálnak egy ismeretlen személyre?

A megfigyelés során kézzel jegyzeteltem.

A csoportszobába lépve a gyermekek már egymás mellé rakott székeken ülnek, így várják a foglalkozás kezdetét. Winter megy a gyermekekhez, szájában viszi a kosarat, amiben benne vannak a gyermekeket jelölő színes tulipánok. A szakemberek segítik a gyermekeket „*Köszönj Winternek. Simogasd meg. Milyen színt keresel?*” Miután mindenki felcsipeszelte Winter hámjára a színét, Teónak is köszönnek. Teó odamegy a gyermekekhez, akik felállnak, kezüket előre nyújtják és amikor a kutya előttük van, akkor megsimogatják.

A terápiás szakember a gyerekek színeivel megegyező kártyákat rak le a földre. Megkérdezi tőlük, hogy „*Kié a piros? Kié a kék? Kié a zöld? Kié a sárga? Kié a szürke? Kié a lila? Az a feladat, hogy megkeresitek a színeteket. Amikor Teó ugrik egyet, akkor állj fel a helyedről, odaszaladsz és felveszed a színedet és leülsz Teó mellé.*”

Teó lefekszik a földre, a gyerekek pedig a színüket hallva elindulnak megkeresni azt. Amikor megtalálják, akkor a terápiás szakembernél lévő kosárba belerakják a kártyákat majd leülnek vagy leültetik őket a kutya köré, úgy, hogy minden gyermek tudja simogatni.

„*Megsepregetjük Teót. Ujjaink a fésűk.*” A két pedagógus két gyermeknek segít, a többiek önállóan végzik a feladatokat. Az egyik kisfiú ráül a kutyára, ezért rá is szólnak.

„*Egy ujjal simogatjuk.*”

„*Meggyurmázzuk Teót.*” Aki ügyesen csinálja megdicsérik, kiemelik.

„*Most eldölt az oldalára, a pocakját is simogassuk meg.*”

A terápiás szakember megkérdezi a pedagógustól, hogy a testrészeket átvehetik-e. A válasz az igen, így ezzel a feladattal folytatják.

„*Hol a saját fejed? Hol a kutya feje?*”

„*Hol a hátad? Hol a kutya háta?*”

Egy-egy testrész megtalálása után a kutyán megsimogatják a gyermekek az adott területet. A feladat közben az egyik gyermek elkezdett szemtelenkedni, a pedagógusnak fegyelmezní kellett, hogy tudják folytatni az alkalmat.

A gyermekek visszaülnek a székekre. A következő játékhoz póráz és nyakörv kerül elő. Odaviszik a kutyusok a gyerekekhez, de a gyerekeknek el kell kérniük. Megkérdezik, hogy melyik gyermekhez került a póráz, a nyakörv és a hám. A gyermekeknek fel kell ismerniük, hogy nálunk van-e.

„Az melyik kutya hámja? Kire raktad a tulipánt?” A gyermekeknek vissza kell emlékezniük, a hám felrakásában a felnőttek segítenek nekik. Az egyik kisfiúnál Teó nyakörve van, de Winterre szeretné felrakni. Sokszor kérdezi, hogy ki Teó, hol van Teó. A verbális segítségnyújtás nem elég, fizikailag is kell segíteni a gyermeknek.

A következő játéknál a terápiás szakember felajánl két választási lehetőséget, hogy mit szeretnének játszani: labdadobás vagy tekeredik a kígyó. A pedagógus az utóbbit választja. Két pórázt összekapcsolnak, hogy elég hosszú legyen, majd a gyermekek a bal kezükkel megfogják a pórázt, jobb kezükkel az előttük levő társuk pólóját fogják meg alulról. A sort a kutya vezeti. Két kört mennek így, közben éneklük a „Tekeredik a kígyó” című dalt.

Elköszönés következik. A gyermekek visszaülnek a székekre. A kutyusok odamennek, a gyermekek megsimogatják őket, leveszik a hámon lévő saját színű tulipánjukat és belerakják a kosárba. Először Winter megy elköszönni majd Teó.

A megfigyelés során azt tapasztaltam, hogy a foglalkozás anyaga passzolt a heti anyaghoz, ami a tavasz volt, megjelentek a színek és a virágok. A gyerekek önállóan vettek részt a feladatokban, motiváltak voltak, pedig ők voltak az utolsó csoport, emiatt a gyermekek már izgatottak voltak, kevésbé tudtak megülni a helyükön. Emőke sokszor beszélt, olyankor is, amikor figyelnie kellett volna, akár a felvezetőhöz, akár a pedagógusokhoz. A foglalkozás legköre nyugodt volt, jó hangulatban telt. A jelenlétemet konstatálták, de nem zökkentette ki őket.

XII.1.2. Holdacska csoport második megfigyelés

Időpontja: 2023.02.21, 9.00-9.30

Név +Nem	Diagnózis	Életkor
Tamás, Fiú	F84.9	7 év
István, fiú	F84.0	6 év
Kála, lány	F84.0	6 év
Emőke, lány	F70	5 év
Géza, fiú	F84	4 év
Koppány, fiú	F84	4 év
Tas, fiú	F84	4 év
Huba, fiú	F84	3 év

A foglalkozás napján a csoportlétszám 2 fő Tamás és Koppány. A háttérben egy fő gyógypedagógus, egy fő pedagógiai asszisztens és egy fő dajka.

Az állatasszisztált terápia felvezető párosa: Sipos Mónika és Loki.

Megfigyelési szempontok:

- Mennyit változtak a gyermekek egy év alatt?
- Hogyan változott, alakult a gyerekek kapcsolata a kutyás terápiával kapcsolatban?
- Pedagógusok részvétele mennyire aktív?
- Miben más a foglalkozás, ha ilyen alacsony a csoportlétszám?

A foglalkozás során kézzel jegyzeteltem le a megfigyelést.

A foglalkozás napján a csoportlétszám 2 fő volt, Tamás és Koppány. A háttérben egy fő gyógypedagógus, két fő pedagógiai asszisztens.

A gyermekek a sorba rakott székeken ülve várják, hogy megérkezzen a felvezető páros. Mikor belépnek, a gyermekek elé lépnek, és köszöntik őket. Tamásnak mondják, hogy mit

kell mondani, „*Mond, hogy: Szia, Loki.*”, majd a gyermek megsimogatja a kutyust. Ezután a felvezető másik tagjának kell köszönnie, de a tekintete végig lefelé néz, így a Tamás mögött ülő pedagógus a gyermek fejét finoman felemeli, hogy ránézzen a felvezetőre, így kell köszönnie: „*Szia, Móni.*”

Koppányhoz lépnek, akinek a feladata szintén az, hogy köszönjön előbb a kutyának, majd simogassa meg a hátát, ezután köszönjön a felvezetőnek, akivel neki is fel kell venni a szemkontaktust.

Köszönés után felállnak, és mozgásos feladat következik. A két gyermek a kutyával és a felvezetővel együtt a terem közepére megy. Játék: „Kis kanál, nagy kanál, minden gyerek úgy csinál, mint Loki”. A mondóka végén Loki mindig más feladatot csinál:

- *fordul*
- *ugrik*
- *ül* – itt nem volt elég a látvány a gyermekeknek, kellett a verbális segítség, hogy mi a feladat
- *fekszik*
- *hempereg*

„*Most álljatok fel, és kezdjük előről*”

- *ugrik*
- „*Kis kanál, nagy kanál, minden gyerek úgy csinál, mint Tamás*”: áll
- „*Kis kanál, nagy kanál, minden gyerek úgy csinál, mint Loki*”: tolat
- „*Kis kanál, nagy kanál, minden gyerek úgy csinál, mint Koppány*”: ugrik
- „*Kis kanál, nagy kanál, minden gyerek úgy csinál, mint Loki*”: leül

Ezután leülnek a csoport közepére.

Felvezető: „*Tamás, levennéd Lokiról a hámat?*” Tamás megkeresi a csatot a hámon, Felhívja a felvezető a figyelmét, hogy erősen kell megnyomni a csatot, hogy kinyíljon. Miután kicsatolta, Loki a felvezető kérésére feláll és így Tamás leveszi róla a hámat. (A feladat alatt Koppány végig magyarázott a pedagógusoknak.

Felvezető: *Koppány, megtalálod a nyakörvet Lokin? Hogyan tudjuk levenni róla?* - A felvezető segít Koppánynak, hogy melyik ujjával és hogyan nyomja meg a csatot, hogy kinyíljon, ezután Koppány leveszi a nyakörvet a kutyáról.

Mindkét gyermek végig simítja a kutyát, feje tetejétől a farkáig. Miközben simogatják, Tamás megszólal: *„Is it a dog?”* A felvezető angolul felel neki: *„Yes.”*, majd magyarul folytatja: Tamás, kérsz egy fésűt? Mivel a kisfiú nem reagált, a kérdést felteszi neki újra. A válasz továbbra is elmarad, ezért a pedagógus segít a válasszal, hogy *„Kérek fésűt*, majd Tamás is megismétli a választ: *„Kérek fésűt.”* A felvezető azt a feladatot adja Tamásnak, hogy a kikészített fésűk közül válassza ki a zöld színűt, amit Tamás ügyesen teljesít. Koppány következik, akitől megkérdezik, hogy milyen színű a másik fésű, aki azt feleli, hogy *Lila?* Elkezdik fésülni a kutyust a kefékkel.

Felvezető: *„Szoktatok fésülni?”*

Tamás: *„Igen, ebéd után megyek haza.”* – Közben Loki kutyának a hasát is fésülik.

Felvezető: *„A mellkasát is fésüljük meg. Hol van a mellkasod?* – Közben a szomszédos csoportból hangszerek zaja szűrődik át, arra reagál Tamás, kérdezi, hogy mi volt ez. Koppányt kéri a felvezető, hogy fésülje meg a kutya lábát.

Felvezető: *„Először kérem szépen a zöld fésűt.”* Tamás viszi a zöld színű fésűt, de nem mond semmit, csak oda szeretné adni. A pedagógusok a háttérből segítik: *„Mondd, hogy tessék”*. *„Tessék, tessék.”*

Felvezető: *„Most vissza kell öltöztetni Lokit.”* Megkéri Koppányt, hogy adja rá a hámot, Koppány a felvezető verbális és fizikai segítségével feladja a kutyára hámot.

Felvezető, kezében a nyakörvvel kérdezi Tamástól: *„Ez micsoda, amit ráadunk?”*

Tamás, mutat a nyakörven lévő bilétára és kérdezi: *„Ez mi?”*

Felvezető: *„Lokinak a bilétája. Rajta van a neve, az én telefonszámom és címem. Ez egy nyakörv. Tamás, tedd rá.”* Együtt adják fel Lokira a nyakörvet.

Felvezető: *Üljetek vissza a székre.*

Miután a gyerekek visszaültek a saját székeikre, a felvezető és a kutya velük szemben ül le (a földre), így egy szemmagasságban vannak.

A feladat során a felvezető kis kanállal hideg kefir rak gyermekek alkarjára, majd azt a kutya lenyalogatja onnan. Van nála nedves törlőkendő, hogy le lehessen törölni mindent a feladat végén.

Elővesz egy doboz kaukázusi kefir, és megkérdezi a gyerekektől, hogy mit gondolnak, mi az a kezében.

Tamás: „*Kutyatej!*”

Felvezető: „*Kefir.*” – Majd kibontja és odaviszi a gyermekeknek, hogy meg tudják szagolni, majd egy teáskanálba önt ki belőle, ekkor Tamás felkiált, hogy:” Nem *akarok kefir enni!*”

Felvezető: „*Nem te eszed meg.*” Majd saját magán bemutatja, hogy mi lesz a feladat. Mondja közben, hogy a kefir hideg, Loki nyelve meleg.

Koppány kezdi a feladatot. Felvezető kéri, hogy nyújtsa ki a kezét, majd a kiskanálból rákeni a kefir. „*Nagyon hűvös?*” - kérdezi a felvezető. Ezután odahívják Lokit, aki elkezd lenyalogatni a kefir. Ez csikizi Koppányt, aki elkezd nevetni ettől. Majd nedves törlőkendővel letörlik az alkarját.

Tamás következik, aki nem lelkesedik a feladat iránt, ezért elsőként a nedves törlőkendőt kapja meg, hogy egyből le tudja törölni, ha szeretné. Engedi, hogy rákenjék a kezére a kefir, először ő nyalja le a kefir magáról. Majd mikor Loki elkezd lenyalogatni róla, Tamás rákiabál Lokira. A feladat végén nedves törlőkendővel letörlik a karját.

A feladatot megismétlik, csak most a másik kezüket kell kinyújtaniuk. Koppány most is pozitívan reagál. Felvezető kéri, hogy mondja Lokinak, hogy „*tiéd*” – Koppány artikulátlanul mondja. Tamás nem szeretné újra elvégezni a feladatot, ellenállását látva nem is erőltetik a feladatot.

Felvezető: „*Tamás, szeretnél kefir? Akkor tedd rá a kupakot?*” – Tamás rátekeri a kupakot a kefirre.

Felvezető: „*Mivel nem szeretted volna a kefir, de Loki éhes, ezért jutifalit kap a kezedből.*” Tamás ebbe beleegyezik. A feladat közben a felvezető és a pedagógus örömmel megjegyzi, hogy ez előrelépés Tamásnál, hogy engedi Lokinak, hogy elvegye tőle a jutalomfalatot.

A következő feladat a labdadobás. Koppánnyal kezdenek, aki feláll. Két labda közül választhat, hogy melyiket szeretné eldobni. A lila, világító labdát választja. A felvezető és Koppány együtt számolnak a dobás előtt: „1-2-3, *dobás!*”, majd két kézzel dobja el a labdát. Loki megy érte, és mikor visszahozza, akkor Koppánynak el is kell kérnie tőle „Kérem” vezényszóval. Három labdadobás után megkéri Koppányt, hogy adja át a labdát Tamásnak.

Tamás is választ magának labdát. Ő saját magának, egyedül számol, hogy „1-2-3, *dobás!*” Mikor Loki visszahozza a Felvezető Tamástól is kéri, hogy kérje el Lokitól a labdát, majd a Felvezető minden dobás előtt megtörli neki a labdát.

Megdicsérték Tamást és Koppányt is, hogy ügyesek voltak.

Elköszönés következik. A gyerekek a székeken ülnek.

Felvezető: „*Simizd meg Lokit, és mondd neki, hogy : Szia, Loki.*”

Gyógyypedagógus: „*Koppány min gondolkoztál el? Szerettél volna enni adni? Az még belefér*” - Koppány még kap pár szem jutalomfalatot, amit odatud adni Lokinak.

Tamás köszön el: „*Szia, Loki. Szia, Móni! Mész haza.*”

Felvezető: „*Jövő héten jövök, ahogy az elmúlt három évben, minden csütörtökön.*”

A megfigyelés során a foglalkozás nagyon kellemes légkörben történt. Mivel csak két gyermek volt jelen, így mindannyiukra bőven jutott idő, volt idő a feladat megismétlésére. Tamás bőbeszédű volt, volt lehetősége feltenni a kérdéseit. Koppány verbálisan nem nagyon kommunikált, ellenben bátor volt a feladatok megoldása közben. A pedagógusok aktivitásában nem történt változás, a felvezető vezette a tevékenységet. Az alacsony létszám miatt nem tapasztaltam, hogy a többi gyermek miben és hogyan fejlődött a csoportban.

XII.1.3. Interjú: Miskolczi Lillával, a Holdacska csoport gyógyypedagógusával

Helyszíne: Pesterzsébet, Benedek Elek EGYMI

Időpontja: 2023.02.21.

Az első interjúalany Miskolczi Lilla volt, ő már 9 éve dolgozik az intézményben gyógyypedagógusként, ő a Felhőcske csoport csoportvezetője. A csoport bemutatása után Lilla elmondta, hogy már évek óta van kutyával asszisztált terápia az óvodában, de a jelenlegi felvezető páros három éve jár az óvodába. A régi felállás során a felvezető hozta a kutyát, de a

foglalkozást nem ő tartotta, hanem a gyógypedagógusoknak kellett levezetniük a foglalkozást. Ez Lillának nem is okozott problémát, ő két akkreditált továbbképzésen is részt vett, Lakos Juditnál és Erdész Brigittánál. Kérdésemre, hogy melyik fajta foglalkozás volt hasznosabb: amikor külsős felvezető tartja vagy amikor ő tartotta, egyértelműen és határozottan azt válaszolta, hogy az volt a jobb, amikor ő vezette a foglalkozást. Válaszát azzal indokolta, hogy ő ismeri a csoportba gyermeket, ő tudja, hogy milyen témával foglalkoztak az elmúlt időszakban és erre tudott építeni a kutyát bevonva. Részletelesen elmondta, hogy akkor a köszöntés után volt egy mozgásos rész, majd egy olyan periódus, amikor a kutya hajtott végre feladat a gyerekekkel, és a végén relaxáció. Lilla elmondása alapján a köszönés most is része a foglalkozásnak, csak más módon. Elmondta, hogy a mostani felvezető is igyekszik a csoport heti témáját beleépíteni a foglalkozásba, de véleménye szerint a felvezető azért, mert nem napi szinten találkozik a gyerekekkel nem tudja, hogy milyen kifejezéseket használjon, hogyan tegye fel a kérdést, ezért Lilla segít neki ilyenkor, hogy milyen kifejezésekre fognak reagálni a gyerekek. Amikor azonban Lilla tartotta a foglalkozást, akkor gördülékenyebben ment, igaz, akkor is a kutya felvezetője irányította a kutyát.

A foglalkozáson való részvételnek nincs előfeltétele, minden gyermek részt vehet rajta, a szülőknek egy beleegyező nyilatkozatot kell kitölteniük. A szülők beleegyeznek, mert örülnek neki, hogy van a gyermeküknek lehetőség ilyen fejlesztésen részt venni. Olyan esetben nem vehet valaki részt a foglalkozáson, ha direkt bántja a kutyát, de Lilla szerint erre nem igazán szokott példa lenni, elég, ha szóban figyelmeztetik a gyereket.

A következő heti foglalkozás témájáról előzetesen emailben vagy szóban egyeztetnek a felvezetővel. A hirtelen felmerülő, váratlan eseményekre a felvezető rugalmasan és jól reagál. Kérdésemre, hogy a terápia mennyire illeszkedik a gyermekek diagnosztikus fejlesztéséhez, nem tudott egyértelmű választ adni Lilla, azonban elmondta, hogy törekszenek arra, hogy mivel többségében autista gyermekek vannak a csoportban, felvegyék a szemkontaktus azzal, akihez szólnak, a kérés-köszönés udvariassági formáit alkalmazzák. A gyermekek várják a foglalkozást, amikor aznap a csoportban dolgozó felnőttek megemlítik nekik, de maguktól, két foglalkozás között nem beszélnek róla, és bármelyik terápiás kutya jön aznap, örömmel fogadják és dolgoznak vele.

Fontos volt számomra, hogy megtudjam, hogy egy gyógypedagógiai óvodában milyen fejlesztési cél van kitűzve az állatasszisztált terápiánál. Meglepetésemre Lilla őszintén megmondta, hogy nem tudja erre választ, nem tud egy konkrét célt mondani, amiről olvasott volna a nevelési programban. Szerinte a cél az állatok megszerettetése és hogy egy újféle

csatornán is fejlesztést kapjanak a gyerekek. A célkitűzéseknél elmondta, hogy ha vannak is, azokat így nem szokták megbeszélni, ösztönösen jön nála, de ilyen feladat lehet az, hogy vegyék fel a szemkontaktust, amikor a kutyának kínálják a jutalomfalatot. Következő kérdésemre, hogy az állatterápia hatása megnyilvánul-e abban, hogy például hétköznapi helyzetekben is elkezdik keresni a szemkontaktust a beszélgető partnerrel az a válasz érkezett, hogy nem tapasztal ilyet. Hozzátette azt is, hogy véleménye szerint a heti 1x30 perc nagyon kevés idő, főleg ha a teljes csoportlétszám jelen van, nem jut elég idő a gyerekekre, sietni kell, nincs idő kivárni a gyermek választát, megnyilvánulását. A 30 perc alatt végig motiváltak tudnak maradni. A foglalkozás során olyan dalokat, mondókákat használnak, amik a gyermekek számára ismertek, azokat építik bele, mélyítik el a kutya bevonásával.

A szülők felé nincs anyagi vonzata a terápiának, a tankerület állja most. Az előző felvezető idején kellett fizetni, de minden szülő igyekezett kigazdálkodni ezt az összeget, hogy a gyereke részt vehessen. Lilla elmondta, hogy régen lovasterápia és úszás is elérhető volt, ennek volt anyagi vonzata is, így azok vehettek részt rajta, akik befizették ezek árát. Időközben a lovasterápia ára elért egy olyan összeget, hogy nem vette át a tankerület a finanszírozását.

Lilla személyes véleménye a kutyával asszisztált terápiáról az, hogy alapvetően jó dolognak tartja, de véleménye szerint kevés és rövid az alkalom. Szerinte az ideális 40-45 perces időtartalmú foglalkozás lenne, így minden gyermekre jutna elég idő. Elmondta, hogy ez is fontos, hogy melyik időszámban van a foglalkozás, mert minél később kerül sor egy csoportra, annál fáradtabban érkezik oda a kutya és a gyerekek se olyan frissek már.

XII.2. Felhőcske csoport

XII. 2.1. Felhőcske csoport első megfigyelés

Időpontja: 2022.03.24, 9.30-10.00

Jelen van 4 gyermek és 1 gyógypedagógus, 1 pedagógiai asszisztens, 1 dajka.

Felvezető páros: Sipos Mónika és Winter, illetve betanuló páros Dienes Melinda és Teó

Név + nem	Diagnózis	Életkor
Ágnes, lány	F79	6 év
Mihály, fiú	F84	6 év
Sándor, fiú	F79	6 év
Kata, lány	F79	5 év
Mátyás, fiú	F79	5 év
Álmos, fiú	F84	4 év
Csaba, fiú	F82, F84	4 év
Dezső, fiú	F79	3 év

A foglalkozás napján Ágnes, Kata, Mátyás és Álmos vannak jelen.

Megfigyelési szempontok:

- Milyen a terápiás foglalkozás az atipikusan fejlődő gyermekeknél?
- Milyen feladatokba lehet a gyermekeket bevonni?
- Milyen a foglalkozás légköre?
- A foglalkozás anyaga mennyire illeszkedik a heti témához?

A hospitálás alkalmával kézzel jegyzeteltem.

A csoportszobába lépve a gyermekek itt is egymás mellé állított székeken ülnek, így várják a foglalkozás kezdetét. A két kutya egyszerre megy oda a gyermekekhez, két gyermek Teótól, két gyermek Wintertől veszi el a saját jelét, majd egyből fel is csíptetik a hámra.

Ezt követően a gyermekek felállnak és mozgásutánpótlás következik, „*Kis kanál, nagy kanál, minden gyerek úgy csinál, mint Winter*”. A feladat során a gyermekek Wintert utánozva forognak, ugranak, ülnek, fekszenek, kúsznak, lehajolnak, majd újra ugranak. Ebben a

csoportban több mozgásban akadályozott gyermek is van, így ezeknél a feladatoknál őket a pedagógus segítette, támogatta. Winter lefekszik, majd minden gyermeknek oda kell kúsznia hozzá.

A gyermekek visszaülnek a helyükre. Addig a felvezető felkínál két alternatívát, hogy melyik játék legyen és a pedagógus a gyermekek aktuális állapotát figyelembe véve dönt. Így a választás a pórázon sétáltatásra esett. Két pórázta egymásba csatoltak, hogy elég hosszú legyen, minden gyerek belekapaszkodik. „*Lassan jár a barna ló*” dalra mennek körbe. A gyermekek között a pedagógusok is ott állnak, ezzel segítve a gyermekeket. A terápiás szakember a kutyaival szemben áll, úgy vezeti. Két kör után a gyermekek helyet cserélnek, hogy másik gyermek vezesse a sort.

Labdadobás következik. Az „*ecc, pecc kimehetsz*” mondókéval kiszámolják, hogy melyik gyermek kezdje a feladatot. A gyermek a kezébe veszi a labdát, és beszámol: 1-2-3-dobás. A kezdő gyermek mind a három dobásnál hamarabb dobja el a labdát, a pedagógus elmagyarázza neki, hogy csak akkor dobhatja el, amikor azt hallja, hogy dobás. Az öt követő gyermek is idő előtt eldobja a labdát, így nála is felelevenítik a szabályokat. A gyermekeknél a pedagógusok segítették a dobást, vezetik a kezüket, akinél szükséges. Amikor új gyermek érkezik a dobáshoz, előtte megtörlik a labdát.

A gyermekek visszaülnek a helyükre és a kutyaetetés következik. „*Mondd meg, hogy honnan veheti el Winter az ennivalót.*” A gyermekek a különböző testrészeikre tehetnék a falatot, de mindegyikük a kezébe fogja. A felvezető felhívja a figyelmüket, hogy a kutya akkor fogja elvenni a falatot, ha azt mondják neki, hogy „tiéd.” Amelyik gyermek nem mondja, ott pedagógusok mondják helyettük. Első körben Wintert, majd Teót etetik meg. Teónak a „gyere” a vezényszava. Itt a gyermekek a combjukra teszik vagy a pedagógusok a gyermekek combjára helyezik a falatot, onnan veszi el a kutya. Ennél a feladatnál az egyik kislány, Kata már nagyon elfárad.

Ezután a négy gyermek közé beültetik a két kutyát (gyermek-kutya gyermek, gyermek-kutya gyermek). Testrészeket tanulják a kutyák segítségével.

„*Simogassuk meg a fejét. Melyik a feje?*”

„*Hol a nyakatok? Hol van Winter és Teó nyaka? Simogasd meg.*”

„*Hol a hátad? Hol a kutya háta? Simogasd meg.*”

„*Hol a füled? Simogasd csak a kutya fülét.*”

„Hol az orrod? Hol a kiskutya orra?”

„Végig simogatjuk az egész kiskutyát.”

A pedagógusok itt is segítséget nyújtanak a gyermekeknek.

Elköszönés következik. A kutyák fekszenek, a gyermekek egyesével odamennek és meg kell keresniük, hogy melyik kutyuson van a jelölő színük, leveszik róla és belerakják a kutyák előtt lévő kosárba, majd mindkét kutyát megsimogatják. A pedagógusok a gyermekeket kezén fogva odakísérik a kutyákhoz, akinek kell, vezetik a kezét a jel levételénél, simogatásnál.

Összegzés: Ebben a csoportban mozgásfejlődésben akadályozott gyermekek (a gyermekek közül többeknek bizonytalan a mozgáskoordinációjuk, nehezen közlekednek egyedül) is vannak, a pedagógusok aktívabb szerepet töltenek be a foglalkozás alatt, mint a másik csoportban. A gyermekek több külső segítséget igényelnek a feladatok, játékok végrehajtása során, de a kutya jelenléte motivációs tényezőként hat rájuk. A feladatok a csoport összetételének megfelelően voltak összeválogatva. A heti téma nem köszönt vissza benne, viszont a gyermekeknek sok mozgásfejlesztő játék volt, ami mozgáskoordinációjukat fejlesztette.

XII. 2.2. Felhőcske csoport második megfigyelés

Időpontja: 2023.02.21.

Név +nem	Diagnózis	Élekor
Béla, fiú	F79	4 év
Gyula, fiú,	F79	4 év
Dezső, fiú	F79	4 év
Csaba, fiú	F82, F84	5 év
Álmos, fiú	F84	5 év
Ferenc, fiú	F84, F79	6 év
Kolos, fiú	F79, Q90.9	6 év
Kata, lány	F79	6 év
Mátyás, fiú	F79	6 év

A foglalkozás napján a csoportlétszám 7 fő volt: Béla, Gyula, Dezső, Csaba, Kolos, Kata és Mátyás. A háttérben egy fő gyógypedagógus, egy fő pedagógiai asszisztens és egy fő dajka.

Az állatasszisztált terápia felvezető párosa: Sipos Mónika és Loki. A foglalkozásnál aktív szerepet tölt be a csoport pedagógiai asszisztense.

Megfigyelési szempontok:

- Mennyit változtak a gyermekek egy év alatt?
- Hogyan változott, alakult a kapcsolatuk a kutyával asszisztált terápiás foglalkozással kapcsolatban?
- Pedagógusok részvétele most mennyire aktív?
- Továbbra is többségben vannak a mozgásfejlesztő gyakorlatok, mozgásos játékok?

A megfigyelés során kézzel jegyzeteltem le a foglalkozás anyagát.

A gyermekek a sorba rakott székeken ülve várják, hogy megérkezzen a felvezető páros. Mikor belépnek, a gyermekek elé lépnek, és üdvözlölik őket: „*Szia, Móni! Szia, Loki!*” A páros elindul a gyermekek előtt. A gyermekek Lokit megsimogatják. A felvezető integet nekik, a gyerekek visszaintegetnek, és közben a szemkontaktust is fel kell venniük. Loki simogatásánál a pedagógiai asszisztens segít a gyerekeknek.. Amelyik gyermek nem szépen simogatja meg a kutyát, arra rászólnak. Akik szépen simogatja kutyát, azokat egyből megdicsérik.

Az első feladat az akadálypálya. A csoportban dolgozó felnőttek behozzák az akadálypálya elemeit a csoportba és elhelyezik a földön: 3 sorban két-két bolya közé rudakat raknak ki, különböző magasságokban.

A felvezető és a pedagógiai asszisztens egyeztetnek, hogy jó lesz-e úgy, ha Loki megy elöl, és a gyermeknek le kell utánozni a kutyát. A rudakat át kell lépni vagy ugrani, a bolyát megkerülni, oda-vissza. A „*Sétálunk, sétálunk*” dalt minden gyermeknél éneklük a feladat során.

Pedagógiai asszisztens (P.A.): „*Lássuk, ki ül a legszebben?*” Az jön Lokival először játszani. – Egy kisfiút választ ki, és babzsákot ad a kezébe. Miközben haladnak át az akadálypályán a „*Sétálunk, sétálunk, az erdőben fát vágunk, egy kis dombra lecsücsülünk, csüccs.*” A kisfiú ügyesen végig ment a pályán.

P.A: „Ügyes voltál, add oda a babzsákot Gyulának.” – Gyula is ügyesen végigmegy a pályán, két kézzel fogja a babzsákot a feladat során. Gyulát is kéri: „Add oda a babzsákot Dezsőnek. Ügyes voltál.”

Dezsőnek segíteni kell átlépni az első akadályon, a többin önállóan megy át. Visszafelé nem nézi, hogy Loki feladatot hajt végre, hanem ő átlépett az akadályon, mikor Loki ugrott, illetve le is hagyta Lokit. A feladat végén a P.A kéri, hogy nézzen rá, majd megfogja a gyermek arcát, óvatosan felemeli, hogy a szemébe tudjon nézni és úgy dicséri meg őt a feladat végén. Rögtön a dicséret után Dezső bántja Lokit, ezért egyből kivezetik a teremből – természetesen az egyik felnőtt kint marad vele.

Kolos következik. A pedagógiai asszisztens felhívja a figyelmét, hogy Lokit nézze, és azt a feladatot csinálja, amit a kutya csinál. A feladat felénél megdicsérik a kisfiút: „Gyönyörű volt!” A visszafelé úton szintén mondja neki, hogy a kutyát nézze, azonban Kolosnak eddigre már elterelődött a figyelme. A végén kéri, hogy: „Add oda babzsákot Mátyásnak.”

Amikor Mátyáshoz került a babzsák, a pedagógiai asszisztens leguggolt vele szembe és a feladat előtt ezt mondta neki: „Te vagy a legügyesebb és legnagyobb. És most nem segítek. Azt csináld, amit Loki.” Mátyás odafelé ügyesen végig ment a pályán, visszafelé verbálisan kellett őt segíteni, és a végén fizikailag is. „Lokit kell nézni, a babzsákot csak fogni.”

P.A.: *„Matyi, menj Loki után, ő fogja kiválasztani, hogy ki legyen a következő.”*

Kata a következő. Őt végig vezeti és fizikailag is támogatja a feladat során a pedagógiai asszisztens, és neki visszafelé nem is változtatnak a feladatsoron. A feladat végeztével megkéri Katát, hogy : „Add át a babzsákot Csabának. Mond, hogy: tessék, Csaba.”

P.A.: *„Gyere, Csaba! Ne dobd el a babzsákot, megyünk Loki után.”* - Csaba kezét a pedagógiai asszisztens végig fogja. A feladat végén megkéri Csabát, hogy adja oda babzsákot Móninak. Miután átadta, Csaba ugrálva, visítva szalad a csoportba. A pedagógiai asszisztens ülteti le székére.

Kefíres etetés következik. A felvezető egyeztet a pedagógusokkal, hogy beleegyeznek-e a feladatba. Miután rábólintottak, a feladat előkészítése hasonlóan zajlik, mint a Felhőcske csoportban, a felvezető először saját magán mutatja be, hogy mi lesz a feladat. A gyerekek egymás mellett ülnek a széken, ebben a sorrendben haladnak.

Mátyás kezdi a feladatot. A felkarjára felkenik a kefirt.

Felvezető: *„Hívd ide Lokit és mond, hogy: tiéd”.* – Mátyás ügyesen használja a vezényszavakat

Kata következik. Nála a pedagógiai asszisztens keni fel a karjára a kefirt és a kutyát is ő hívja oda a kislányhoz.

Álmost következik, nála szintén a pedagógiai asszisztens keni fel a kefirt, majd kéri, hogy hívja oda Lokit. Vicces neki, mikor felkenik a bőrére a kefir és akkor is nevet, mikor a kutya lenyalja onnan.

Gyula ügyesen tartja karját, hogy a pedagógiai asszisztens fel tudja kenni a kefirt.

P.A: „*Mond neki, hogy gyere, Loki, tiéd.*” – A kisfiú ügyesen végrehajta a tőle kért feladatot.

Az a gyermek következik, aki engedi, hogy a bőrére kenjék a kefirt. A kutyát a pedagógiai asszisztensek kell odahívnia a gyermekhez.

Kolos szintén ellenvetés nélkül részt vesz a feladatban Amikor a kefirt meglátja, azt gondolja, hogy az övé. A felvezető mondja neki, hogy „*Nem a tiéd, Kolos. Gyere, Loki, tiéd.*”

Ferenc következik, aki a pedagógusok segítségével részt vesz a feladatban. Nehezen tudta kivárni, még elérnek hozzá, izgett-mozgott a széken.

A labdadobás következik

A játék során két labda közül választhatnak a gyerekek. Van egy lila, világító labda és egy kék labda, (egy „*Kong Wubba.*”)

P.A: „*Az fog először labdát dobni Lokinak, aki a legszebben ül. Ki ül a legszebben?*”

Kolost választják elsőnek, aki szintén választ, hogy a két labda közül melyiket szeretné eldobni. A világító labdát választja. A dobásnál nem egyedül dobja el, hanem a pedagógiai asszisztens mögé áll, és a kezével megfogja a kisfiú kezét és „*1-2-3, dobás!*” vezényszó után együtt dobják el háromszor. Mikor Loki visszaérkezik a labdával, akkor a kisfiú elveszi tőle a labdát, de a „*Kérem.*” elmarad.

Miután Kolos visszaül, a pedagógiai asszisztens újra felhívja a gyermekek figyelmét, hogy az lesz a következő, aki szépen ül.

Álmos következik és labdát választ. Mind a három alkalommal önállóan dobja el a labdát, a pedagógiai asszisztens csak számol neki, hogy „*1-2-3, dobás!*”

Gyula következik, akit megkérnek, hogy válassza ki, melyik labdát szeretné eldobni.

Felvezető: „*Miért ezt a labdát választottad? Mert ez világít?*” – választ nem kap. A kisfiú széles mosollyal végzi önállóan a feladatot, nagyot dob. Meg is dicsérik, amiért ügyes volt.

P.A.: „*Szia Kata! Melyik labdát kéred?*” Fogd meg a labdát, a kék labdát. Fogd meg! Ügyes voltál!”

P.A.: „*1-2-3, dobás!*” Kata a felnőttel együtt dobja labdát. Amikor Loki visszahozza a labdát, a kislánynak nem kell belenyúlni a kutya szájába, hogy elvegye tőle a labdát, elég neki a labda „csápjait” megfogni. A kutyát is megzavarta, hogy most nem a világítós labdát dobják neki, ezért az első dobás után nem is megy a labda után.

Mátyás következik. Az előző feladathoz hasonlóan a pedagógiai asszisztens most is beszél Mátyással a feladat elvégzése előtt: „*Először megvárod, hogy azt mondja, hogy dobás. Melyik labdát szeretnéd?*” Mátyás is a világítós labdát választja. A feladatot a megbeszéltek szerint ügyesen hajtja végre, meg is dicsérik a végén: „Szép volt, nagyon ügyes voltál.”

Dezső következik. A világítós labdával dob önállóan, a pedagógiai asszisztens számol neki, hogy mikor kell eldobni a labdát. Miközben dob a székén az egyik gyermek elkezd hintázni, rá is szólnak, hogy hagyja abba.

Csabára kerül a sor.

P.A. : „*Szia, Csaba! Melyik labdát szeretnéd dobni?*” – a világítósat választja – „*De ehhez be kell nyúlnod a kutya szájába.*” – Csaba elfogadja. Mikor számolnak neki, hogy „*1-2-3 dobás*”, önállóan dobja el elsőre. Loki visszahozza neki és ő kiveszi a kutya szájából a labdát. Másodjára nem akarja eldobni, csak azután dobja el, hogy mondják neki, hogy akkor le fog ülni. Harmadik dobásánál önállóan eldobja időben.

Elköszönés következik

Az üdvözléshez hasonlóan most is köszönnek, hogy „*Szia, Móni! Szia, Loki!*” és a széken ülve megsimogatják a kutyát. Amelyik gyereknél kell, ott vezetik a kezét a simogatásánál (Kata, Kolos). Amikor a felvezetőtől köszönnek el, akkor is kéri a gyerekeket, hogy nézzenek rá Mónira. Köszönésnél Csaba direkt rálép Loki farkára, ezért ki is vezetik a csoportszobából. Meg is jegyzik egymás között, hogy az elmúlt két-három hétben nagyon sokat romlott Csaba viselkedése.

Miután a gyerekek elkészöntek a felvezető párostól, a felvezető és a pedagógusok egyeztetnek, hogy mi legyen a jövőheti foglalkozás anyaga. A következő alkalommal lesz kefir etetés, labda dobás, és háton fekvős feladat, mivel úgy egy magasságban lesznek a kutyával.

Megfigyelési szempontok alapján a foglalkozás során látszott a fejlődés a gyermekeknél a két foglalkozás között. Kata mozgáskoordinációja nagyon sokat fejlődött. Mátyás is szépen dolgozott együtt a felvezető párossal. A felvezető most talán még passzívabb volt, a gyermekeket teljesen a pedagógiai asszisztens irányította, a felvezető szinte a kutyáját irányította, a gyógypedagógus akkor vált aktívvá, amikor a gyermeket kivezették a csoportból és ő maradt vele kint addig, amíg meg nem nyugodott. A Felhőcske csoportban most is több mozgásfejlesztő gyakorlat volt, mind a másik két csoportban. Ennek oka az, hogy a gyermekek többségének van mozgáskoordinációs elmaradása. Hasznos ötlet, hogy a kutyával asszisztált terápiás foglalkozáson kihasználják a kutya motivációként ható jelenlétét és így is fejlesztik tovább a nagymotoros területeket.

XII.2.3. Interjú Mércse Tamarával, a Felhőcske csoport gyógypedagógusával

Helyszíne: Pesterzsébeti Benedek Elek EGYMI

Időpontja: 2023.02.21.

Tamara a középső csoport gyógypedagógusa, 2019 novemberétől dolgozik itt és ő a csoport csoportvezetője. A csoportjában többféle diagnózisú gyermekek járnak. Az ő csoportjában is bejegyző nyilatkozat kitöltése után vehet részt a gyermek a foglalkozáson, amivel azt is garantálja a szülő, hogy gyermeke nem tesz kárt a kutyában. Ebben a nevelési évben minden gyermek részt vehet a foglalkozáson, a szülők is örülnek, hogy a gyermekük ilyen fejlesztésben is részesül.

Tamara elmondta, hogy ők szoktak egyeztetni a felvezetővel a következő óra anyagáról. A felvezető igazodik az aktuális ismeretanyagához, valamint a csoport napirendjét is tiszteletben tartja. Ugyanakkor a felvezető rugalmas és alkalmazkodik a gyermekek aktuális érzelmi hangulatához, és ennek megfelelően tud váltani a tervezett anyaggal kapcsolatban, hogy egyszerűsíteni vagy könnyíteni kell-e. Elmondta, hogy a felvezető szakember a foglalkozás előtt fel szokta mérni, hogy milyen aznap a gyerekek hangulata, megvalósítható-e tervezett tevékenység vagy ha nincs olyan jó napjuk, akkor könnyíteni tud rajta. A felvezetőnek többféle terve is van egy foglalkozásra, így váratlan helyzetekben is könnyen tud váltani és új lehetőséget felkínálni. Tamara elmondta, hogy mivel évek óta a mostani felvezető jár az óvodába, ezért ismeri a csoportba járó gyermekeket és nagyon jól átlátja az aktuális helyzetet.

A Holdacska csoportba járó gyermekek örülnek a kutyával asszisztált terápiás foglalkozásnak, de a foglalkozások között nem kerül szóba, nem elvárható a gyerekektől. Amikor már leülnek a székekre a gyerekek, akkor az ajtó felé figyelnek, hogy mikor érkezik a felvezető páros. Ha valami miatt elmarad egy foglalkozás, akkor sem kérdezik meg a gyerekek, hogy miért maradt el, viszont a szülők kérdezi, hogy volt-e foglalkozás aznap. A gyermekek bármelyik kutyával szívesen dolgoznak együtt, nincs kedvencük, sőt, amikor betanuló felvezető páros is jelen van, azzal a kutyával is együttműködnek.

Amikor a célkitűzésre terelődött a szó, Tamara azt a választ adta, hogy azért van állatasszisztált terápia az óvodában, mert úgy látják, hogy ez jó a gyerekeknek és így megtanulnak ezáltal bánni a kutyákkal, és így, amikor szembejön velük egy kutya, akkor nem kezdik el csípni, rúgni, harapni az állatot, és ennyit tud mondani az elérendő célokról. Kérdésemre, hogy az intézmény alapító okiratában vagy nevelési programjában szerepel-e, hogy állatasszisztált terápia működik, és hogy ennek a célja például a szocializáció azt felelte, hogy ő nem jártas a dokumentációkban és az intézmény egységvezetője tud majd ebben segíteni. Hozzátette, hogy minden csoportban más a célkitűzés szerinte. Az ő csoportjában az, hogy a gyerekek megtanulják tolerálni, elfogadni és együttműködni a kutyával és a felvezetőjével.

Ezt következő kérdése a célkitűzésre vonatkozott, hogy hogyan látja, hogy áll a csoport ennek a megvalósulásában (kérdéseket előre megkapták a gyógypedagógusok, ott volt előtte a kérdéssor, Tamara olvasta fel és kezdte megválaszolni ezt a kérdést) azt válaszolta, hogy ez változó. Ő úgy látja, hogy a gyerekek egyre türelmesebbek a kutyával szemben, egyre kedvesebben és szebben bánnak vele, már nem kapaszkodnak bele a kutya bundájába, nem akarják a fülét bántani. A csoportban a gyerekek nem igazán vesznek tudomást egymásról, így az, hogy a kutyát nem bántják nem vetíthető rá egyből arra, hogy a gyermekek egymást sem bántják.

A foglalkozás által elért eredményként kiemelt egy kisfiút, aki kiscsoportos korában agresszív volt, de most már ez nála is visszaszorult. Kérésemre elmondta, hogy ez a fiú az óvoda és a kutyával asszisztált terápia megkezdésekor a foglalkozáson a felnőtt ölében ült, háttal a kutyának és a felnőttet karmolta szanaszét és harapni próbált, annyira ellenkezett a kutyával interakcióba lépni. Most már a kisfiú a széken ül a foglalkozás alatt és örül a kutyának és meg is simogatja, igaz, vezetik a kezét közben. Egy másik kisfiúnál, aki autista, mikor meglátta a kutyát öklendezni kezdett. Most ő is örül a kutya jelenlétének, irányítottan, de megsimogatja és megy vele játszani, eldobja a kutyának a labdát.

Említ egy harmadik kisfiút is, aki agresszív, szándékosan markolja meg a kutyát, vagy próbál belenyúlni a szemébe. Nála is látszik fejlődés, mert már nem markolja meg a kutya bundáját. Ha mégis előfordulna, akkor elég rászólni vagy ellazítani a kezét. Az ő viselkedésére még nagyon kell figyelni, mert direkt okoz fájdalmat a kutyának. Tovább kérdezgetve kiderül, hogy a kisfiúnak nincs félelemérzete a kutyákkal szemben, séták alkalmával is átnyúl az ugató kutyához, mindezt nevetve teszi.

Néhány gyereknek van erőszakos megnyilvánulása, de nincs olyan gyermek, aki nem vehetne részt emiatt a foglalkozáson

A szülők hozzáállása pozitív a foglalkozáshoz. Örülnek, hogy van és kérdezik is, hogy milyen volt a mai alkalom, mikor jönnek a gyermekért. Tamara elmeséli, hogy 2021-2022-es nevelési évben még meseterápia foglalkozás is volt az óvodában, ám a tankerület csak egy terápiát tud most finanszírozni, ami a kutyával asszisztált terápia lett. Azt nem tudja megmondani, hogy miért ezt a terápiatípust tartották meg. Megkérdeztem, hogy szerinte a meseterápia vagy az állatasszisztált terápia fejlesztőbb-e. Tamara szerint a kutyás terápia, mivel ebben több a mozgás és aktív szereplői a gyerekek.

A gyógypedagógus elégnék találja a foglalkozás időtartamát, azonban a gyermekek motiváltságát és koncentrációját befolyásolja az aktuális hangulatuk. Ha a foglalkozás közben kezd lefelé ívelni a hangulat, akkor a felvezető korrigál, és labdadobás helyett simogatják a kutyát. Az évközben és adott héten tanult mondókák, dalok be vannak ágyazva a foglalkozásba. Elmondja, hogy a labdadobáskor használt „1,2,3 dobás!” kifejezés az ő csoportjából indult, majd a másik két csoport is átvette.

Egy fontos elemre az interjú végén derül fény: Tamara nem szereti a kutyákat, emiatt ő passzív személyként van jelen a foglalkozáson és a pedagógiai asszisztens az, aki aktívan részt vesz és segíti a gyerekeket, mondhatni ő vezeti a foglalkozást.

Végezetül Tamara elmondja, hogy a gyermekek szükségleteit nézve nagyon jó dolognak tartja a kutyával asszisztált terápiát, sok fejlődést tapasztalnak apró lépésekben a gyermekeknél.

A Tamarával készített interjú és adott válaszai jól tükrözik, hogy mivel ő maga nem szereti a kutyákat, azért nem is annyira lelkes a foglalkozások iránt.

Az elkészített interjúk és a gyógypedagógusok válaszai alapján megállapítható, hogy teljesen máshogyan működik a csoportokban az állatasszisztált terápia. A Felhőcske csoportban Lilla fejlesztőbbnek tartotta, amikor ő dolgozott együtt a kutyával, és most az ő

szavai alapján erre nincs lehetőség. A Holdacska csoport ennek pont az ellentétje, ahol nem a felvezető, de nem is a gyógypedagógus, hanem a pedagógiai asszisztens tölti be a legaktívabb felnőtt szerepét. Ez egyeztetve volt és a felvezető is beleegyezett, hogy a gyermekkel a pedagógiai asszisztens dolgozzon, kommunikáljon, a felvezető a kutyával dolgozik, ő irányítja.

Ez a különbség arra utal, hogy a csoportok között kevés vagy nincs kommunikáció e téren, hogy melyik csoportban miként valósul meg, mire van lehetőség. Illetve nem csak a csoportok között, hanem a felvezető és a csoportok között is maradhatnak el információk. Az interjút elkészítve úgy látom, hogy ha Lillának felkínálnák, hogy szeretne-e ő dolgozni a kutyákkal, vállalná. Itt azonban bejön egy új nézőpont, mivel nem minden terápiás kutya egyforma, és kérdés, hogy a terápiára milyen hatással lenne, ugyanolyan mértékben fejlesztő lenne-e, ha a felvezető tartja, aki a legjobban ismeri a kutyáját vagy ha a gyógypedagógus, aki a legjobban ismeri a csoportjába járó gyermekeket.

XII.3. Napocska csoport

XII. 3.1. Napocska csoport első megfigyelés

Időpontja: 2022. 03. 24, 9.00-9.30

Jelen van: 5 gyermek, egy gyógypedagógus és egy dajka, valamint a felvezető páros: Sipos Mónika és Winter, illetve betanuló páros Dienes Melinda és Teó.

Név + nem	Diagnózis	Életkor
Bence, fiú	Q90.90	6 év
Jolán, lány	F84	6 év
Andor, fiú	F79	5 év
Zita, lány	F79	5 év
Botond, fiú	F80	5 év
Zsolt, fiú	F79	5 év
Elek, fiú	F79	5 év
Kristóf, fiú	F84	5 év

Foglalkozáson jelen van Jolán, Zita, Andor, Zsolt és Botond.

Az első megfigyelések alkalmával a megfigyelési szempontjaim a következők voltak:

- Milyen a terápiás foglalkozás az atipikusan fejlődő gyermekeknél?
- Milyen feladatokba lehet a gyermekeket bevonni?
- Milyen a foglalkozás légköre?
- Terápiás foglalkozás témája mennyire illeszkedett a gyermekek heti témájához?
- Miként reagálnak a gyermekek egy ismeretlen személy jelenlétére?

A terápiás foglalkozáson kézzel jegyzeteltem a látottakat.

A csoportszobába lépve a gyermekek már egymás mellé sorakoztatott székeken ülnek, így várják a foglalkozás kezdetét. Winter szájába veszi a kosarat, és a gyermekekhez viszi, melyből mindegyikük kiválasztja a színes jelét (ebben az óvodában jelek helyett színeik vannak a gyerekeknek), és utána megsimogatják a kuttyát. Teó megy a gyermekekhez, akinek a hámjára rácsipeszeli az előzőleg kiválasztott jelet, majd megsimogatják.

Ezután Teó és a felvezetője a csoportszoba közepére megy, a gyermekek pedig felállnak köréjük.

Játék: „*Kis kanál, nagy kanál, minden gyerek úgy csinál, mint Teó*”. A mondóka végén Teo mindig más feladatot csinál: forog, fekszik, áll, ül. A csoportban dolgozó pedagógusok verbálisan irányítják a gyermekeket és dicsérik őket.

Ezt követően minden gyermek kap egy fésűt, Teó lefekszik, a gyermekek körben ülnek körülötte és elkezdik megfésülni. A szakemberek mondják, hogy melyik testrészét fésüljék:

„*Az egész kutyát.*”

„*A nyakát.*” Egyik gyermek messze van, nem éri el, őt biztatják, fel kell állnia ahhoz, hogy elérje.

„*A hátát.*” Ennél a résznél az egyik gyermek rosszul lesz, öklendezni kezd, a csoportban dolgozó pedagógus azonnal kiveszi őt a helyzetből.

A következő játék során a gyerekek és a felnőttek közösen kört alkotnak. „*Körben áll egy kiskutya*” éneket éneklük, közben mennek körbe, a kutya a kör közepén áll. Közben a szakemberek kiválasztanak egy gyermeket, akinek a zsebébe belerakják a kutyus játékát. Amikor a dal véget ér, akkor a kutyus odamegy, akinél van a játéka és elveszi tőle. Ezt követően ez a gyermek dönti el, hogy kinél legyen következő körben a játék.

Ezután a gyerekek leülnek a székeikre, labdadobás fog következni.

„*Ki kezdi a labdadobást?*” Az egyik kislány, Jolán jelentkezik. Kezébe fogja a labdát, és amilyen messzi tudja, eldobja. A kutya odaszalad a tárgyért és visszahozza neki. Kétszer ismétlik a feladatot. A feladat után a gyermek választ maga helyett, hogy ki következzen. Akit választott, ő nem akarja eldobni a labdát, hisztériázik, ellenáll, megfeszül, azt mondja, hogy „Ő nem akar bukfencezni”. Melinda felvezető odamegy, igyekszik őt meggyőzni, hogy dobja el, de a gyermek ellenáll. Ekkor felvezető megfogja a kezét, és együtt dobják el a labdát, de a kislány eközben is folytatja a hisztit. A többi gyermek ügyesen eldobja a labdát. Teo a gazdájának viszi oda labdát, így a gyermekeknek minden dobás előtt el kell kérniük a szakembertől. Miután mindenki elvégezte a feladatot a korábban ellenálló kislánynál, Zitánál megpróbálják, hogy rúgja a labdát, akkor nem kell hozzáérnie, de úgy sem szeretné, nem tetszik neki.

Ezt követően Winter odamegy a széken ülő gyermekekhez, szájában egyik körben nyakörv, következő körben hám. Tőle is el kell kérniük a gyermekeknek, csak akkor adja oda. Majd ki kell találniuk, hogy melyik hám melyik kutyán volt. Miután kitalálták a gyermekek egyenként adják rá a kutyákra a hámokat.

A foglalkozás végén a gyermekek a székeken ülnek, a kutyusok elmennek előttük, a gyermekek megsimogatják őket és leveszik Teó hámjáról a jelüket.

A foglalkozás után a felvezető elmondja, hogy a gyermek olyan izgatott lett a kutyáktól, hogy ott lehet a közelükben, hogy attól kezdett el öklendezni. A kislánynál, aki pedig nem szerette volna eldobni a labdát már korábban is tapasztaltak hasonló viselkedést, erős nemtetszésének kinyilvánítását, ezért törekedtek arra, hogy megcsinálja a feladatot. A kutyás terápia jó hangulatban telt, a gyermekek észrevehették a jelenlétem, egyikük nagyon sokat nézett felém, de a foglalkozás sikeresen megvalósult. A légkör nyugodt volt, ezt segíthette az is, hogy aznap ő csoportjuk volt az első.

XII. 3.2. Napocska csoport második megfigyelés

Időpontja: 2023.02.23. 10.00-10.30.

Jelen van: 6 gyermek, egy fő pedagógiai asszisztens, egy fő dajka (a csoport saját gyógypedagógusa és óvodapedagógusa betegállományban van).

Név +nem	Diagnózis	Kor
Hanna, lány	F79	3 év
Irén lány	F84	4 év
Andor, fiú	F79	6 év
Zita, lány	F79	6 év
Botond, fiú	F80	6 év
Zsolt, fiú	F79	6 év
Elek, fiú	F79	6 év
Kristóf, fiú	F84	6 év

Jelen van: Zita, Ádám, Zsolt, Elek, Andor, és Kristóf.

Az állatasszisztált terápia felvezető párosa: Sipos Mónika és Loki.

Megfigyelési szempontok:

- Mennyit változtak a gyermekek egy év alatt?
- Hogyan változott, alakult a kapcsolatuk a kutya terápiás foglalkozással kapcsolatban?
- A terápiás foglalkozás felépítésében milyen arányban vannak új és tanult ismeretanyagok?

A foglalkozás megkezdése előtt a felvezető gyorsan egyeztet a pedagógusokkal, hogy mit gondolt a mai óra anyagának.

Köszöntés

A gyermekek a sorba rakott székeken ülnek és köszöntik a felvezető párost. Lokit megsimogatják és köszönnek neki, hogy „Szia, Loki!” A gyerekek csak akkor simogathatják Lokit, amikor előttük van, és felhívják a figyelmüket arra, hogy ne lépjenek rá a kutya farkára.

Ugatós játékkal kezdenek

Felvezető: *„Ugatós játékot fugunk játszani. Szaladgáltok a szobában, és amikor Loki ugat, akkor meg kell állni.”*

Ádám *„És aki nem áll, annak ki kell állni?”*

Felvezető: *„Nem, annak elveszem a cipőjét, és a foglalkozás végén ki tudja váltani”.*

A gyerekek elkezdenek futni, a csoportban dolgozó felnőttek segítenek, fogják futás közben azoknak a gyerekeknek a kezét, akinél ez szükséges. A játék négy körön át tart, minden gyerek ügyesen megállt, amikor ugatást hallottak. Közben a dajka kiviszi az egyik gyermeket pisilni.

Felvezető: *„Amikor legközelebb Loki ugat, üljetek vissza a székekre.”*

Miután a gyermekek helyet foglaltak a székeken a felvezető fa dominókat vesz elő és elkezdi lerakni azokat a földre. Kéri a gyerekeket, hogy számoljanak, hogy hány darab dominót rakott le, egy gyermek, Elek számol hangosan a felvezetővel.

Felvezető: *„Hány darab dominót van lerakva?”*

Elek: *Kilenc.”*

Andornak okoz egy kis fennakadást, hogy nem kerek tíz darab dominó van lerakva.

Felvezető: „*Amikor Loki ugat, fel kell venni, ami lent van a földön.*” – Loki ugat, a gyermekek felállnak és elkezdik felszedni a dominókat. Közben a felvezető szór még ki dominókat a földre, hogy minden gyermeknek több is jusson. A pedagógus és a dajka segítenek felszedni Kristófnak és Zsoltnak a dominókat.

Felvezető: „*Aki talált dominót, üljön le a székre. Számold meg az üres felét, hány darab van nálad. Ahány darab dominó van nálad, annyi darab jutalomfalatot kapsz. Egy darabot rakni kell magadra is, hogy onnan egye meg Loki.*”

Eleknél három darab volt, a három jutalomfalatot ügyesen átadta Lokinak.

Zsoltnál egy darab dominó volt, az érte kapott jutalomfalatot eldobta a kutyának. A felvezető kéri, hogy tartsa oda a tenyerét, abba kap egy újabb jutalomfalatot, és kéri a gyermeket, hogy adja oda a kutyának a „tiéd” vezényszóval. Amikor Loki kieszi a tenyeréből, nem tetszik Zsoltnak, visít a feladat közben.

Andornál is három darab dominó van. Odaadja a felvezetőnek, aki kéri, hogy Andor számolja meg, hogy hány darab jutalomfalatot kap cserébe, és etesse meg Lokival.

Eleknél is három darab dominó van, ezért kapott három jutalomfalatot megeteti a kutyussal.

Zitánál egy darab van. Felvezető kérdésére, hogy hány darab jutalomfalatot kell kapnia tudja a választ, Loki meg is eszi a tenyeréből.

Ádámnál két darab jutalomfalat van. A felvezető négy darab jutalomfalatot rak ki a saját tenyerébe és onnan kell Ádámnak elvennie kettőt. Ügyesen elveszi a két jutalomfalatot és Loki a tenyeréből eszi ki.

Amelyik gyermek nem tudott dominót gyűjteni, azzal a felvezető és a csoportban dolgozók együtt számolják meg a dominókat.

Átvezetés labdadobás feladatba.

Felvezető: „*Labdát fogunk dobálni. Mindenki magának választja ki, hogy melyik labdát dobja el.*”

Ádám kezd, aki a világítós labdát választja. Magának számol, hogy „1-2-3 dobás!” és önállóan dobja el a labdát.

Felvezető: „*Mit mondunk a kutyának? Hozzad és kérem.*” – Ádám ügyesen hívja a kutyát és elveszi tőle a labdát. A dobást még kétszer ismétli meg.

Elek következik, aki székben ülve dobja el kétszer a kék labdát. A felvezető felszólítja, hogy kérje el a kutyától a labdát, Elek kihúzza a szájából a labdát.

Andor következik

Felvezető: „*Melyik labdát kéred?*”

Andor: „Ezt.” – mutat a világító labdára.

Felvezető: „*Milyen a színe?*”

Andor: „*Lila.*” – Számol magának és el is dobja, háromszor ismétli meg. A feladat végén odaadja a labdát a felvezetőnek, és mondja, hogy „*Tessék.*”

Zita következik. Ő is a lila labdát választja. A dobás előtt nem számol, csak eldobja a labdát. Másodjára újra számolás nélkül dobta el a labdát. A felvezető megkéri, hogy menjen el ő a labdáért, amit eldobott.

Zsolt választása a lila labdára esik. Egyedül önállóan és ügyesen végzi el a feladatot.

Kristófnak bemutatják külön, hogy mi a feladat. Ezután egyszer dobja el a labdát, nem is erőltetik nála.

Kefíres etetés következik

Felvezető: „*Meg fogjuk etetni Lokit kefirrel.*” – a kefirt megszagoltatja a gyerekekkel – „*Kinyújtod a karod, tenyérrel felfelé. Jó hívős lesz. Loki le fogja nyalogatni a karotokról. Utána törlőkendővel le tudjuk törölni.*”

Ádám kezdi a feladatot. Ügyesen kinyújtja a kezét, hagyja, hogy rákenje a felvezető a kefirt, és „tiéd” vezényszóval hívja Lokit, hogy lenyalogassa.

Elek következik, aki nem szeretne részt venni a feladatban, ezt tiszteletben tartják.

Andor tartja tenyérrel felfel a kezét. Mikor a felvezető felkeni neki a kefirt a bőrére, kérdezi tőle, hogy milyen érzés. Andor felel, hogy hideg, majd tiéd vezényszóval odahívja a kutyát, hogy lenyalogassa a kefirt. Feladat végén kap egy törlőkendőt, amivel ő magának is tisztára tudja törölni a kezét.

Zita részt vesz a feladatban. A felvezető rákeni az alkarjára a kefir, majd Zita a „gyere” vezényszóval hívja Lokit. Amikor a kutya elkezd lenyalogatni a kislány nevetni kezd, mert csikizi őt a kutya nyelve.

Zsolt bátran és ügyesen vesz részt a feladatban. Ügyesen hívja a kutyát, majd a végén letörli a karját.

Közben azok a gyerekek, akik már sorra kerültek, nyugtalanok. Kristóf el is ment a helyéről. Felajánlják neki, hogy ha visszamegy, akkor kap jutalomfaltatot, amit oda tud adni Lokinak, de ezt se szeretné. Kristóf nem vesz részt a kefires feladatban.

Elköszönés

Felvezető: *„El fogunk köszönni. Mondom a gyerek nevét, akitől elköszönünk. Zita”*

Zita: *„Szia, Móni!”*

Felvezető: *„Nézz rám. Ki a kutya?”*

Zita: *„Loki”*

Felvezető: *„Zsolt, simogasd meg Lokit és integess nekem.” – Mikor kérdezik tőle, hogy hol van Móni, Zsolt eltakarja a szemét.*

Ádám: *„Szia, Loki!”* – és megsimogatja a kutyát. A felvezető visszahívja Lokit, hogy Ádám újra megtudja őt simogatni, csak most lassabban.

Attila: *„Szia, Móni!”* – szemébe néz, mikor köszön. *– „Szia, Loki!”* – Loki ad neki egy puszit

Kristóf a pedagógus segítségével simogatja meg a kutyát, szóban nem köszön el tőle.

Elekhez odamennek a végén, ő a pedagógus segítségével köszön el a kutyától.

Miután a gyerekek elköszöntek a felvezető párostól, a felvezető egyeztet a pedagógussal, hogy mi legyen a jövő heti téma anyaga. Téri irányokat beszélnek, és azt, hogy Mónika behozza a textil kutyaboxot, mert úgy könnyebb a gyerekeknek is szemléltetni, hogy a kutya benne van, mellette van, mögötte van-e.

Összegzés: A két megfigyelés között eltelt egy év alatt örömmel láttam, hogy Zitának már nem okoz nehézséget a labda megérintése, ellenkezés nélkül veszi a kezébe. A Napocska csoportban a második foglalkozáson jelenlévő gyerekek többsége ügyesen és jól

együttműködött a felvezető párossal. Egy kisfiú volt, akit nem tudott lekötni a foglalkozás, sokszor fel is áll a székről és elment a helyéről. Az megállapítható, hogy amikor 9.00-kor kezdődött a csoportban a foglalkozás, akkor a gyerekek nyugodtabbak voltak. A második megfigyeléskor az ő csoportjuk volt az utolsó, a gyermekek már a foglalkozás második felére kevésbé voltak koncentráltak, figyelmük többször elkalandozott, nehezen tudtak a széken megülni. Az ismeretanyagok között megfelelően volt elosztva a már tanult és az új ismeretanyagok aránya. Az új ingerrel való ismerkedés a foglalkozás végén történt meg. Pedagógiai szempontból az új ismeretanyagot jobb átadni a foglalkozás elején, és utána ismételni a már tanult dolgokat. pl: labdadobás.

XII.3.3. Interjú Katona Zsófiával, a Napocska csoport gyógypedagógusával

Helyszíne: online

Zsófia az interjúkészítés napján (2023.02.21.) személyesen jelezte nekem, hogy nem érzi jól magát, elkérte az email címem, hogy oda eljuttatja a válaszait. Következő látogatásomkor (2023.02.23.), két nap múlva, valóban betegállományban volt. Mivel a válaszok nem érkeztek és nem tudtam Zsófia email címét, az intézményvezető helyettesnek írtam (2023.03.27) az el nem készített interjú kapcsán, erre az emailre nem érkezett válasz. Két hét múlva (2023.04.11-én) újra írtam az intézményvezető helyettesnek. Másnap Zsófia a saját email címéről írt vissza, hogy küldeni fogja a válaszokat. Megköszöntem, majd miután egy hét elteltével sem érkezett válasz, így (2023.04.18-án) újra írtam neki, ám válasz erre az üzenetre mai napig nem érkezett. Ennek értelmében- jelen állás szerint- a Napocska csoport gyógypedagógusával nem jött létre az interjú. Ez kulcsfontosságú lett volna, mivel Lilla és Tamara véleménye és hozzáállása nagyon eltérő kutyás terápia tekintetében. Zsófia válaszai segíthettek volna abban, hogy tisztább és átfogóbb képet kapjak. Egy másik szempont, ami miatt nagyon értékesek lettek volna a gyógypedagógus válaszai az, hogy betegség miatt nem volt jelen akkor, amikor megtekintettem a foglalkozást, így nem láttam, hogy miként vesz részt a kutyával asszisztált terápián, mennyire aktív vagy passzív szerepet tölt be.

A másik két gyógypedagógus annyit elmondott, hogy Zsófia kb egy éve, 2022 tavaszán kezdett el dolgozni az intézményben, így az előző hospitálásom alkalmával így nem volt jelen.

XIII. Interjú állatasszisztált intervencióban résztvevő szakemberekkel

XIII. 1: Interjú Sipos Mónikával - terápiás kutya felvezetője

Helyszíne: online

Időpontja: 2023.03. 12.

Mónikával egy kutyaiskolában találkoztam, ahol kiderült, hogy pedagógus és rehabilitációs kutyakiképző végzettségei mellett kutyával asszisztált foglalkozások vezetője. A vele való kapcsolat nyitott utat, hogy hospitálni tudtam az óvodákban. Mónikával úgy volt, hogy az óvodai foglalkozások után személyesen készítem el az interjút, de a sűrű időbeosztása miatt nem volt erre lehetőségünk, így online formában készítettük el az interjút.

Mónika az Azúr Segítőkutya Egyesületnél vizsgázott, hat éve tevékenykedik az állatasszisztált intervenció területén. Jelenleg két kutyája van, akikkel foglalkozást szokott tartani:

- Loki, mudi keverék, terápiás kutya, területkereső (IPO-RH-FL B), BH vizsga,
- Winter, golden retriever, terápiás segítőkutya,

Mindkét kutya az Azúr Segítőkutya Egyesületnél tette le a temperamentum vizsgát, a gyakorlati vizsgát a budapesti Bárczi Gusztáv Általános Iskolában teljesítették. Mónika és a kutyái foglalkozásokat tartanak idősek otthonában, általános iskolában, tipikusan és atipikusan fejlődő gyermekeknél óvodában. Minden intézményben specifikus, hogy milyen okból kéri fel őket, hogy tartsanak kutyával asszisztált terápiát. Volt, hogy iskolában az órát tartó pedagógus kért segítséget a diákok órai viselkedésének szabályozása miatt vagy szakórán motivációs tényezőként vagy éppen az érettségi miatt vizsgadrukk leküzdésében segítettek.

A Benedek Elek Egységes Gyógypedagógia és Módszertani Intézményben három éve kezdett el dolgozni, úgymond „megörökölte” a pozíciót egy kollégájától. Tavaly még az általános iskolában is tartott foglalkozásokat alsó felső tagozatos osztályoknak is, a 2022-2023-as nevelési évtől már csak az óvodában tart kutyával asszisztált terápiát csütörtök reggelként.

A foglalkozásokat megelőzően egyeztet a csoport pedagógusaival, és elkészítik a tervet és kijelölik az elérni kívánt célt. A foglalkozáson részt vevő gyermekeket részben ismeri, a fontos diagnózisokat tudja, hogy melyik gyermeknél mik a fejlesztendő területe. Ezt folyamatosan felülvizsgálják. A foglalkozásnak van egy szerkezete, ami alapján felépíti:

- Keret: Üdvözlés érkezéskor és elköszönés távozáskor

- Mozgásos feladat. Minél kisebb egy gyermek, annál lényegesebb, hogy a kutya érkezést követő facilitáló stresszt mozgással oldják, hogy a gyermek a foglalkozáson során koncentrálni tudjon és kezdetét tudja venni a közös munka
- Témák differenciálása: a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodik. Egy témakörre ajánlatos több verzióval is készülni
- Mozgásos, nyugtató játékok váltakozása, mely során a kutya egyik esetben aktív, másik játékban passzív szerepet tölt be
- A foglalkozást minden esetben egy nyugtató játékkal zárja le

Elmondta, hogy a különbség a rendszeres terápiás foglalkozás és a bemutató foglalkozás között abban rejlik, hogy a bemutató foglalkozásnak célja a szemléletformálás, információadás, tanítás vagy élményszerzés. A terápia folyamat, célja van, amit nyomon is követnek. A rendszeres állatasszisztált terápia célja mindig az aktuális csoporttól függ. Az óvodában a célkitűzés a legtöbb esetben az, hogy a kutyával való kommunikációt ki tudják terjeszteni a társakra és a felvezetőre is. Tudják, hogy hogyan kell elkérni a pórázt, átadni a labdát a társuknak. A célok egyik része a szociális készségeket, képességeket fejleszti, a másik fele pedagógiai. A Benedek Elek EGYMI-ben a kitűzött célkitűzések között a tananyag rásegítése, feszültségoldás, motiváció fejlesztése és a szociális készségek kialakítása szerepel.

Egy intézményen belül általában ugyanazokkal a kutyákkal dolgozik. Egyfelől, mert nem áll rendelkezésére sok kutya, másfelől pedig azért, mert van olyan csoport, ahol nehezen élnek meg, ha másik kutya érkezik, mint akit ők megszoktak.

Kérdésemre, hogy van-e olyan gyermek, aki nem alkalmas állatasszisztált terápián való részvételre, Mónika elmondta, hogy esetenként elő szokott fordulni ilyen személy. Ebben az esetben az is lehet ez célkitűzés, hogy vele megkezdjék a terápiát. Segít ilyenkor, ha a gyermek egyéni foglalkozás keretében találkozik a felvezető párossal. Az is lehet, hogy egy bizonyos kutya nem tud eléggé motiváló lenni, elég ingert adni a gyermekek számára. Ilyen esetben egy másik kutya bevonására lesz szükség.

Az atipikusan fejlődő gyermekek esetén a foglalkozások gyakoriságát tekintve a felvezető szerint a leghatékosabb az lenne, ha az állat a csoport része lenne, és hetente két-három alkalommal lenne terápiás foglalkozás. Egy terápiás foglalkozás időtartama 30 perc lenne.

A kutyával asszisztált terápia során a Benedek Elek EGYMI óvodájában is lettek eredmények, amelyben a gyermekek látványosan fejlődtek a terápia által:

Holdacska csoport:

- Istvánnál a feladattudat alakításában fejlődött
- Gézánál fejlődött a kommunikációs képesség és jobban együttműködik másokkal
- Hallássérült gyermeknek a kommunikáció, a szabálytartás, csoporttal való együttműködésben lettek jobbak az eredményei
- Tas a sorrendiség felismerésében lépett tlőre és a szabálytartásban erősödött

Felhőcske csoport:

- Álmos már önállóan hozzáér a kutyához,
- Mátyás, Ferenc és Dezső már felveszi a szemkontaktus beszéd közben és üdvözik a felvezetőt

Napocska csoport:

- A csoport egészénél megfigyelhető, hogy jobban tudnak figyelni, önállósodott a kommunikációjuk – ők mondják el az adott feladat, játék szabályait

Az interjúban rákérdeztem arra is, hogy mi az oka annak, hogy van olyan csoport, ahol aktívan van jelen a pedagógus, míg máshol passzívan. Mónika elmondta, hogy ennek az az oka, hogy az a pedagógus, aki aktívan vesz részt régebb óta van jelen a csoportban, emiatt bátrabb a foglalkozásokon, de ez az aktivitás folyamatosan javul, változik a csoportokban. Másrészt a pedagógus és a felvezető közötti kapcsolaton is múlik: ahol közvetlenebb kapcsolat alakul ki a felvezető és csoport pedagógusai között, ott bátrabban részt mernek venni. A kapcsolatok építésén folyamatosan dolgoznak.

A felvezető személyes véleménye a kutyával asszisztált terápiáról az, hogy ő lát benne fejlődési lehetőséget, Magyarországon még gyerekcipőben jár. Tapasztalatai alapján a kutyák és felvezetők képességei között nagy különbségek vannak. Egyfelől divat is lett, ami viszont hátráltatja a minőségi képzettséget. Lehetőséget lát abban, ha akar más típusú terápiával kötnék össze az állatasszisztált terápiát, például meseterápiát tartanának terápiás kutya bevonásával. Mónika mindamellett, hogy a kihívást jelentő eseteket is élvezi, a fő motivációs tényező az a számára, hogy belátható időn belül tapasztal változásokat az alanyokon. Jó dolog, hogy itt együtt dolgozik a kutyáival, képzett kutyákkal dolgozik együtt, akik gondolkodnak, megoldanak helyzeteket, élő az egész. Elmondta még, hogy fejlődésre folyamatosan van lehetőség. Sok dolog lenne, amivel lehetne fejleszteni tovább a terápiát. Példának hozta azt, hogy az óvodát tekintve még hasznosabb tudna lenni, ha egyszerre két felvezető páros tudna

dolgozni egy-egy csoportban, mert így a csoportba nem illeszthető gyerekekkel is egyidőben tudnák végezni a fejlesztést, és folyamatosan be lehetne vonni egy-egy feladatba.

XIII.2. Interjú Fenyvesiné Rozgonyi Eszterrel - óvodapedagógus, társállat terápias fejlesztő szakember

Helyszíne: Törökbálint

Időpontja: 2023.04.12.

Végül, de nem utolsósorban Eszterrel készítettem interjút. Nyugodt, szerény természetének köszönhetően a kérdéseimre rövid válaszokat adott.

A törökbálinti Bóbita Óvodában dolgozott, amikor az óvodából kilenc óvodapedagógus elvégezte a Kaposvári Egyetem Társállat terápias fejlesztő szakember négy féléves képzését, amely 2013-2015-ig tartott.

Eszter az óvodában állatasszisztált aktivitást és állatasszisztált edukációs foglalkozásokat tartott. A csoportjában törpenyúllal, házinyúllal, tengerimalaccal és hörcsöggel dolgozott. A törpenyulat az egyetem biztosította, a házinyúl és a hörcsög sajátja volt, a tengerimalacot rokon adta oda a foglalkozásokra. Az állatok felváltva vettek részt a kezdeményezéseken. Ezeknek az állatoknak nem volt szükséges vizsgát tenni ahhoz, hogy részt vehessen foglalkozáson, jelenleg nincs is számukra vizsga. Foglalkozást heti egyszer tartott, nagyjából 30 perc hosszú volt egy alkalom. A gyermekek számára nem volt kötelező részt venni a foglalkozáson, de nem volt olyan, aki ki szeretett volna maradni és a gyermekek élvezték a foglalkozást, örömmel emlegették az állatokat két foglalkozás között is.

A foglalkozás fejlesztette a gyermekek állatokról szerzett ismereteit. A gyermekek megszerették az állatokat és megtanulták, hogy fontos az állatok védelme. Fejlesztette még az empátiát, a gyermekek nyelvi képességeit, nőtt a szókincsük. Az állat(ok) jelenléte csökkentette a stresszt, javította a hangulatot és oldotta a gátlásokat.

Eszter öt éven át tartott állatasszisztált aktivitásait és állatasszisztált oktatást a csoportjában. Ehhez szükséges volt egy beleegyező nyilatkozat a szülőktől, hogy a gyermekük részt vehessen a foglalkozáson. A szülők beleegyeztek és pozitív visszajelzéseket kaptak tőlük Eszter. A gyerekek meséltek otthon az állatokról, leginkább a simogatás és az etetés, a tengerimalac hangja szolgáltatta számukra a legnagyobb élményeket. Az intervenció során volt

egy kislány, aki nagyon félt a szőrös állatoktól, így a nyusztól is. A foglalkozásoknak köszönhetően lassan sikerült megbarátkoznia velük és ma már nekik is van egy saját kutyájuk.

A mindennapos foglalkozások tekintetében Eszternél akkor volt az egész csoport számára egyszerre foglalkozás az állatok bevonásával, amikor jeles naphoz tudták kapcsolni: húsvét, állatok világnapja., illetve amikor az egész csoport jelen volt, akkor a nyúl passzív szereplő volt. Egyéb esetben csak két-három fős gyermekcsoporttal történt a foglalkozás – hogy őket milyen szempontok alapján választotta ki, arról nem esett szó. A foglalkozás anyaga nem igazán illeszkedett a nyúl bevonásával feldolgozott ismeretanyaghoz. Ilyenkor a nyúlra koncentráltak és nyuszis kártyával, memóriajátékkal, puzzle-lel játszottak a gyerekek, a nyúl motivációs tényezőként volt jelen. A testséma feldolgozásában segítette a gyerekeket. A foglalkozások számára nem volt egy kijelölt nap, rugalmasan kezelték, hogy mikor vonják be az állatot. Kiderült, hogy az ő csoportjában csak ép, tipikusan fejlődő gyermekek voltak részesei a kezdeményezésnek, az SNI-s gyermekekkel a gyógypedagógus vezette a foglalkozást, egyszemélyes helyzetben.

Eszter részt vett a Kaposvári Egyetem állatasszisztált pilotkutatásában. Ő is kapott egy nyulat, majd 6 gyermeket fejlesztett, akikből 2 gyermek volt abban a csoportban, ahol a nyúl aktívan jelen volt a foglalkozás során, 2 gyermek az első kontrollcsoportból, vagyis, ahol jelen volt ugyan a nyúl, de ketrecben, és 2 gyermek a második kontrollcsoportból, ahol nem volt jelen a nyúl. Eszter az általa vizsgált gyermekeknél nem tapasztal kiugró különbségeket a fejlesztések végére, de ennek oka lehet az is, hogy az a nyúl, akit ő kapott nagyon vad természetű volt, elmondása szerint.

A Bóbita óvodában a koronavírus vetett véget a rendszeres foglalkozásoknak, azóta alkalmi jelleggel van ott foglalkozás. Eszter 2021 szeptemberétől egy másik törökbálinti óvodában dolgozik. Egyszerű okból nem alkalmazza most a terápiát: nincs hozzá megfelelő állata.

Eszter saját véleménye a foglalkozásokról az, hogy nem mindegy, hogy milyen állat van jelen, mert nagyon nyugodtnak, türelmesnek kell lennie a intervencióban részt vevő állatnak. A legfontosabb tényezőként azt említette, hogy az állat jelenléte nagy feszültségoldó hatással bír. A gyermekek számára örömet okoz, mikor megsimogathatják, hozzáérhetnek vagy gondoskodhatnak róla. Az állatok jelenléte pozitívan hat a gyermek személyiségére, mert nyitottak, felszabadultak lesznek. Természetesebbé válik a foglalkozás. A gyermekek saját tapasztalatokat szereznek, hogy milyen az, amikor egy élőlény rájuk van bízva, de segíteni is

tudják, hogy komfortosan érezze magát az állat. Mindezek mellett nem szabad megfeledkezni arról, hogy a terápia ingyenes az állami fenntartású óvodában, de a foglalkozásvezetőnek vannak kiadásai: az állat folyamatos gondozása, állatorvosi költségek.

XIV. Összegzés, konklúzió, javaslatok

A diplomadolgozat témaválasztásakor az állatok iránti szeretet motivált, szerettem volna tiszta képet kapni, hogy milyen lehetőségek vannak az állatok bevonásának a pedagógia területén és hogy milyen hatásokat vált ki. Óvodapedagógus révén nem voltak előzetes ismeretem az állatasszisztált intervenció területén, így sok újdonságot és érdekességet fedeztem fel a témában. Miután jobban beleláttam a témába, így utólag azt gondolom, hogy a diplomamunkám címének az *„Állatasszisztált intervenciók a pedagógiában”* jobban megfelelné.

A saját vizsgálataim során terveztem szülői kérdőívet felvenni, azonban az intézménnyel való nehézkes kommunikáció és kapcsolattartás miatt ez nem valósult meg. Célravezetőbbnek és eredményesebbnek tartottam volna, ha sikerült volna több időpontot egyeztetni vagy ha több foglalkozást meg tudok figyelni az egy év alatt.

Meglepődtem, amikor a két gyógypedagógus nem tudta, hogy milyen fejlesztési célok vannak kitűzve a terápiás foglalkozáson. A kérdés nem érte őket váratlanul, mégse tudtak határozott választ adni. Ez azért nagyon meglepő, mert a terápiának mindig van célja, ami miatt megvalósul, és a célkitűzést a gyermekkel foglalkozó pedagógusok látják a legjobban. Így viszont adódik a kérdés, hogy amikor Lilla tartotta a foglalkozást, akkor megjelentek-e a célkitűzések. Vagy egyszerűen nincsen tisztázva a fogalmak jelentése, és egy kutyával asszisztált aktivitáson vesznek részt a gyerekek, ami szintén fejlesztő, de általános célkitűzések vannak.

Az óvodai csoportok tekintetében a kutya bizonyult a leginkább használt terápiás állatnak. Nagyon meghökkentő, hogy az állatasszisztált intervencióban használt állatfajok közül nem mindegyiknek kell vizsgát tenni, ami viszont kihathat a terápia sikerességére.

A bemutató és a rendszeres foglalkozás között szembetűnő volt, hogy mindhárom tipikusan fejlődő óvodai csoportnál a bemutatófoglalkozás témája, felépítése és gyakorlatai ugyanazok voltak, addig a rendszeres terápia során az állatasszisztált tevékenység mindig igazodott a csoport által vett ismeretanyaghoz, differenciáltan kaptak feladatot a gyermekek.

Szintén jó, hogy össze tudtam hasonlítani, hogy milyen a terápiás foglalkozás, amikor egy, illetve amikor két kutya van jelen. Minél több a gyermek, annál hatásosabb, ha két kutya van jelen két felvezetővel. Így minden gyermekre jut idő, meg tudják várni azt a gyermeket, akinek munkatempója lassabb vagy több feladatot, játékot tudnak végrehajtani.

A bemutató foglalkozást multimédiás eszközre jegyzeteltem le. A rendszeres foglalkozásnál minden alkalommal kézzel jegyeztem le papírra a látottakat. Azért választottam ezt a megoldást, mert egy számítógép vagy telefon elővétele kizökkenthette, megzavarhatta volna a gyermekek figyelmét. Azonban amiatt, hogy papír alapú jegyzetet készítettem voltak olyan pillanatok, amelyikről lemaradtam. Videófelvétel készítése hasznosabb lett volna, de a fent leírtak miatt maradtam a kézi jegyzetelésnél.

Az előzetesen felállított kutatási kérdéseimre valamelyikre teljesen, valamelyikre részben találtam meg a választ.

„Ugyanolyan hatékony-e a terápia, ha a kutya saját felvezetője tartja vagy ha a gyermekcsoportot jobban ismerő szakember (pedagógus, gyógypedagógus) dolgozik a kutyával a felvezető jelenlétében?” kaptam választ. Hospitálásaim alatt minden esetben a terápiás kutya felvezetője tartotta a foglalkozást. Azonban Miskolci Lilla gyógypedagógussal készített interjúban fény derült arra, hogy ő is végzett el pedagógusoknak szóló akkreditált tanfolyamot, így korábban ő tartotta a foglalkozást a kutyával. Elmondása szerint ez fejlesztőbb volt, mert ő jobban ismeri a csoport szokásait, a gyermekeket, mint az órát tartó személy. A másik két gyógypedagógus ezügyben nem tudott nyilatkozni. Azt viszont fontosnak tartom megjegyezni, hogy most nem a pedagógusok tartják a foglalkozást, hanem a felvezető szakember, és ennek meglehetnek az okai, hogy az óvodavezetés miatt döntött így.

Sipos Mónika, aki a terápiás foglalkozásokat vezette, pedagógus is, középiskolai tanár. Érdekes lett volna megtekinteni ott egy foglalkozást, hogy milyen, amikor egy személyben ő a felvezető és a pedagógus is, hogyan zajlik így egy kutyával asszisztált foglalkozás/tanóra.

A terápia hatékonyságára hatással van-e, hogyha valaki nem szívesen dolgozik együtt az állattal? kérdéseimre nem olyan formában kaptam meg a választ, ahogy arra számítottam. A gyermekek között az általam megfigyelt alkalmak volt olyan gyermek, aki rosszul lett a foglalkozás közben, vagy egy-egy feladatot nem szeretett volna végrehajtani, de kifejezetten olyan, aki teljesen ellenszegült vagy ellenállt a kutyával való részvételnek nem volt.

Ellenben nem feltételeztem, hogy olyan szakember, akinek a csoportjában van kutyás terápia nem kedveli ezt az állatfajt. Egyfelől a többi munkatárstól nagyon empátikus hozzáállás, hogy ezt tiszteletben tartják, és a pedagógiai asszisztens aktívan kiveszi a részét a foglalkozásból. Másfelől most a gyógypedagógus számára is adott a lehetőség, hogy javítson a kutyákkal való kapcsolatán, ő azonban ez elől elzárkózik. A gyermekek fejlesztése szempontjából sem lényegtelen, hogy a csoportvezető gyógypedagógus viselkedésén azt látják, hogy nem kedveli a kutyákat, nem simogatja meg őket.

A pedagógusok mit tapasztalnak, milyen a szülők hozzáállása, véleménye? kérdésre átfogóbb választ kaptam volna, ha sikerült volna elkészíteni a szülői kérdőíveket. Ennek hiányában az interjúalanyok válaszaire tudtam hagyatkozni. A szülők elégedettsége a pedagógusok alapján pozitív volt, és örülnek neki, hogy a gyermekeik számára van ilyen fejlesztési lehetőség.

Az állatasszisztált intervencióban résztvevő állatnak állatjólét szempontjából jó-e, ha részt vesz a tevékenységeken? kérdésemre kerestem választ a szakirodalomban, de nem találtam, ezért tettem be a Sipos Mónikával készített interjúmba. Kényes területre léptem ezzel a kérdéssel és nem várt választ kaptam. Interjúalanyom kifejtette, hogy nem minden kutya alkalmas terápiás kutyának, meg kell felelnie a temperamentumvizsgán és a gyakorlaton is. Azonban, ha még sikeresen meg is felel egy kutya a vizsgákon és szereti is az állatasszisztált tevékenységeket, a feladat nagy igénybevételt igényel a kutyáktól, érzelmileg kimeríti őket. Az ő terápiás kutyái sokkal hamarabb kezdtek el öszülni, mutatták az öregedés jeleit, mint a hobbi célra tartott kutyái. Lényeges, hogy a kutyákkal olyan tevékenységet is végezzen a gazda, ami örömet okoz az állat számára, ahol a kutyának is alkalma van a munka után felszabadultan játszani. Mónika naponta viszi a kutyáit futtatóba, ahol labdázik velük, illetve terelni is járnak. Ezt tapasztalatát más, terápiás kutyákkal dolgozó kollegáinál is beigazolódnak látja.

Mindezek ellenére nem gondolom, hogy az állatasszisztált intervencióba kevesebb kutya lesz bevonva ezután, hiszen a résztvevő gyermekek és felnőttek számára nagyon kedvező hatással bír a jelenlétük. Habár én is gondolkodtam azon, hogy bevonjam a kutyáimat a pedagógiai munkában, azok után, ahogy a felvezető beszélt erről a témáról, erősen gondolkodóba estem ezzel kapcsolatban.

Javaslatok

1. Annak érdekében, hogy minél sikeresebb legyen a pedagógiai folyamatokban a állatasszisztált intervenció hasznos lenne a pedagógusok számára elérhető képzések

egységesítése. Ezt abból a szempontból értem, hogy így valamennyi jelentkező ugyanazt a tudást, elméleti alapot lenne lehetősége elsajátítani.

2. Minden EGYMIbe, illetve olyan intézménybe, ahol fejlesztésre szoruló gyermekek vannak, elérhetővé tenni a kutyával való terápiát. A lehetőség után az intézmény tudna eldönteni, hogy szeretne-e élni ezzel a lehetőséggel.
3. A felevezető és a gyógypedagógus is egyetértett abban, hogy a heti egyszer 30 perc kevés a megfelelő kutyás terápiára. Ennek érdekében vagy az alkalmakat számát lehetnek növelni, vagy két felevezető együttes jelenléte is kedvezőbb lenne, mert így minden gyermekre lenne elég idő a foglalkozáson.
4. A terápiában résztvevő intézményben egy munkacsoport kialakítása, hogy a pedagógusok és a felevezető között jobb legyen a kommunikáció és az információáramlás, valamint a személyes kapcsolatra is jótékony hatással tudna lenni.

XV. Felhasznált irodalom és hivatkozások:

1. Animal Assisted Intervention Internation
2. Azúr Segítőkutya Egyesülete: Terápiás Kutya. In: Azúr Segítőkutya Egyesület honlapja [online] URL: <http://www.azursegitokutya.hu/Ter%C3%A1pi%C3%A1s-kutya/>, [2023.01.15]
3. Babos Edit: Állatasszisztált terápia – Módszertani előtanulmány óvodáskorú gyerekek kutyával történő fejlesztésére. In Alkalmazott Pszichológia Alapítvány folyóirata 2013/3, [online], [APA 2013 3 :1.korr.qxd \(elte.hu\)](#), [2022. 11.14.]
4. Benedek Elek Egységes Gyógypedagógia és Módszertani Intézet, Kutya terápiás foglalkozás [online, URL: <http://erzsebetibenedek.hu/index.php/kutyaterapias-foglalkozas/>] [2023. 04.02.]
5. Csiga-Biga Alapítvány: Bevezetés a kutyával támogatott óvodai, általános iskolai és középiskolai foglalkozások elméletébe és gyakorlatába. A kutyával támogatott foglalkozások mozgás- és képességfejlesztésének lehetőségei. In: Csiga-Biga Alapítvány honlapja, [online] URL: <https://www.csigabigaalapitvany.hu/pedagogus-akkreditalt-tovabbkepzes-2023-24/> [2023.04.04.]
6. Debreceni Egyetem: Állatasszisztált pedagógiai fejlesztőtevékenység területen pedagógus-szakvizsgára felkészítő szakirányú továbbképzési szak. In: Debreceni Egyetem honlapja, [online]. URL: https://gygyk.unideb.hu/sites/default/files/upload_documents/allatasszisztalt_pedagogiai_fejlesztotevekenyseg_teruleten_honlapra_1.pdf, [2022.05.07.]
7. Effects of contact with a dog on prefrontal brain activity: A controlled trial. In: EurekaAlert.org honlapja, 2022. [online].URL: <https://www.eurekaalert.org/news-releases/966229>, [2023. 02.24.]
8. Illés Anett: AI módszer a kutya terápiában. In: Magyar Elektronikus Könyvtár honlapja [online] URL: <https://mek.oszk.hu/03800/03851/> [2022. 03. 11.]
9. Koltai Blanka Sára; Dr. Devosa Iván Ph.D.; Dr. Tiszai Luca Ph.D.; Dr. habil. PaedDr. Nagy Melinda Ph.: A lovak rejtett szerepe a lovasterápiás munkában. In: Gradus, (2020) [online]URL: http://real.mtak.hu/122584/1/2020_3_ART_005_Koltai.pdf, [2023.04.10.]
10. Kutyával Egy Mosolyért Alapítvány: A kutya, mint segédtanár. A kutya terápiája, mint alternatív lehetőség a pedagógiában, gyógypedagógiában. In: Kutyával Egy Mosolyért Alapítvány honlapja, Kecskemét [online] URL: https://kutyavalegymosolyert.hu/alapitvany/?page_id=2025, [2023.04.04.]
11. Magyar Agrár és Élettudományi Egyetem: Állatasszisztált pedagógiai fejlesztő tevékenység területen pedagógus szakvizsgára felkészítő szakirányú továbbképzés. In: Magyar Agrár és Élettudományi Egyetem honlapja [online] URL: <https://unimite.hu/k%C3%A9pz%C3%A9s/-/content-viewer/%C3%81llatassziszt%C3%A1lt-pedag%C3%B3giai-fejleszt%C5%91-tev%C3%A9kenys%C3%A9g-ter%C3%BCleten-pedag%C3%B3gus-szakvizsg%C3%A1ra-felk%C3%A9sz%C3%ADt%C5%91-szakir%C3%A1ny%C3%BA-tov%C3%A1bbk%C3%A9pz%C3%A9s/20123>, [2022. 11.30]
12. Magyar Lovasterápia Szövetség: A lovasterápiáról általában. In: Magyar Lovasterápia Szövetség Alapítvány honlapja [online] URL: <http://www.lovasterapia.hu/lovasterapiarol/lovasterapiarol.html>, [2023.04.10.]

13. Magyar Lovasterápia Szövetség: A lovasterápia ágai. In: Magyar Lovasterápia Szövetség Alapítvány honlapja [online] URL: <http://www.lovasterapia.hu/lovasterapiarol/lovasterapiarol.html>, [2023.04.10.]
14. Magyar Terápiás és Segítőkutya Szövetség: A terápiás kutyák vizsgaszabályzata. In Magyar Terápiás és Segítőkutya Szövetség Egyesület honlapja [online]: URL: <https://matesze.hu/documents/document/terapias-kutyak-vizsgaszabalyzata-document-202101262000.pdf> [2023.04.04.]
15. Maróthy Johanna: Állatasszisztált intervenciók Németországban. In: Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat honlapja, 2017/5-2, [online], URL: <https://ojs.elte.hu/gyermekneveles/article/view/653> , [2022.11.14.]
16. Meers, Lieve; Coultis, Debbie; és Ellery Samuels, William: History of Animal-Assisted Therapy. In: Encyclopædia of Human-Animal Relationships: A Global Exploration of Our Connections with Animals, 2007. Research Gate honlapja [online] URL: https://www.researchgate.net/publication/344390748_History_of_Animal-Assisted_Therapy [2023.03.02.]
17. Pásztk Norbert: Az állatok hatása az emberek egészségügyi állapotára. In: Egészségtudományi Közlemények, 2019, [online] URL: <http://midra.uni-miskolc.hu/document/34626/31087.pdf>, [2023. 04. 01.]
18. Szódy Judit : Kutyák a tanteremben - Állatasszisztált oktatás. In: Új Köznevelés honlapja, 2018/3-4, [online], URL: <https://folyoiratok.oh.gov.hu/uj-kozneveles/kutyak-a-tanteremben> [2023. 04.07.]
19. Takács István; Szalai Katalin: Állatasszisztált kutatások Kaposvárott 2011-2016. In: Gyermeknevelés Tudományos folyóirat [online], <https://ojs.elte.hu/gyermekneveles/article/view/601/500>, : [2022. 11.15.]
20. Topál József: Állatasszisztált foglalkozások: Lehetséges hatásmechanizmusok, In: Juhász Gyula Pedagógusképző Kar honlapja, [online] URL: http://www.jgypk.hu/mentorhalo/tananyag/Allatasszisztalt_foglalkozasV2/3321_lehet_sges_hatsmechanizmusok.html, [2023.04.07.]
21. Topál József: Állatasszisztált foglalkozások – A társállat tartás és egészség kapcsolata. In: Juhász Gyula Pedagógusképző Kar honlapja, [online] URL: http://www.jgypk.hu/mentorhalo/tananyag/Allatasszisztalt_foglalkozasV2/332_a_trsllat_tarts_s_az_egszsg_kapcsolata.html, [2023.04.07.]
22. Zalai Kutyasuli: Állatasszisztált foglalkozásvezetés elmélete és gyakorlata. In: Zalai KutyaBarátok Egyesülete honlapja, [online], URL: <https://terapiaskutya.webnode.hu/pedagogusoknak/> [2023.04.06.]

XVI. Mellékletek

A Benedek Elek Egységes Gyógypedagógiai Intézetben az óvodában dolgozó gyógypedagógusokkal készítettem interjút. Az interjút kétszemélyes helyzetben készítettem el az érintettekkel, nyugodt környezetben. A kérdéseket előre megkapták, így volt lehetőségük átgondolni a válaszokat, felkészülni.

Az interjúban megemlített személyek nevét az adatvédelmi törvény miatt fiktív nevekké helyettesítettem.

1. Melléklet – Teljes interjú Miskolci Lillával

Miskolci Lilla vagyok, 2014 szeptemberében kerültem ide. A végzettségem az gyógypedagógus ilyen munkakörben is dolgozom. A csoportban 8 kisgyermek van: 2 lány és 6 fiú. A diagnózisok szempontjából hat F84, egy F70 és egy F79. A legkisebb még nem is vesz most részt a terápián, ő szeptemberben volt 3 éves, és ő még annyira ragaszkodik az anyukájához, naponta csak egy-egy órára jön be, általában 10 órától, tehát még nem „sokkoljuk” ilyennel, hogy foglalkozás meg terápia. Majd szeptemberben, ezt évet most erre szánjuk, és akkor szeptemberben pedig ráállunk, hogy hosszabb időt töltsön az óvodában.

Én 9 éve vagyok itt és már előtte is volt, azt pontosan nem tudom megmondani, hogy mióta, de amióta én itt dolgozom, azóta létezik kutyás terápia csoportban. Amikor én elkezdtem itt dolgozni, akkoriban más járt ki terápiát tartani, tehát más kutya volt, illetve más felvezető. 2-3 éve jár hozzánk a mostani felvezető, a mostani kutyusával, tehát ő viszonylag új. Az előtte itt dolgozó szakember, Attila évekig, 10 15 éve járt ide. Ő is szívesen maradt volna, de azt az információt kaptuk, hogy a kutyájának nincsenek meg a terápiához szükséges papírai, így került a mostani szakember az intézménybe.

Amikor a Attila járt hozzánk, neki egy golden retrievere volt, Milky. Annyi volt, hogy a Attila csak felvezette a kutyát és nekünk, gyógypedagógusoknak kellett tartani a terápiát. Akkor a csoportokban dolgozó gyógypedagógusok közül én elvégeztem két szakirányú továbbképzést. Ennek köszönhetően számomra nem volt újdonság, hogy meg kell tartani a terápiát, de a többiek is meg tudták tartani, de Attila is sokat segített a terápiák ebben. Amikor ő elment, és ugye jött Móni a saját kutyájával, akkor onnantól teljesen a háttérbe kerültünk. Tehát mi, a csoportban dolgozó felnőttek- is csak egy ilyen passzív résztvevői vagyunk a terápiának. Most Móni vezeti a kutyát és a ő irányítja, az egész foglalkozást.

Jakab Zsófia: Jól értettem, hogy állatasszisztált pedagógus is vagy?

Lilla: Konkrétan nem tudom megmondani, hogy az vagyok-e. Két továbbképzésen voltam. Az egyik Erdész Brigittánál, neki volt egy 30 órás továbbképzés, direkt óvodás korú gyermekkel foglalkozó embereknek. A másikat pedig a Lakos Juditnál (Varázsmancsok) csináltam meg, azt hiszem, az is egy ilyen 30 órás továbbképzés volt. Nem tudom, hogy ez ezzel én már állatasszisztált pedagógusnak számítok e.

Zs: Jó, hogy mondod, hogy elvégezted ezeket a képzéseket, mert akkor lenne egy olyan plusz kérdésem hozzád, hogy te melyiket látod hasznosabbnak: amikor te tartottad a gyerekeknek a foglalkozást a terápiás kutyával, vagy amikor bejön egy külső – bár ismert szakember, merthogy hétről hétre látják - vagy amikor ő tartja?

L: Amikor én tartom meg. Én ismerem a gyerekeket. Én tudom, hogy mi a heti téma, de most is próbálunk arra törekedni, hogy a heti témáról, amivel egész héten foglalkozunk, akkor csütörtökön a kutyával is ezt folytassák. Ez jobban működött, amikor én vezettem a terápiát, mert ismertem a gyerekeket és tudtam, hogy hogy építsem föl hogy, tehát egésznek a menete teljesen más volt. Most megint egy teljesen más felépítése szerint zajlik most a terápia. Például Attilánál ott úgy volt, hogy terápia elején köszöntjük a kutyát, az időtartam akkor is fél óra volt- és amikor a gyerekek köszöntek a kutyának és miután minden gyerek megsimogatta, utána mindig volt egy mozgásos rész még az elején. Ott úgy volt, hogy egy hosszú pórázt kapcsoltunk rá Milkyre, majd különböző mondókákkal - amit tornán használunk-. tehát ismert mondókákat hívtuk be a gyerekeket, és akkor megfogták a pórázt és mentünk és énekeltük a *Tekeredik a kígyót meg a Süssünk, süssünk valamit*. Ezután jött maga a téma feldolgozása, amivel egész héten foglalkoztunk. Nagyon sokat dolgoztunk a táblánál, laminált eszközökkel. Például, amikor gyümölcsök volt a téma, gyümölcsképek voltak ezeket használtuk föl, csak a kutyát beépítettük. Olyankor a gyerekek a kutyára csatolt zsebes tarisznyájából húzták ki a képeket. Ilyenkor valamilyen szinten, hogy a passzív volt a kutya, de ezt követően mindig volt még egy kutya alatt átbújós feladat vagy s kutya szlalomban szaladt át a gyerekek lábai alatt. A terápia végén az mindig egy relaxáció. Lefeküdt Milky, majd a gyerekek is lefeküdtek, úgy, hogy a fejükkel rá feküdtek, és besötétítettünk és halk zenének pihengettek. Az a levezető rész teljesen kimarad a terápiából. Az elején a köszönés megvan most is, csak már úgy van, hogy a jelet húznak ki a kosárból és a kutya hámjára kell fölhelyeznie. Most is vannak ilyen futós feladatok, de teljesen más, már csontokra kell ráállniuk a gyerekeknek. Ez nem rossz, mert a gyermekek át tudtak állni. A témát próbálja beépíteni Móni, de ugye nem ismeri úgy a gyerekeket, nem tudja, hogy milyen szavakat használjon, milyen kérdéseket tegyen föl. Én hátulról próbálok segíteni vagy akár az asszisztensek, de azzal már megborul a terápia menete, mert olyankor

segíteni kell Mónit is, hogy mondom: Ezt nem fogják tudni, vagy hogy tegye fel másképp a kérdést. Labdabás szokott lenni nála is. A relaxáció teljesen elmaradt, teljesen más most a felépítése. A végén elköszönnek, és kimegy a felvezető páros.

Zs: És amikor te tartottad a foglalkozást, Milkyvel jól együtt tudatok működni?

L: Igen, nagyon. Milky nagyon ügyes volt, igaz, hogy Attila irányította, de velem is együttműködött a kutya. Mivel én vezettem a terápiát, így Attilával nem is kellett nagyon szorosan kapcsolatot tartani. Elmondtam reggel, hogy mi az aktuális téma, és Attila tudta, hogy a hosszú pórázra vagy a hámra lesz szükség. Mónival jobban össze kell dolgozni, hogy tudja, hogy mit milyen szinten tudnak a gyermekek és hogy hogyan kérjen tőlük valamit, hogy célravezető legyen, mert az ismeretek akkor fognak beépülni, ha ugyanúgy kérjük őket.

Zs: Milyen állatok vannak jelen a foglalkozáson?

L: A foglalkozáson csak kutya van jelen.

Zs: Milyen előfeltétele van annak, hogy egy gyermek részt vehessen a foglalkozáson?

L: Igazából így konkrét előfeltétele nincs. A szülőkkel szoktunk aláíratni egy beleegyező nyilatkozatot. Olyan dolgok vannak beleírva, hogy a szülő kijelenti, hogy a gyermeke nem allergiás a kutya szőrre, vagy hogy tudomásul veszi azt, hogy ha a gyermek milyen módon bántja a gyereket a kutyát, abban a pillanatban ki lesz rakva a terápiáról és nem vehet részt rajta. Ilyenre nem volt még úgy erre konkrét példa. Olyan volt, hogy mondjuk belerúgott a gyerek a kutyába. Most nálunk kezdte el az egyik kisfiú, hogy azon röhög, hogy tapossa a kutya lábát, ha olyan feladat van, hogy körbe kell állni. Jeleztük a szülőnek és megmondtuk, hogy figyelni fogjuk a gyermeküket, és ha ez a viselkedés huzamosabb időig fennáll, akkor viszont ki lesz emelve a terápiáról, de ilyenre még nem volt rá példa. Általában figyelmeztetés szokott segíteni.

Zs: Volt már olyan szülő, aki nem egyezett bele a terápiába?

L: Nem, nem, nagyon szeretik. A szülők örülnek, hogy van terápia. Attól szoktak néha tartani, hogy ha a gyerekük fél a kutyától, de nem szokták nem szoktak tiltakozni ellene, hogy a gyerekük ne vegyen részt a foglalkozáson.

Zs: Terápia előtt tudnak egyeztetni?

L: Igen, igen. Hát van, hogy e-mailben, de van hogy így az előző alkalommal ugye megbeszéljük hogy mi lesz a következő alkalommal és akkor Mónika (a terápiás kutya felvezetője) már úgy készül rá hogy hogy mi szokott lenni.

Zs: A terápia anyaga hogyan illeszkedik a gyermekek diagnosztikus fejlesztéséhez?

L: Mit értesz ez alatt pontosan?

Zs: Mint te is mondtad, minden gyermeknek megvan, hogy milyen diagnosztizálható betegsége van és ezeknek szokott lenni - egy legalábbis a tipikusan fejlődő gyerekeknél – hogy hány óra fejlesztés javasolt és milyen területeken: pl. mozgás vagy logopédia. Az ide járó gyerekeknek van-e ilyen előírás, hogy milyen, hány órába fejlesztendő, illetve milyen területeken?

L: A szakértői véleményekben föl vannak sorolva a területek, hogy milyen fejlesztést kell kapniuk, de az óraszám az így általánosan van megadva

Zs: Ahogy elmondod, egy kutya terápia komplexen tartalmazza a fejlesztést, mert van benne mozgás, mondókázás, éneklés.

L: Igen, igen, illetve nem tudom hogy az ide tartozik e, hogy például főleg a mert aki nem autizmussal van nálunk, azért az felveszi a szemkontaktust. Az autistákkal ez problémás és például arra mi Attilával nagyon figyeltünk arra - itt most már egy kicsit az elsikkad -, hogy nézzen a gyerek a kutyára, ha megsimogatja. Vagy sokszor volt olyan, hogy kérd el Attilától a pórázt, nézz Attilára, mond, hogy: kérem. Attila is figyelt, mert sokszor ő is mondta, ha például én elfelejtettem, hogy: *Mit? Hogy kéred el?* tehát hogy ebbe így partner volt, hogy segített. Vagy például, ugye az ide járó gyerekek nem szeretnek hozzáérni ezekhez a fura dolgokhoz, a legtöbben és sokszor van olyan, hogy jutalomfalatot kaphatnak és akkor erre is próbáljuk rávezetni őket, hogyha nem veszi a kezébe rögtön a falatot, akkor csinálók ilyen fokozatot. Vagy akkor csak a cipő tetejére rakjuk vagy van, aki azt se engedi és akkor ide a székre rakjuk le és akkor előbb-utóbb eljut oda, hogy hogy székre helyezzük, tehát azért próbáljuk így pozícionálni őket, hogy hogy kicsit ebbe is fejlődjenek.

Zs: Ha terápiás foglalkozás előtt váratlan változás történik tudjuk-e jelezni a szakembernek?

L: Igen, igen. Van, hogy aznap már nem. Ha előtte fel tudunk rá készülni vagy tudunk jelezni, akkor szoktunk, főleg emailben Móninak. De ha itt hirtelen történik valami Móni tudja,

tud hozzá alkalmazkodni. Nem volt még ilyen probléma, hogy idegeskedett volna emitt, hogy változtatni kell gyorsan.

Zs: Várják a gyermekek a foglalkozásokat?

L: Várják. Nem nagyon mondják így a hét közben, de amikor aznap reggel van, a reggeli után mi kezdtük és akkor szoktuk mondani, hogy siessetek a reggelivel, mert jön a kutya. Akkor már izgatottak és mindenkin úgy látszik, hogy várja, ilyenek, úgyhogy igen.

Zs: Két foglalkozás között beszélnek róla?

L: Nem, abszolút nem.

Zs: Van-e kedvenc terápiás kutyusuk?

L: Most egy kutyus jön, egy kisebb keverék kutya, így nem nagyon tudnak választani. Tavaly volt, hogy volt egy tanuló páros, és akkor két kutya volt bent, de ott se választottak a kutyák közül a gyerekek. Elfogadták mind a kettőt. És ha nem jött a tanuló kutyus valami miatt, akkor a gyerekek nem is keresték, örültek a jelenlevő kutyának.

Zs: Mi a cél, amiért van az intézményben állatasszisztált terápia?

L: Megmondom neked őszintén, hogy én erre nem tudok nagyon válaszolni. Valamilyen szinten esetleg az állatok iránti szeretet, meg hogy a fejlesztésük még egy úton megtörténjen. De hogy így konkrét célról most nem tudok neked beszámolni, hogy én ezt olvastam volna akár a nevelési programban. Van róla szó, de ennyire nincs kifejtve.

Zs: Ebben a nevelési évben mi a célkitűzés? Például szocializáció megsegítése.

L: Lehet, hogy ez a mi hibánk is, tehát hogy nem szoktunk így erről beszélni, hogy most ennek ez a célja, sajnos. Ez egy plusz csatorna, amin tudjuk fejleszteni őket.

Zs: Itt arra is gondolok, hogy van egy gyerek, aki még az elején ódzkodik a kutyától és vele eljutni májusban arra a szintre, hogy már odamegy, megsimogatja a kutyáját.

L: Igen, igen, persze, ilyen van. Amit mondtam, a jutalomfalatot, hogy nem szerelik megfogni és hogy eljussunk oda, hogy nézzen rá a kutyára, mikor kínálja neki. Ezek mind célok, csak valahogy erről itt nem beszélünk vagy nincsenek ez így ezek így lefektetve csak volt tehát hogy ez így a csoporton belül így hát most lehet, hogy kicsit nagyképűen hangzik, de hogy így ösztönösen jön. Most olyan gyerek nincs a csoportban, aki mondjuk félne a kutyától.

Olyan gyermekek voltak, akik nem szeretik megfogni az ételt és most ott járunk, hogy már megengedik, hogy a székre vagy a lábukra rátegyük a falatot.

Zs: Kell valamit dokumentálni arról, hogy van állatasszisztált terápia az oviban?

L: Nem, semmit. Krétát vezetünk, és ott fel sincs tüntetve, hogy csütörtökön kutya terápia van.

Zs: Miben/hogyan nyilvánul meg a gyermekek viselkedésében az állatasszisztált terápia hatása? PL: mondtad, hogy kértétek, hogy a szemkontaktust vegyék fel a gyerekek és hogy ez a cselekvés bizonyos idő után megjelenik az emberekkel való kommunikációjában a gyermeknek.

L: Ezt nem tapasztalom. Azt szerettem volna, ezeken kívül hozzátenni, hogy egyrészt én ezt nagyon kevésnek tartom, hogy heti egy alkalom van, ami fél óra és 8 gyerek jár alapvetően a csoportba. Általában nincs itt mind a nyolc gyermek, de amikor igen, akkor el tudod képzelni, hogy hányszor jut egyre sor fél óra alatt. Ez a fél óra nagyon – nagyon kevés. Most is érzem, de amikor én tartottam, akkor még jobban tapasztaltam ezt. Akkor éreztem azt, hogy volt értelme a terápiának és hasznos is volt, ha mondjuk három-négy gyerek volt aznap, mert olyankor mindenkire volt idő. Ki tudtuk várni, amíg felveszi a szemkontaktust a gyermek, nézzen a felvezetőre, kérje el a pórázt - ez abban az időben, amikor én tartottam a terápiát. Mikor kevés gyerek volt, ki tudtuk várni. Volt olyan alkalom, hogy ott álltunk 10 percet, mert tudtuk, hogy kevés gyerek van, és megvártuk, még ránézett. Mikor nyolc gyerek van, akkor kétszer mondjuk és ha nem néz oda, akkor kívülről megsegítjük, odafordítjuk a fejét, hogy figyeljen oda. Tehát a magas létszám miatt nem jön ez át, pont emiatt, mert egyszer van hetente és nagyon rövid. A terápián belül is kevés idő jut a gyerekekre.

Zs: A gyermekek örömmel vesznek részt a terápiás foglalkozáson?

L: Igen, tényleg, mindenki nagyon örül.

Zs: Az Önök megítélése szerint a szülők hogyan viszonyulnak ahhoz, hogy az intézményben kutyaterápiás foglalkozás működik?

L: A szülők elfogadják, tényleg nem tiltakoznak a foglalkozás ellen.

Zs: Egy állatasszisztált terápiás foglalkozás ideje 30 perc. A gyermekek mennyire tudnak végig motiváltan tevékenykedni az időtartam alatt?

L: Motiváltak végig. Akkor látni, hogy zizegősebbek, ha sokan vannak. Azt már nehezebb kivágniuk, ha nyolc vagy hét gyereken végigmegy. De hogyha kevesen vannak és

többször kerül rájuk a sor, akkor sokkal inkább végig ülik, mert szeretik a terápiát. Minden feladatot szívesen megcsinálnak, független attól, hogy sokan vannak vagy kevesen. Nincs olyan feladat, amikor azt látni, hogy egy gyerek nem csinál meg egy feladatot. Bármilyen feladatot kérünk tőlünk, jönnek és csinálják, és örülnek neki.

Zs: Az állatasszisztált terápiás foglalkozásokon tanult/használt dalok, mondókák játékok hogyan épülnek be a mindennapokba?

L: Fordítva tudom mondani. tehát általában a terápián - sem most sem pedig a régen-újat nem tanultunk, inkább, amit a héten tanultunk, akkor azt ugye a terápián felhasználtuk valamilyen módon, kutyát belevonva. A kutya egy új csatorna, ő is valahogy részt vesz ebben, hogy a terápián segíti az anyag elmélyülését. Mindig egyeztetjük Mónival, hogy mi lesz a téma a következő héten, és akkor már neki jár az agya, hogy arra milyen dolgokat tud hozni, kérdezi, hogy így vagy úgy fogja csinálni, akkor jó lesz-e.

Zs: Akkor a szülők felé nincs anyagi vonzata a terápiának, azt az intézmény állja?

L: Most nincs. Régen, Attila idejében a fizetős volt, és utána sikerült ezt valahogy elintézni, hogy a tankerület állja most a terápia költségeit, ezt a háromszor fél órát. A szülők számára is sokkal kedvezőbb. Amikor még fizetős volt akkor is, azt hiszem, egy ezres volt ez a fél óra. De volt olyan szülő, aki nem tudta megfizetni és akkor az a gyermek nem vett részt.

Zs: Olyankor nem is volt bent az érintett gyermek?

L: Nem volt bent. Akkor vagy másik csoportba ment át addig, vagy ha úgy volt kolléga szabad, akkor kihozta a fejlesztő szobába és itt töltötte el azt a fél órát. Ez tényleg tehát ritka volt, még úgymond a legszegényebb család is igyekezett valahogy kigazdálkodni azt az egy ezrest, hogy a gyermek részt vehessen.

Zs: A gyermek fejlesztés miatt most jó, hogyha nincs olyan személy, aki kimarad a terápiából.

L: Igen. Régen, ez egy másik dolog, mert nem csak kutyás terápia volt itt, hanem úszás meg lovasterápia, azok is fizetősök voltak. Ott voltak feltételek, tehát hogy a úszásnál az, hogy szobatiszta legyen a gyermek, ne viseljen még úszó pelenkát se, illetve a kezelhető magatartású gyermek legyen, nehezen fegyelmezhető autistákat nem tudtuk elvinni. A lovaglásnál is megvoltak az egészségügyi előfeltételek, tehát akinek olyan szervi baja, vagy a külső fizikai olyan, hogy ott nem tud megülni a lovon, akkor az a gyermek nem ment.

Zs: Lovasterápiára ti vittétek el a csoportokat külső helyszínre?

L: A lovasterápia nem volt kötelező. A kutyaterápia sem az, de mivel nem kell fizetni érte, azért minden gyermek részt vesz rajta. Amikor lóért fizetni kellett, nem volt kötelező terápia, akkor kiadtunk egy ilyen kérelmi papírt a szülőknek, és amelyik gyermekeknek kérték a terápiát, ők vettek részt arra. Arra törekedtünk, hogy hét-nyolc fős gyermeklétszám összejöjjön a három csoportból. Kisbusszal vitték le minket a lovasterápia helyszínére és igazából oda két-három pedagógiai asszisztens kísérte el a gyermekeket. Ez a terápia nagyjából az egész délelőttöt fedelte, mert kilenckor indultak és fél tizenkettőre értek vissza. A helyszínen két állat volt: egy póni meg egy nagy ló. Volt egy vezető, illetve egy személy, aki a terápiát vezette, tehát ott a pedagógiai asszisztensek csak ilyen kísérők voltak, és az volt a feladatuk, hogy ők adják a gyerekeket, hogy melyik két gyermek következik és melyik két gyermek végzett.

Közben volt vezetőváltás az intézményben. Addigra nagyon drága volt a lovazás, ilyen háromezer ötszáz forintba került egy gyermek számára, tehát már elég sokat kellett fizetni. Igazság szerint, már ott olyanok is voltak, hogy az asszisztensek nem szívesen mentek ki, mert azért ott télen hideg volt ott várakozni, nyáron bűdös. És ugye nem vette át a tankerület, mert mondta, hogy annyit nem fog fizetni, tehát az azért nagyon drága a kutyás ezreshez képest. Így a lovas terápia teljesen leállt. Igazság szerint nem tudom neked megmondani, hogy most ezt így bánjuk-e vagy nem. Olyan téren szoktam olyat hallani itt a többiektől, hogy „Hű de jó hogy már nincsen”, mert amit az előbb soroltam, hogy rossz volt ott várakozni, de a gyerekeknek meg jó volt. Meg tényleg egy napot így felület nekik, hogy mégis kint voltak. Azt hiszem, abban is egy ilyen 20 percet ültek a lovon. Úgy volt akkor, egy ilyen kör alakú pályán mentek, és elől ment a nagy ló mögötte meg a póni. Általában az volt a fő vezetője az egész terápiának, aki a nagy lónál ment és a pónis mindig utánozta a nagy lovasat. Tehát ha ott mondjuk a sörénye csipeszelték, akkor a pónin is az volt, nem más feladatot oldottak meg, valahogy így kapcsolódott a kettő. Úgyhogy nem volt az rossz csak hát az, hogy a kivitelezés volt nehéz. Így jobb, hogy úgymond házhoz jön a kutya és akkor úgymond nem olyan megerőltető, vagy hogy mondjam.

Zs: Igen, kevesebb erőforrást igényel tőletek.

L: Igen.

Zs: Van-e olyan gyermek, aki nem tud/nem alkalmas részt venni a terápiás

foglalkozásokon?

L: Nálam nincs most. Ez az egy kisfiú van, akit mondtam, hogy elkezdte, hogy rátaposott a kutya farkára vagy a lábára és röhög rajta. De most ott figyelmeztetve lett a gyerek is, meg jeleztük a szülőnek is, hogy figyeljük a gyermeket, és akkor meglátjuk.

Zs: És ilyen esetben ti szóltok rá vagy a felvezető, vagy a kutyus jelzi?

L: A kutya nem jelzi abszolút, ők vannak tréningezve, hogy őket ez ne zavarja. Ez úgy van, hogyha Móni veszi észre, akkor ő szól rá, ezt most én vettem észre. Mellettem állt az adott kisfiú, és akkor én láttam, hogy a körjáték során ő azzal szórakozik, hogy amikor odaért, direkt a kutya farkára lép. Aztán volt egy olyan feladat, hogy téri irányokat gyakoroltak, hogy vagy a kutya mellé, vagy mögé vagy elé kellett állni és akkor elé állt, akkor szintén azzal szórakozott, hogy így a taposgálta a kutya lábát, de én vettem észre. De mindig, aki észreveszi az jelez, igen. De hogy a szülőknél mi jeleztük, tehát ott ugye már Móni nincs itt, amikor megérkeznek a szülők a gyermekért.

Zs: A felvezető szakember mellett Ön aktívan részt vesz a terápiás foglalkozáson?

L: Most már nem, tehát a jelen helyzetben ugye nem. A gyerekek mögött szoktunk ülni, vagy beállunk, mert ugye úgy így tudunk kört csinálni, de nem tehát Móni intézi kettő az egyben.

Zs: Mi az Ön, személyes véleménye a terápiáról?

L: Amit mondtam, hogy szerintem kevés meg rövid. A heti egy kevés és 30 perc rövid, főleg, ha itt van minden gyerek. De alapvetően egy jó dolog, mert tényleg szeretik a gyerekek. Csak hát mondom, hogy más kivitelezés kellene.

Zs: Arra lenne mód, hogyha minden nap ki tudna jönni a terápiás páros és akkor úgy beosztani, hogy minden nap két gyerekkel foglalkozna vagy hogyha minden nap jönne és akkor mindenkivel foglalkozna?

L: Az sok lenne. Jöjjön csütörtökön, csak mondjuk, se akarom mondani, hogy mondjuk legyen egy 60 perces a terápia, mert azt meg sok idő. De akár 40 perc vagy 45 perc már mindjárt hosszabb lenne. Mert úgy hosszabb lenne, hogy akkor a nyolc gyerekre is ugye jobban jut idő. Mindig az volt, amikor én is tartottam is, hogy állandóan néztem az órát, hogy jó akkor most kicsit ugye föl kell-e gyorsítani vagy nem, mert ugye megy a következő csoportba. Még ezt így el szeretném mondani, hogy általában úgy van, hogy a terápiák, hogy nálunk kezdődnek, aztán

az első csoport és a középső csoport van a végén. A középső csoportban tavaly januárban nagyon nagy személyi változások voltak, tehát nem volt pedagógus, aztán új pedagógus jött. Az akkori vezető, hogy nekik kedvezzen, csinált egy olyan cserét, hogy helyet kellett cserélnünk. Tehát a középső csoportban kezdődött terapia, aztán ment előre és mi lettünk az utolsók. Most az időben azt jelenti, hogy 9.00-kor kezdődik, tehát 9- 9:30-ig volt középső csoport, 9:30-10-ig volt az első csoport és ugye 10-10.30-ig voltunk mi, hátul. Azért az utolsó csoport tizenegy órára eléggé elfáradt, a kutya se úgy működött már. Én kértem egy visszacsereit, tehát ahogy elment a vezető és egy mondtam, hogy szeretném visszakapni az első helyet nem is tiltakoztak ellene. Most a középső csoport „kínlódik”, viszont nekünk így jó. Azt akartam ebből kihozni, hogy a mi csoportunk tudja tartani az időt - tehát most mindenféle felvágás nélkül nagyon jó csoportunk van -, tehát még időben el tudtunk készülni, már ott ülünk amikor jön a felvezető páros és mivel szépen dolgoznak a gyerekek, Móni is időben be tudja fejezni és tud tovább menni. Ez nem igazán működik középső csoportban, mindig elcsúszás volt, tehát nem tudták összekapni magukat reggeli után, tehát már késve kezdődött a terapia és ugye mindenhova késve jutottak át. Én hiába ültettem le 10.00-kor vagy 9:55-kor a gyerekeket, volt olyan hogy 10:10-re meg 10:15- tudott átérni a páros, és mondtuk hogy ne tartsd meg, mert negyed óra és a napirendet meg tartani kell. Úgyhogy visszatértem az első helyet és így most már nincs csúszás, illetve Móniék is jobban tudnak figyelni most már. Úgyhogy ez volt még egy ilyen probléma, hogy hogy azért annak a csoportnak, aki utoljára van elég rossz. Tehát a kutya is azért elfárad elég rendszeren, meg a gyereket is. Azt mondom, hogy szerintem itt az első, mert ugye 9-től befejeztük a reggelit és az ott egy nagyon jó, hogy utána rögtön kezdődhetett. Frissek a gyerekek, friss a kutya. Még azt mondom, hogyha 9:30- 10-ig megy a második állomásra, még ott is jól működik. De érzem, láttam, hogy amikor elsőek voltunk és vagyunk, meg amikor utolsók voltunk, hogy azért mekkora különbség van. Tehát még ez egy ilyen hátulütő, igen. hogyne viszont ez egy jó tapasztalat.

2. Melléklet – Teljes interjú Mércse Tamarával

Mércse Tamara, Holdacska csoport gyógypedagógusa

Zsófia: Mióta dolgozik a csoportban?

Tamara: A csoportban 2019 11. 04. óta dolgozom. A csoportban jelenleg 9 gyerekünk van vegyes diagnózissal.

Zs: Milyen munkakörben dolgozik?

T: Gyógypedagógus vagyok, gyógypedagógus munkakörben dolgozom. Én értelmileg akadályozott szakirányos vagyok, egyébként Szegeden végeztem.

Zs: *Mióta működik a csoportban állatasszisztált terápia?*

T: Amióta én idejöttem, negyedik éve, azóta folyamatosan van

Zs: *Milyen állatok vannak jelen a foglalkozáson?*

T: Állatasszisztált terápia, kutyaterápia van. Általában az előző kutyaterápiásoknál két kutya volt váltva. A mostani kutyaterápián szintén két kutya van váltva, de legtöbbször egy kisebb testű kutya az, akivel működik a foglalkozás.

Zs: *Milyen előfeltétele van annak, hogy egy gyermek részt vehessen a foglalkozáson?*

T: Ahhoz, hogy a gyermek részt vehessen az év elején kitöltöttük egy beleegyező nyilatkozatot a szülőkkel, amiben fel volt sorolva, nincsen gyerekek kutyaszőr allergiája, illetve, hogy tolerálja a kutyát. Tehát hogyha a bántalmazza akkor kizárható a kutyaterápiás foglalkozásról. Ezt a szülők kitöltötték, tudomásul vették.

Zs: *És akkor mindenki beleegyezett, hogy a gyermeke részt vehet a foglalkozáson.*

T: Így van, beleegyeztek örülnek is neki egyébként a szülők, hogy van kutya terápia.

Zs: *A terápia előtt tudnak-e/szoktak-e egyeztetni a terápiás szakemberrel arról, hogy mi legyen a következő terápia anyaga?*

T: A terápiás szakemberrel, a felvezetővel, aki egyébként szintén pedagógus, vele is szoktunk így, igen, egyeztetni arról, hogy mi legyen a következő terápia anyaga. Tehát ez van, hogy igazodik ahhoz az anyaghoz, ami az óvodában történik a mi napirendjeink szerint, a mi témáink szerint. Viszont van, hogy itt teljesen a gyerekek aktuális érzelmi hangulati állapotához igazodik. Tehát hogyha a gyerekeknek rossz napjuk van, vagy az időjárás is annyira befolyásolja őket, hogyha így rosszabb napjuk van, akkor váltás van, tehát, hogy könnyebb, egyszerűbb dolgokat csinálnak a gyerekek a kutyaterápián.

Zs: *És akkor ezt így rugalmasan kezelitek és figyelembe veszitek?*

T: Abszolút, tehát így semmi nincs kőbe vésve, hogy márpedig ma a kutyának odaviszünk egy babzsákot és azt bele kell rakni a karikába kutya mellett. Tehát nincs semmi kőbe vésve, hogyha éppen nem úgy működnek a gyerekek akkor csak pórázon sétálás van helyette, például.

Zs: Ha a terápiás foglalkozás előtt váratlan változás történik, azt tudják-e jelezni a terápiás szakembernek és kérni, hogy ehhez igazodjon?

T: Igen, tehát rugalmasan vannak ezek kezelve ezek a dolgok. Általában a kutyaterápiás kollégánk az így úgymond fel szokta mérni, hogy milyen a gyerekek hangulata aznap. Tehát mi is mondjuk, hogy ma egy kicsit nehezebb napunk van, ma egy kicsit könnyedebb dolgokkal meg egyszerűbben kell készülnön. A felvezetőnek is van a, b, c, d, e, f, g, verziója, főleg így a mi csoportunknak erre szükség van

Zs: Foglalkozás előtt vagy közben is tudjátok jelezni vagy a felvezető kérdez tőletek, hogy melyik feladat legyen?

T: Igazából, ha bejön, akkor már fel is tudja mérni, hogy milyen állapotban vannak a gyerekek. Tavaly is már ő foglalkozott a gyerekekkel és idén is ő van. Már ismeri a gyerekeket és az újakat is. Nagyon jól tudja, hogy éppen mi a helyzet.

Zs: Várják-e a gyermekek a terápiás foglalkozásokat?

T: Általában azt lehet mondani, hogy örülnek a kutya terápiás foglalkozásnak, egyre jobban várják.

Zs: Miben nyilvánul meg, hogy várják?

T: gondolkodik

Zs: Akkor, amikor mondjátok nekik, hogy jönnek, vagy akkor belép a szobába a páros, akkor látszik rajtuk az öröm?

T: Van, akinek mikor már mondjuk, akkor, de van, hogy így sorba ültetjük őket a székekre és ekkor érkezik be a kutya és akkor így mindenki nézi az ajtót, hogy ki érkezik be és akkor örülnek. Tehát általában azt lehet mondani, hogy várják. Az, hogy megkérdezik, hogy jön-e a kutyus az nálunk nem releváns. Vagy hogyha éppen elmarad véletlen a terápia, hogy miért nem jött ma, csütörtökön hozzánk a kutya, akkor azért nem fogják megkérdezni meg szóvá tenni. A szülők megkérdezik.

Zs: Van kedvenc terápiás kutya a gyermekeknek?

T: A kedvenc terápiás kutya a gyerekeknek, az, akit éppen hoz a felvezető. Van egy kicsi kutyus, meg egy nagy kutyus, de igazából mind a így nagyon jól elvannak.

Zs: Tehát akkor nincs olyan, hogy mondják a gyerekek, hogy ők csak az egyik vagy csak a másik kutyával szeretnék dolgozni?

T: Nem, meg vannak vendég kutyusok, betanuló szakemberek is, akik szintén jönnek a kutyusokkal, tehát így nem nagyon zökkenti ki a gyerekeket. Nincs az, hogy valamelyik gyerek mondja, hogy ő nem akar az egyik kutyához menni. (sóhaj)

Zs: Milyen az a cél, amiért van az intézményben állatasszisztált terápia?

T: Hát, egyrészt mert a gyerekeknek úgy látjuk, hogy ez így nagyon jó, hogy van egy állatka, akit így látnak, és hogy megtanulnak bánni gyakorlatilag az állattal. Tehát nem az van, hogy akkor, ha az utcán találkoznak egy kutyussal, akkor nem tudják hova tenni és meg akarják csípni, rúgni, harapni vagy ilyesmi. Erre így ennyit tudnék mondani, hogy vagy nem tudom mire gondoltál, mi milyen a cél amiért van az intézményben.

Zs: Azért, mert én nem tudom, hogy az intézmény alapító okiratában szerepel-e vagy hogy a nevelési programban, hogy állatasszisztált terápia működik, vannak foglalkozások és annak van egy kiemelt célja, pl: szocializáció.

T: Azt nem tudom. Azt majd az intézmény egységvezetőnk fogja tudni neked megmondani, mert nem vagyok jártas ezekben a papírokbán. Meg az, hogy mi a célkitűzés, tehát így szerintem ez csoportonként változó, hogy éppen mi a célkitűzés. Nálunk az, hogy a gyerekek tolerálják, elfogadják és tanuljanak meg együttműködni a kutyussal, meg figyelni a kutyusra meg a felvezetőre. Tehát nálunk a csoportban ez a cél.

Zs: Jelenleg, hogy látják, hogyan állnak ennek a célnak megvalósulásában?

T: Hát, hogy (nevet), hogyan állunk a cél megvalósításában, ez változó. Tehát attól függ az is, hogy mikor milyen van a gyerekeknek. De egyébként én azt látom, meg azt látjuk a kollégákkal, hogy egyre jobban tolerálják azt, hogy van egy kutyus. Egyre szebben tudnak vele bánni, tehát volt az elején, hogy így bele kapaszkodtak a bundájába vagy a fülét akarták esetleg egy kicsit megtépkedni, de most már így nem, tehát egyre szebben bánnak vele a simogatás meg egyéb ilyen kontakt terén.

Zs: Az, hogy a kutyussal mert egy szebben bánnak, - nem tudom, hogy egymás között mennyire jellemző az, hogy ők verekednek -, de erre is hatással van a terápia?

T: Általában így nem igazán vesznek tudomást, idézőjelben, egymásról, tehát nincsenek konfliktusok, hogy most odamegy és akkor bánt valakit egy gyermek. Egy kis gyermekünk van,

ő az, aki harag és csíp, de ő már negyedik éve van itt, tehát már így redukálódott a dolog. Ha valami problémája van, akkor van neki egy ilyen pillangója és azt harapja inkább szét. Tehát, az, hogy gyereket megtámad szándékosan az nagyon minimális, szerencsére.

Zs: Ennél a kisfiúnál - mondtad, hogy 2019 óta vagy itt, azóta folyamatosan van kutya terápia, és azóta ez a kisfiú is itt van-, nála akkor lehet látni, hogy milyen volt, amikor elkezdte a kutyaterápiát és, hogy most milyen rajta?

T: Így van. Akkor olyan volt a kutyaterápia, hogy az a kisfiú a felnőtt ölében, háttal a kutyának, és a felnőttet szanaszét karmolta meg próbálta harapni, annyira nem akart kontaktolni a kutyával. És most már ugyanaz a kisfiú ül a széken, és igaz, hogy irányított mozdulattal, de simogatja a kutyát és örül neki. Mondjuk ők el is költöztek kertés házba, elvileg van is nekik kiskutya, tehát, hogy így szocializálódik, úgymond. igen.

Van egy másik kisfiunk, autista kisfiú, ő meg ha meglátta a kutyust a kisfiú öklendezett és szinte lehányta kutyát. Három évvel ezelőtt jött, azt hiszem harmadik éve van itt, és ő viszont már így jól eljutott odáig, hogy örül a kutyusnak. Tehát bejön a kutyus és látszik, hogy örül, menne vele a labdát dobálni, játszani. Meg most már megsimogatja a kutyust, irányított mozdulattal ugyan, de megsimogatja.

Zs: Akkor ezek nagy fejlődések.

T: Így van. Azt hiszem, hogy volt itt ilyen kérdés és ezt oda tartogattam. Igen, azért vannak ilyen látványos változások és fejlődések, ami a kutyaterápiának köszönhető. Igen, ez lett volna a következő kérdés, így ezt el is tudtam mondani.

Zs: A gyermekek örömmel vesznek részt a terápiás foglalkozáson?

T: Azt lehet mondani, hogy igen. Meg van még egy kisfiunk, aki szintén ilyen kis erőszakoska, ő aztán tényleg markolja a kutyát, meg így a szájába, szemébe szeretne belenyúlni. És azért nála is ez redukálódott már, hogy már nem tépi a kutyának a szőrét. Van, hogy még mindig belemarkol, de ha rászorulunk vagy így a kezét lazítjuk előtte, akkor úgy azért próbál arra figyelni, hogy ne akarjon a kutyájának szándékosan fájdalmat okozni, mert nála a szándékosság.

Zs: Pont ezt szerettem volna kérdezni, hogy ez mennyire szándékos, de akkor abszolút.

T: Abszolút. Meg neki nem nagyon van félelemérzete a kutyákkal kapcsolatban. Mert sétánál is gyakran látjuk, hogy a kutya, aki nekiszaladt a kerítésnek és ugat, mint az őrült, a

gyerek simán belenyúlt volna a kutya szájába, röhögve, hogy ez neki mennyire tetszik. Tehát ha nem figyelünk, akkor egy pillanat alatt a kutya szájába lenne a keze.

Zs: Fájdalomérzete van ennek a gyermeknek?

T: Nem igazán. Tehát ha még meg is harapná a kutya, az sem nagyon vennénk észre, szerintem. De igazából nála is van fejlődés ezen a téren, úgyhogy most már nincs az, hogy a kutyusnak a szemét ki akarja nyomni.

Zs: Az Önök megítélése szerint a szülők hogyan viszonyulnak ahhoz, hogy az intézményben kutyaterápiás foglalkozás működik?

T: A szülők nagyon örülnek annak, hogy van kutyaterápiás foglalkozás. Szokták is mindig kérdezni, hogy volt a kutyus, csütörtökönként, a csoportban és hogy, hogyan szuperáltak a gyerekek. Érdeklődők és örülnek. Meg így év elején is, amikor mondtuk, hogy lesz kutya terápia, akkor nagyon örülnek neki. Mert két terápiák volt egyébként, csak az egyiket a tankerület nem finanszírozta. Meseterápia és kutya terápia volt, és csak a kutya terápia maradt. A szülők így örültek neki, hogy legalább egy terápia az így megmaradt.

Zs: A tankerület döntötte el, hogy melyik terápia maradjon vagy volt beleszólásuk, hogy Önök melyiket szeretnék?

T: Nem tudom.

Zs: És a meseterápia ugyanígy heti egy alkalommal volt és ugyanígy csoportonként fél óra?

T: igen

Zs: Megkérdeztem, hogy Ön szerint a gyerekeknek melyik fajta terápia a hasznosabb és a fejlesztőbb?

T: Szerintem a kutya terápia, abból a szempontból, mert az mozgásosabb, interaktívabb. A meseterápia is interaktív volt csak, a mi gyerekeinknek, ami csoportunk, az egy kicsit magasabb szint volt szerintem a meseterápia, mint az, hogy a kutyus most pórázon sétáltatjuk és mondókázunk közben, vagy jutalomfalatot adunk innen-onnan, simogatjuk. Tehát kutya terápián jobban le lehetett kötni a gyerekeket, mint azzal, hogy van a mese, vannak a képek, vannak a kis eszközök és akkor a fele csoportot, így kábé össze kellett csak fogni, hogy odafigyeljen. Úgyhogy talán, talán így hasznosabb a kutya terápia, mert tényleg interaktívabb és jobban részt tudnak venni a gyerekek.

Zs: Egy állatasszisztált terápiás foglalkozás ideje 30 perc. A gyermekek mennyire tudnak végig motiváltan tevékenykedni az időtartam alatt?

T: (sóhaj) Ez megint az aktuális állapotuktól függ. Attól, hogy mennyire motiváltak, mennyire fáradtak, mennyire befolyásolja őket az időjárás vagy egyéb dolgok. A csoport létszáma és befolyásolja őket. Meg ha egy gyereknek rosszabb napja van, akkor abból kábé minden borul, ez az egymás gerjesztése kategória. Úgyhogy ez így változó, hogy mennyire tudnak végig motiváltan tevékenykedni.

Zs: Az állatasszisztált terápiás foglalkozásokon tanult/használt dalok, mondókák játékok hogyan épülnek be a mindennapokba?

T: Leginkább fordítva van. Tehát ami mondókát mi tudunk, például a pórázon sétálós mondókánk, az a mi foglalkozásainkból, a mi napirendünk vett mondóka, mert azt ismerik a gyerekek. Például a labda dobásnál is nincs külön mondóka, hanem ahogy a foglalkozások dobunk babzsákot, hogy „1, 2, 3, dobás!” és ekkor ugyanez van a kutya terápián is. Inkább mi tőlük van a kutya terápiába beépítve mondóka a foglalkozásba.

Zs: Akkor a terapeuta figyel arra, hogy ő is ugyanazokat építse be, amiket a gyerekek tudnak, ismerős számunkra.

T: Így van.

Zs: A 30 percet mennyinek ítéli meg: sok, kevés vagy elegendő?

E: Szerintem elegendő. Ez egy reális érték ez a 30 perc, mert teljesen jól ki lehet tölteni ezt az időt. Ha jó napjuk van gyerekeknek, akkor tényleg csak aktívan és gyorsan el is tűnik az a 30 perc. A fellevezető kollégánk is, a pedagógus kolléga, ő erre így nagyon figyel is, hogy minden jól menjen, ő nagyon jól egy hullámhosszon van velünk is, és nagyon jól együtt tudunk dolgozni. Ha menet közben elromlik a hangulat vagy ilyesmi, akkor ő vált. Tehát látja ezt, és akkor jó akkor most nem fogunk akadály pályázni, hanem akkor csak leülünk és simogatjuk a kutyust. Vagy hogyha nagyon zizegés van, akkor akadálypálya és nem a kutyus simogatás. Tehát ez így változó.

Zs: Van-e olyan gyermek, aki nem tud/nem alkalmas részt venni a terápiás foglalkozásokon?

T: (sóhaj) Olyan gyermek, aki nem vesz részt a foglalkozáson nincsen. Olyan, aki feszegeti a határokat, arról már meséltem, de nála fejlődés van. Tehát azért is nincs úgymond

kizárva a foglalkozásból. Esetleg, hogyha tényleg nagyon agresszív lenne az állattal szemben és nem tudná megszokni meg koordinálni magát, akkor viszont lenne olyan, hogy nem vehet részt a foglalkozáson.

Zs: Ilyen esetben úgy nem vehet részt, hogy bent marad, csak beleül egy felnőtt ölébe vagy akkor a csoportból is kimegy arra az időszakra?

T: Nem tudom erre még nem volt példa, úgyhogy még nem tudom, hogy hogyan oldanák meg. Mert az, hogy átrakni egy másik csoportba, a például egy kiakadt, őrjöngő gyereket, azt nem igazán lehetne megcsinálni.

Zs: Tehát akkor ott egy olyan felnőtt kell, hogy mellettem maradjon, akit ismer és akiben megbízik.

T: Igen, viszont mivel három felnőtt van a csoportban kilenc gyerekre, tehát nem tudnak azt megoldani, most akkor valaki kimegy azzal az egy gyerekkel vagy, hogy akkor ő kivonódik a foglalkozásból.

Zs: A terápiás szakember mellett Ön aktívan részt vesz a terápiás foglalkozáson?

T: Az, hogy én milyen aktívan veszek részt a terápiás foglalkozáson, arra csak annyit mondok, hogy nem szeretem a kutyákat. Én a gyerekek mögött ülök, és így segítem a kézmozdulataikat. Van egy nagyon aranyos asszisztens kolléganő, aki nagy kutyabarát, tehát ő az, aki a jutalomfalatot megfogja, a kutyát is simogatja a gyerekekkel. Én nem veszek részt ilyen aktívan a foglalkozáson.

Zs: Nagyon szép dolog Öntől, hogy annak ellenére, hogy nem kutyapárti, mégis a gyerekeknél meg látod, hogy hasznos és elfogadod, és amennyire tudsz, részt veszel rajta.

T: Igen, viszont ezt a kollégáimnak is nagyon köszönöm, hogy ezt így tolerálják, meg elfogadják, hogy én nem vagyok kutyapárti. Tehát sem a felvezető kolléga, sem a csoportban lévő kollégák nem erőszakoskodnak, hogy nekem ezt meg kell csinálni, hanem tudják nagyon jól, hogy én nem szeretem a kutyákat és akkor ezt így elfogadatik aranyosan, és ennek nagyon örülök.

Zs: Mi az Ön, személyes véleménye a terápiáról?

T: Az én személyes véleményem meg így összegezve az, hogy a gyerekek szempontjából nézve nagyon jó dolog kutya terápia, sok fejlődést látunk a gyermekeknél, még

akkor is, ha csak ilyen kis apró léptekben, de azért vannak. Ennyit tudunk erről mesélni. Köszönöm.

Zs: Tud esetleg példát mondani, ezekre az apró fejlődésekre?

T: Például annál a kisfiúnál, aki eddig öklendezett a kutyus láttán, ő most már örül neki, szintén, és már van, hogy magától meg is simítja. Ezek voltak az ilyen fontosabb fejlődések, amik már elmondtam és említettem. Más egyebet, ami említésre méltó vagy fontos, most nem tudok, ennyi.

3. Melléklet – Teljes interjú Katona Zsófiával

Katona Zsófia, a Napocska csoport gyógypedagógusa. Zsófia betegállományban volt, mikor személyesen elkészítettem az interjúkat, így többszöri megkeresés után online formában sikerült felvenni a kapcsolatot, de az interjúra a válaszokat nem küldte el.

4. Melléklet – Teljes interjú Sipos Mónikával

Interjú Sipos Mónikával, az állatasszisztált terápiát vezető fellevezetővel. Mónika sűrű időbeosztása miatt nem sikerült a megfigyelés után elkészíteni az interjút, így online válaszolt a kérdésekre.

Jakab Zsófia: Mi a hivatalos megnevezésed?

Sipos Mónika: Terápiás kutya fellevezetője

Zs: Milyen képesítései vannak? (AAT, AAP, AAI, stb)

M: *Habilitációs kutyakiképző, kutyás terápiás foglalkozásvezető, pedagógus végzettségeim vannak.*

Zs: Melyik szervezetnél vizsgázott?

M: *Azúr Segítőkutya Egyesület*

Zs: Milyen terápiás kutyái vannak, és a kutyának milyen vizsgái vannak?

M: *Loki, mudi keverék, terápiás kutya, területkereső (IPO-RH-FL B), BH vizsgával rendelkezik. Winter, golden retriever, terápiás segítőkutya.*

Zs: *Hol vizsgáztak a kutyusok?*

M: A Temperamentum vizsgát az Azúr Segítőkutya Egyesületnél, a gyakorlati vizsgát a budapesti Bárczi Gusztáv Általános Iskolában tették le a kutyák.

Zs: *Ön mióta dolgozik terápiás kutya felvezetőjeként?*

M: Körülbelül 6 éve.

Zs: *Hol dolgozik terápiás kutya felvezetőjeként?*

M: Óvodában tipikus és atipikus fejlődésű gyerekeknél.

Általános iskolában: atipikus fejlődésű gyerekekkel,

Középiskola: tipikus fejlődésű gyerekekkel, szaktantárgy angol

Idősek otthonában.

Zs: *Mióta dolgozik a Benedek Elek EGYMI-ben?*

M: Ez a 3. évem, hogy itt dolgozom.

Zs: *Ön szerint mikor a leghatékonyabb egy foglalkozás? (időtartam, gyakoriság, gyermek életkora, stb)*

M: Minimum heti rendszerességgel; az időtartam a gyerekekhez igazodik, tehát nem fix, hanem a gyerekek napi állapotát is figyelembe veszi;

Zs: *Ön kereste meg az intézményt vagy az intézmény kérte fel Önt a munkára?*

M: A Benedek Elek EGYMI esetében "örökölttem" a helyet egy kollégámtól. De előfordul, hogy engem keresnek meg intézmények és kérnek fel.

Zs: *Hogyan építi fel egy terápiás foglalkozás anyagát?*

M: Egyeztetek a kliensekkel naponta foglalkozó pedagógusokkal, tervet, célt készítünk, ezt felülvizsgáljuk rendszeresen. Maga a foglalkozás felépítése:

- Keret: köszönés, elköszönés
- Minél kisebbek a gyerekek, annál fontosabb, hogy a kutya megjelenését kísérő pozitív stresszt nagymozgással levezessék le tudják vezetni, hogy a fókuszált munka el tudjon kezdődni
- Témák differenciálása: a lehetőségekhez mérten a gyerekek egyéni fejlettségét is figyelembe kell venni és egy feladatra több verziót is készíteni
- Mozgásos, nyugtató játékok váltakozása; a kutya szempontjából aktív és passzív játékok
- A foglalkozást mindig nyugtató játékkal fejezzük be

Zs: Foglalkozás előtt egyeztet a pedagógusokkal a terápia anyagáról?

M: Igen, rendszeresen.

ZS: Mennyire ismeri a csoportba járó gyermeket?

M: A foglalkozás-fejlesztés szempontjából releváns diagnózisokat ismerem.

Zs: Mi a különbség az állandó, rendszeres terápia és a bemutató foglalkozás között?

M: A terápiának folyamata, célja, követése van. Az aktivitás az élményszerzésről szól, pl.: fekvőbetegek idősek otthonában. A bemutató célja a szemléletformálás, információátadás, tanítás vagy az élményszerzés.

Zs: Rendszeres terápia megkezdése előtt van egy kijelölt cél, ami miatt elkezdik?

Ha igen, akkor általában mik a célkitűzések?

M: Ez a csoporttól is függ. Általános célok az óvodásoknál pl. A kutyával történő kommunikáció kiterjesztése a társakra, felvezetőre. Elkérni a pórázt, továbbadni a labdát. A célok egy része pedagógiai, másik része szociális.

Zs: A Benedek Elek EGYMI-ben milyen célból van kutyaterápia?

M: Tananyag rásegítés, feszültségoldás, motivációépítés, szociális készségek kialakítása a meghatározott cél?

Zs: Egy intézményben ugyanazokkal a kutyákkal dolgozik állandóan?

M: Általában igen. Részben mert véges a kutyáim száma, részben mert van olyan csoport, akik a kutyaváltást nehezen élik meg.

Zs: A kutyái élvezik a terápián való részvételt?

M: Igen, azt lehet mondani, hogy élvezik. Van is olyan kutya, amelyik „kéri”, hogy terápiás kutya legyen. Fontos, hogy a kutya is élvezze a közös munkát, számára is örömteli tevékenységként tekintsen rá. De meg kell említeni, hogy ezek mellett a kutyák számára is fárasztó. Az én terápiás kutyáim hamarabb kezdtek el öszülni, mint azok, akik nem terápiások. Ezért igyekszem sokat játszani, labdázni velük, Lokival terelni is járunk.

Zs: Van-e olyan, hogy egy csoport/gyermek nem alkalmas az állatasszisztált terápián való részvételre? Mi a teendő ilyen esetben?

M: Adott pillanatban előfordul és ilyenkor már a terápia megkezdése is fejlesztési cél lehet. Megoldás lehet az egyéni terápia, a csoportból kiemelés. Előfordulhat, hogy egy adott kutya egy csoport számára nem elég inger és ilyenkor másik kutyára lesz szükség.

Zs: Heti 1x30 perc elegendő egy foglalkozásra sérült gyermekek számára? Mi lenne az ideális Ön szerint?

M: Egy ideális világban a kutya jelen lenne a csoportban a csoport részeként és heti kétszer, háromszor fél órában fejlesztésként lenne használva. A heti egy alkalommal is lehet építően dolgozni, témakör indítására vagy lezárására alkalmas.

Zs: Milyen eredményeket ért el a Benedek Elekben? / Miben nyilvánul meg a kutyaterápia hatása a gyermekek fejlődésében? Példák

M: Felhócske csoport: kutyához hozzáérés önállóan (Csabi), szemkontaktus/felvezető üdvözlése (Mátyás, Dezső, Ferenc).

Napocska: figyelem fejlesztése, önálló kommunikáció (ők mondják el a feladatok szabályait).

Holdacska: feladattudat alakítása (Kristóf), kommunikációfejlesztés, együttműködés (Ádi)

Hallássérült gyereknél kommunikációfejlesztés, szabálytartás, csoporttal együttműködés (Géza)

Sorrendiség, szabálytartás (Ati)

Zs: Mi az oka annak, hogy egyik csoportban aktívan jelen van a pedagógus, még a másik csoportban passzív szerepet töltenek be a foglalkozáson?

M: Ahol aktív a pedagógus, ott ő régebb óta van e jelen a csoportban, meg van-e az önbizalma. Ez az aktivitás folyamatosan változik, javul. Nagyrészt a személyes kapcsolatunkon múlik. Dolgozunk ezen folyamatosan.

Zs: Tipikusan fejlődő gyermekek esetében mi a célkitűzés az állatasszisztált intervenció során?

M: Ez rengeteg mindentől függ, befolyásolja az életkor, az egyéni élethelyzetek, a csoportdinamika stb.

Zs: Ott mi az ok, amiért igényli a terápiát egy intézmény?

M: Változó. Voltunk olyan iskolában, ahol a pedagógus számára a fő gond az órai viselkedés szabályozása, hiánya volt. Máskor szakórán motivációként. Vagy éppen a vizsgadrukk leküzdésére érettségien tavaly (2022).

Zs: Mi az Ön személyes véleménye a kutyás terápiáról, mint kutyás szakember?

M: Azt gondolom, hogy még van benne fejlődési lehetőség. Az AAE nálunk gyerekcipőben jár még. Az elmúlt évek során szerzett tapasztalatom alapján azt tudom mondani, hogy a terápiás kutyák, felvezetők képességei egy elég széles skálán mozognak. Sok szempontból divat lett, ami nem mindig segíti elő a minőségi képzettséget. Mindenképpen hasznosnak tartom, akár egyéb típusú terápiával összefonódva. Pl.: meseterápia kutyával.

Zs: Mi az amiért szereti ezeket a foglalkozásokat?

M: Szeretem a kihívásos eseteket is, de főleg azt, hogy belátható időn belül látom a változást. A kutyáimmal dolgozni valójában azt jelenti, hogy együtt dolgozunk. Az állat képzett, nem betanított, gondolkodik, megold helyzeteket.

Zs: Van, amiben változtatna a kutyaterápiában?

M: Mindig van hely a fejlődésre. Ha pl. az oviban meg tudnánk oldani, hogy kettő terápiás páros dolgozzon egyszerre a csoportban, akkor a csoportba még nem illeszthető gyerekekkel párhuzamosan lehet dolgozni, és annak megfelelően, hogyan alakul, akkor akár 1-1 feladatba betehető. Most ennyit említenék, de ezermillió dolog lenne.

5. Melléklet – Teljes interjú Fenyvesiné Rozgonyi Eszterrel

Jakab Zsófia: Hol szerezte a képesítését?

Fenyvesiné Rozgonyi Eszter: Kaposvári Egyetem – Társállat-terápiás fejlesztő szakember szakán, 4 féléves volt a képzés.

Zs: AAI-n belül milyen foglalkozásokat tartott az oviban?

E: Állatasszisztált aktivitást és állatasszisztált oktatást.

Zs: Milyen állattal dolgozott együtt a csoportban?

E: Törpenyúl, házinyúl, tengerimalac, hörsög

Zs: Miért ezzel az állattal dolgozott együtt?

E: A törpenyulat az egyetem biztosította, a többi saját volt.

Zs: Mi volt a cél a törpenyúllal?

E: Volt egy kísérleti kutatás az Egyetem és az óvoda között. Akik jártunk az iskolába, részt vettünk ebbe a kutatásban. Hat gyermeket vizsgáltunk, három csoportra bontva. Az első csoportban aktívan jelen volt a nyúl, meg lehetett simogatni. A második csoportba tartozó gyermekek vizsgálatakor is bent volt a nyúl, de ketrecben. A harmadik csoportba beosztott gyermekeknél nem volt jelen a nyúl. Az a nyúl, akit én kaptam elég vad volt, nem nagyon engedte, hogy megérintsük, ez is hatással tud lenni az eredményekre. De összességében kedvező eredmények születtek, amik azt támasztották alá, hogy jobban teljesítenek a gyermekek, ha kontaktusba léphetnek az állattal.

Zs: Kellett az állatnak vizsgát letenni?

E: Nem.

Zs: Milyen gyakorisággal voltak AAI foglalkozások?

E: Heti egy alkalommal.

Zs: Milyen hosszúak voltak a foglalkozások?

E: Kb. fél óra volt.

Zs: Kötelező volt a gyerekeknek részt venni?

E: Nem.

Zs: A gyerekek élvezték a foglalkozást?

E: Igen.

Zs: Beszéltek foglalkozások között az állatról?

E: Igen.

Zs: Mindig ugyanaz az állat vett részt a terápián?

E: Nem mindig.

Zs: Milyen hatása volt az AAI-nek?

E: Az állatokról szerzett ismeretek növelése, az állatok megszerettetése, állatok védelme, gondozása. Közösség nevelés, empátia, beszéd, szókincs fejlesztés, stressz oldás, hangulat javítás, gátlások oldása.

Zs: A foglalkozás anyaga hogyan illeszkedett a tervezett anyaghoz?

E: Abba annyira nem vontunk bele, amikor az egész csoport volt. Csak néhány gyerekkel. A nyulam is olyan volt, hogy vele nem lehetett nagylétszámú csoportban foglalkozni, a nyúltól is függ. A gyerekek figyelmét is elvonja, ha ott van egy nyúl egy másik témáról. Általában akkor vontuk bele a nyulat, amikor állatos, nyulas témát dolgozunk fel a csoportban. Két-három gyerekkel tevékenykedtünk, a nyulat bevonva. Volt nyuszi kártya, memóriakártya, puzzle. Motivációs tényezőként volt jelen a nyúl.

Zs: Volt kijelölt időpontja a tevékenységnek?

E: Nem, nem volt.

Zs: Hány évig volt AAI a csoportba?

E: 5 évig

Zs: Voltak sajátos nevelési igényű gyerekek a foglalkozáson?

E: Nem, velük a gyógypedagógus csinálta a foglalkozást, egyszemélyes terápiában

Zs? Szülőktől kaptak visszajelzést? Kellett beleegyező nyilatkozatot kitölteni?

E: Kellett beleegyező nyilatkozat. A szülők visszajelzése mindig pozitív volt. A gyerekek meséltek az állatokról, főként a simogatásról, etetésről és a tengerimalacnak a hangadásairól. Egy kislány nagyon félt a szőrös állatoktól, a nyusztól is. Lassan sikerült közelebb kerülnie hozzá. Később a családja vett egy kutyát és már évek óta az életük része. A kislány számára is természetes lett az állat közelsége.

Zs: Volt külön költsége a foglalkozásnak?

E: Nem.

Zs: A mostani csoportjában is alkalmazná?

E: Most nem alkalmaznám. Nincs hozzá megfelelő állatom.

Zs: Hogy tapasztalja, bármilyen állattal ugyanolyan színvonalú AAI-t lehet tartani?

E: Nem. Az állatnak nyugodtnak, türelmesnek kell lennie.

Zs: Miért lett vége a Bóbita Óvodában az AAI-nak?

E: A koronavírus miatt lett vége. Azóta nem rendszeresen, alkalmanként alkalmazzák.

Zs: Önnek mi a személyes véleménye a foglalkozásokról?

E: Legfontosabbnak azt tartom, hogy az állat jelenléte hatalmas stresszoldó hatással van a gyerekekre. Örömet okoz számukra a jelenléte, a tapintása, simogatása, gondozása. Az állat jelenlétében a gyerekek oldottak, felszabadultak, megnyílnak.

Az állatok védelme, a természet megóvása, a környezetvédelem kérdései mind kapcsolódhatnak 1-1 ilyen foglalkozáshoz. Életszerűbb tőle a beszélgetés, foglalkozás. Érthetővé, megfoghatóvá válik a gyerekek számára, hogy milyen az, ha egy állat ránk van utalva, kiszolgáltatott, hogyan segíthetjük, hogy jól érezze magát, ez miért fontos, hogyan hathatunk a Föld élővilágának megőrzésére.

Zs: Van bármi egyéb, amit fontosnak tart megjegyezni a témához kapcsolódóan?

E: Az anyagi vonzata nem mellékes a terápiának. Az állat folyamatos gondozása, állatorvosi költségek. Ez mind az alkalmazókra hárult. Bevétele viszont nem származik a terapeutának egy állami intézményben.

6. Melléklet

NYILATKOZAT

Alulírott Jakab Zsófia, a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Budai Campus, neveléstudomány mesterszak nappali/levelező* tagozat végzős hallgatója nyilatkozom, hogy a dolgozat saját munkám, melynek elkészítése során a felhasznált irodalmat korrekt módon, a jogi és etikai szabályok betartásával kezeltem. Hozzájárulok ahhoz, hogy Záródolgozatom/Szakdolgozatom/Diplomadolgozatom egyoldalas összefoglalója felkerüljön az Egyetem honlapjára és hogy a digitális verzióban (pdf formátumban) leadott dolgozatom elérhető legyen a témát vezető Tanszéken/Intézetben, illetve az Egyetem központi nyilvántartásában, a jogi és etikai szabályok teljes körű betartása mellett.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem*

Kelt: 2023 év május hó 05 nap

Hallgató

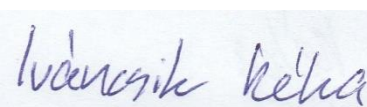
NYILATKOZAT

A dolgozat készítőjének konzulense nyilatkozom arról, hogy a Záródolgozatot/Szakdolgozatot/Diplomadolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A Záródolgozatot/Szakdolgozatot/Diplomadolgozatot záróvizsgán történő védésre javaslom / nem javaslom*.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem*

Kelt: __2023__ év __május__ hó __07__ nap

Belső konzulens

*Kérjük a megfelelőt aláhúzni!

7. Melléklet

Köszönetnyilvánítás

Hálás köszönöm Iváncsik Réka konzulensemnek, hogy nála írhattam a diplomadolgozatomat és szaktudása révén sok hasznos információval látott el. Köszönöm a türelmet, amivel felém fordult.

Köszönöm édesapámnak, nővéremnek és nagymamámnak és a barátaimnak a támogatást, hogy mellettem vannak és segítenek a mindennapokban.

Tisztaszívvvel köszönöm a Nektek, Hármótoknak, mert csak veletek érdemes belekezdeni bármibe. Tovább vitettek, mint a lábam tudna menni. Hálatelt vagyok értetek.